

Mwongozo wa Dereva wa Montana

Panga mtihani
wako mtandaoni:

www.mvdmont.gov

Iliyorekebishwa Oktoba 2018

Mwanasheria Mkuu Austin Knudsen

Mpendwa Dereva Mtarajiwa,

Kujifunza kuendesha gari ni hatua muhimu kuelekea mtu mzima. Itakupa uhuru mpya, lakini pia inaleta majukumu ambayo labda hujawahi kuwa nayo hapo awali. Unaposimama nyuma ya usukani, sio tu usalama wako uko kwenye mstari - maisha ya abiria wako na madereva wenzako pia yako mikononi mwako.

Jifunze mwongozo huu kwa makini sana na kuna sheria unazohitaji kujua ili kukaa salama na kujiepusha na matatizo. Utapata pia maelezo kuhusu jinsi ya kupata leseni yako ya udereva, mambo ya kufanya iwapo kuna dharura ya barabarani, na jinsi ya kuangalia gari lako kabla ya safari ndefu.

Kwa hiyo fuata sheria ya barabara:- kuondoka mapema, kuendesha gari polepole, kukaa macho, na kuishi kwa muda mrefu.

Endesha salama,

Austin

Mwongozo wa Dereva wa Montana itakupa taarifa kuhusu sheria na desturi za kuendesha gari kwa usalama ili kukusaidia kuwa dereva salama. Hakikisha kusoma mwongozo kwa uangalifu. **Unapokosa kujua habari iliyomo, huwezi kupita majaribio ya maandishi ya barabarani.**

Mwongozo huu wa madereva unafanua sheria za magari ya Montana na haukusudiwi kuwa marejeleo kamili ya kisheria. Korti huenda kwa lugha halisi ya Msimbo wa Montana Uliofafanuliwa, sio maandishi haya. Taarifa zaidi zinaweza kupatikana kutoka kwa: maktaba ya umma, wakala wa kutekeleza sheria, au mkaguzi wa madereva; tovuti kwa <http://www.mvdmmt.gov/au>, Kitengo cha Magari katika SLP 201430, Helena, MT 59620-1430 au 1-866-450-8034.

Mwongozo wa kiendeshi ulioonyeshwa unapatikana kutoka Ofisi ya Maagizo ya Umma kwenye tovuti yao kwa <http://www.opi.mt.gov/Programs/DriverEd/au> kwa kupiga simu 1-888-231-9393.

JEDWALI LA YALIYOMO

JEDWALI LA YALIYOMO	I
KUOKOA MUDA - NENDA MTANDAONI	VI
SURA YA 1 - LESENI YA UDEREVA	1
Rejeleo la Haraka la Leseni ya Udereva	1
*Ratiba ya Uteuzi	1
Uthibitisho wa Kitambulisho	1
Aina za Leseni, Vibali na Mapitio ya Montana	1
Leseni ya Uendeshaji ya Daraja la D (leseni isiyo ya kibiashara)	1
Leseni ya Udereva wa Biashara (CDL)	1
Kadi ya kitambulisho (ID)	2
Leseni ya Mwanafunzi	2
Uthibitishaji wa pikipiki	2
Leseni ya Mwanafunzi wa Pikipiki	3
ID HALISI	3
Nani Anaweza Kutuma Ombi la Leseni za Montana	3
Wakazi Wapya	3
Kijeshi	4
Mkongwe Uteuzi	4
Uthibitisho wa Uwepo Ulioidhinishwa, Utambulisho na Makazi	4
Uthibitisho wa Jina Kamili la Kisheria na Tarehe ya Kuzaliwa	4
Hati Halisi Inahitajika	7
Barnamij ya Utoaji Leseni ya Udereva (GDL)	7
Ada/Risiti (UTAMBULISHO HALISI)	8
Upya wa Leseni ya Udereva	9
Leseni Zilizopotea au Kuharibiwa	10
Mabadiliko ya Anwani	10
Badilisha Jina	10
Vituo vya Mtihani wa Udereva na Miadi	10
SURA YA 2 – KIFAA CHA CHOMBO CHA MTAMBO	12
Upangaji wa Safari	12
Kikague Chombo	12
Mfumo wa Breki	12
Taa	12
Kioo na Vifutio	13
Matairi	13
Mfumo wa Usikani	13
Mfumo wa Kusimamishwa	13
Mfumo wa kutolea nje	13
Injini	13
Vitu Vilivyolegea	13
Pembe/Honi/Baragumu/Tarumbeta	13

Vifaa vya Chombo cha mtambo	14
Taa za mbele na Taa za Nyuma	14
Umbali wa taa za Gari	14
Ishara/Ishara za kugeuka	15
Taa za Breki	15
Taa ya Bamba la Leseni.....	15
Viakisi vyekundu (nyuma)	15
Kibubu/ kisanduku cha kuhifadhi.....	15
Kioo	15
Breki na Maegesho	15
Pembe	15
Taa za Maegesho.....	15
Kioo na kifutio vya kioo.....	15
Kutia Giza Dirisha na Kuchunga jua	16
Mikanda ya kiti.....	16
Vifaa vya Ziada Vinavyohitajika kwenye Vyombo maalumu	16
Taa za Kusafisha na Taa za Alama ya Upande.....	16
Viakisi	16
Taa ya Mzigo wa Kuninginia au Bendera.....	16
Taa Maalum kwa Matinga ya Shamba na Zana za Ufugaji	16
Taa za Madoa na Taa za Usaidizi (Taa za Ukungu).....	16
Mahitaji ya ziada ya Breki.....	17
Matengenezo ya Breki.....	17
Vifaa Fulani vya Maonyo Haviruhusiwi	17
Vipande vya Matope Vinahitajika	17
Minyororo za Usalama	17
Mwitikio wa Dereva kwa Ishara za Gari la Dharura	17
Baadhi ya Magari ya Kubeba Milipuko au Vifaa Vingine vya Kuonya.....	17
Onyesho la Vifaa vya Kuonya Wakati Magari Yamezimwa	18
Magari yaendayo Polepole.....	18
Safisha Madirisha yote na sehemu za vigaya	18
Rekebishia Kiti na Vioo	19
Mikanda ya Usalama Inayohitajika	19
Vizuizi vya Mtoto Vinahitajika	20
SURA YA 3 – ISHARA, ALAMA NA MICHORO	22
Zijue Ishara kwa Maumbo na Rangi Zake	22
Alama, Ishara na Michoro za Barabarani	23
Ishara.....	23
Eneo la Ujenzi	28
Viwango vya Usalama vya Eneo la Shule	29
Eneo la Shule	29
Vivuko vya Shule	29
Kikomo cha Kasi ya Shule.....	29

Maegesho na Kusimamisha	29
Faini Zilizopigwa Maradufu katika eneo za Shule	29
Ishara za Trafiki.....	30
Ishara za watembea kwa miguu.....	30
Ishara za Gari/ vyombo	30
Mizunguko ya Montana	32
Magari Makubwa.....	32
Watembea kwa miguu.....	32
Waendeshaji baiskeli.....	32
Magari ya Dharura	32
Alama/Ishara za Onyo za Kuvuka kwa Njia ya Reli.....	33
Ishara za Maonyo ya Mapema	33
Alama za lami	33
Ishara za Msalaba wa Reli	33
Ishara za Mwangaza	33
Milango	33
Michoro ya Barabara.....	34
Michoro ya kitenga njia	34
Mistari ya ukingo na vijinjia.....	34
Vidhibiti vingine vya Njia.....	35
Hakuna michoro ya vijinjia.....	35
SURA YA 4 - KANUNI ZA KUENDESHA	37
Jaribio la Dereva kwa iPad na iPhone.....	37
Uendeshaji Mkuu.....	37
Vikomo vya kasi	38
Kupita	38
Kugeuka.....	38
Kulia zamu	38
Kushoto zamu	38
Kugeuka	39
Haki-ya-Njia.....	39
Watembea kwa miguu.....	39
Makutano	40
Njia panda	40
Kupita Magari	40
Magari ya Dharura	40
Mabasi ya Shule	40
Maandamano ya Mazishi	42
Waendesha Baiskeli na Madereva.....	42
Barabara ile ile - Kanuni zile zile - Haki sawa	42
Vifaa na Taa Inaohitajika kwa Baiskeli.....	44
Maegesho.....	44
Miongozo ya Jumla	44

Maegesho Sambamba	45
Maegesho kwenye Kilima.....	45
Hakuna Maeneo ya Maegesho	46
Bima ya Magari.....	47
Mahitaji	47
Matokeo.....	47
Bima binafsi.....	47
Mfumo wa Uthibitishaji wa Bima ya Montana (MTIVS)	47
SURA YA 5 – JINSI YA KUENDESHA KWA USALAMA.....	49
Usiwe Dereva Aliyevurugika	49
Uendeshaji wa Msingi.....	50
Kuanzia.....	50
Kuongeza kasi.....	50
Uendeshaji.....	50
Kasi ya Kudhibiti	51
Kuacha	51
Kuona Vizuri	51
Inachanganua.....	52
Kuendesha Usiku	55
Kuwasiliana	56
Kuwajibisha Wengine Wewe Upo	56
Kuwajibisha Wengine Unachofanya.....	57
Kurekebisha Kasi	59
Kurekebisha kwa Masharti ya Barabara	59
Kurekebisha kwa Trafiki	61
Kurekebisha Jinsi Unavyoweza Kuona	63
Kushiriki Nafasi	64
Nafasi Mbele.....	64
Nafasi ya Nyuma	65
Nafasi kwa Upande	65
Nafasi ya Kuunganisha	66
Nafasi ya Kuvuka au Kuingia	66
Nafasi ya kupita.....	66
Nafasi ya Magari na Wanyama yaendayo Polepole	67
Nafasi kwa Hali Maalum.....	68
SURA YA 6 – MAHITAJI YA KIMWILI	70
Maono, Kusikia, & Uchovu.....	70
Maono.....	70
Kunywa na Kuendesha gari	71
Kwa nini Kunywa na Kuendesha gari ni Hatari Sana?.....	71
Ikiwa Unakunywa, Unaweza Kuendesha Wakati Gani?	71
Pombe na Sheria.....	72
Ripoti Dereva Mlevi	72

Dawa Nyingine & Kuendesha gari	73
Afya	73
Baadhi ya hali za afya zinaweza kuwa hatari sana.....	73
Hisia	73
Madereva Wakuu	74
Mazingatio kwa Wananchi Wazee	74
Kwashughulikia masuala haya yanayohusiana na umri, tafadhali zingatia mambo yafuatayo.	74
Kuacha Kuendesha	75
SURA YA 7 – DHARURA, MIGOGORO, NA UTEKELEZAJI KUKOMESHA	77
GariDharura	77
Kushindwa kwa Breki	77
Tairi Mlipuko	77
Kushindwa kwa Nguvu	77
Kushindwa kwa taa	77
Vijiti vya Kanyagio vya Gesi	77
Drift au Kimbia nje ya Barabarani.....	78
Kuepuka Migongano	78
Kuacha Haraka.....	78
Kugeuka Haraka.....	78
Kuongeza kasi.....	79
Jilinde Katika Migongano	79
Piga kutoka nyuma	79
Piga kutoka upande.....	79
Piga kutoka mbele.....	79
Ajali	79
Katika eneo la ajali	79
Ikiwa mtu amejeruhiwa	80
Ripoti ajali	80
Utekelezaji Unasimama	81
SURA YA 8 – ADHABU & KUMBUKUMBU ZA KUENDESHA	83
Kupoteza Leseni Yako	83
Rekodi yako ya Uendeshaji gari	83
SURA YA 9 - HUDUMA NYINGINE	84
Uandikishaji wa wapiga kura	84
Huduma ya Uchaguzi	84
Mchango wa viungo na tishu	84
Mapenzi ya Kuishi	84
SWALI MAJIBU	85
RASILIMALI ZA ZIADA	86
Orodha ya Hakika ya KITAMBULISHO HALISI	87
HISTORIA YA SAHANI YA LESENI YA MONTANA	88

KUOKOA MUDA - NENDA MTANDAONI

mvdmt.gov

Kitengo cha Magari hutoa huduma kadhaa za mtandaoni kwa urahisi wako:

Ratiba ya Miadi

Kuratibu miadi mtandaoni hukuruhusu kuratibu, kutazama, kuhariri au kughairi miadi ya huduma za leseni ya udereva kutoka kwa urahisi wa kompyuta yako saa 24 kwa siku, siku 7 kwa wiki. Kuratibu mtandaoni pia hukusaidia kuepuka kusubiri kwenye simu wakati laini za Kituo cha Huduma kwa Wateja zina shughuli nyingi.

Upyaji wa Leseni ya Udereva

Huwaruhusu wateja kufanya upya leseni yao ya udereva mtandaoni kwa kukidhi mahitaji yafuatayo: Mteja ni Raia wa Marekani, kati ya umri wa miaka 21-67, Anayestahiki kusasishwa (miezi 6 kabla au ndani ya miezi 3 baada ya tarehe ya mwisho wa matumizi), ana leseni halali ya udereva, leseni ambayo haijasimamishwa au kufutwa katika hali yoyote, usasishaji wa awali haukuwa mtandaoni au kwa barua. Mteja pia atahitaji nakala ya aina mbili za kitambulisho zinazokubalika, tathmini ya macho (22-1801), Tathmini ya Matibabu (20-1900), Leseni ya Kawaida ya Udereva ya Mkondoni/ Barua pepe (21-1900A).

Ukaguzi wa Hali

Huwawezesha mteja kuthibitisha hali ya sasa ya leseni yake ya udereva ya Montana. Wanaweza kuangalia hali ya leseni, hali ya kibiashara, hali ya Uthibitishaji wa Mkaguzi wa Kibiashara (MEC) kwa kuweka jina la mteja, nambari ya leseni ya udereva, tarakimu nne za mwisho za SSN ya Mteja, na tarehe ya kuzaliwa ya mteja.

Upyaji wa Usajili wa Gari

Huwawezesha wateja kufanya upya usajili wa magari yao mtandaoni kwa kuweka nambari ya kichwa, gari nambari ya kitambulisho (VIN), au nambari ya gari (inayopatikana kwenye mada mpya zaidi). Huduma hii inapatikana kwa umma.

Utafutaji wa Magari

Huruhusu watumiaji kutafuta na kutazama taarifa za rekodi ya gari papo hapo ikijumuisha maelezo ya mmiliki, historia ya mada na taarifa ya usajili. Hii inapatikana kwa biashara na umma.

Watumiaji walioidhinishwa wanaweza kuona taarifa za rekodi za madereva papo hapo kwa kuthibitisha taarifa zao za mtumiaji na kuingiza jina, nambari ya leseni ya udereva na tarehe ya kuzaliwa ya dereva ambaye rekodi yake wanaiomba. Rekodi hazionyeshi nambari ya Usalama wa Jamii ya dereva, anwani, au nambari zozote za awali za leseni ya udereva. Huduma hiyo inapatikana kwa mtu yeyote aliye na leseni ya udereva ya Montana au kitambulisho kilichotolewa na serikali. Inapatikana kwa umma na kwa biashara zilizoidhinishwa kama vile mashirika ya bima na kampuni za malori ambazo huomba idadi kubwa ya rekodi za udereva mara kwa mara.

Vibali vya Usajili wa Muda

Inapatikana kwa wafanyabiashara wa magari ya Montana, wafanyikazi wa huduma za magari katika ofisi za mweka hazina za kaunti, na Kichwa na Ofisi ya Usajili.

Fomu Zinazoweza Kujazwa & Miongozo Inayoweza Kupakuliwa

Zaidi ya fomu 80 na miongozo zinapatikana bila gharama kwenye tovuti ya fomu za MVD. Fomu nyingi zinaweza kujazwa kwenye kompyuta yako.

SURA YA 1 - LESENI YA UDEREVA

► REJEA YA HARAKA YA LESENI YA UDEREVA

- Madereva lazima wawe na leseni halali ya udereva ya Montana wakati wote na uidhinishaji wa pikipiki unahitajika ili kuendesha pikipiki au skuta.
- Wakazi wapya lazima watume ombi la kubadilisha leseni yao halali ndani ya siku 60 mfululizo (siku 30 mfululizo za biashara). Ili kupata leseni yako ya kwanza, mtihani wa maandishi, maono na barabara unahitajika.
- Leseni ya msingi ya udereva (Daraja D) inatumika kwa muda usiozidi miaka minne hadi minane, kwa kawaida muda wake huisha siku ya kuzaliwa ya mmiliki.
- Kwa wakazi walio chini ya umri wa miaka 21, umri wa chini wa leseni ni miaka 16 (miaka 15 na elimu ya udereva) na ni halali hadi siku ya kuzaliwa ya 21.
- Ada: Ili kuona ada kamili, rejelea Sehemu ya Ada kwenye Ukurasa wa 8.
- Kuanzia Januari 1, 2018 kutakuwa na ada ya utawala ya 3% kwa shughuli zote za magari. Hii haitumiki kwa ada zilizobaki za kaunti.
- Lipia leseni katika Ofisi ya Mweka Hazina wa Kaunti yako au Kituo cha Leseni ya Udereva wa Magari. Orodha kamili na ya sasa ya ada avinayopatikana kwa <https://mvdmt.gov/new-driver-license/>. Lipa kwa pesa taslimu, hundi, au kadi ya mkopo/debit.
- Kwa kuratibu mtandaoni* tembelea <https://cars.dojmt.gov/>.
- Ni lazima kuwa na na kubeba ushahidi wa bima ya dhima ya gari kwenye gari linaloendeshwa.

■ *Ratiba ya Uteuzi

Uteuzi unapatikana katika maeneo yote ya vituo vya leseni za udereva; vivyo hivyo, baadhi ya vituo vya leseni za udereva vinahitaji miadi iliyopangwa.

- Tembelea mvdmt.gov na ubofye Kupanga Miadi ili kubaini kama kituo katika eneo lako kinatoa huduma ya kuratibu miadi mtandaoni. Ikiwa ndivyo, unaweza kuratibu miadi yako mtandaoni kutoka kwa tovuti hii. Katika vituo vinavyoshiriki, miadi inahitajika kwa huduma zote isipokuwa upyaji wa leseni ya Montana na uingizwaji wa leseni ya Montana.

■ Uthibitishaji wa Utambulisho wa Leseni ya Udereva

Utambulisho wako ni muhimu. Wizi wa vitambulisho sasa ndio aina ya uhalifu inayoripotiwa zaidi nchini Marekani. Jina na tarehe ya kuzaliwa kwenye ombi lako la leseni ya udereva au kadi ya kitambulisho lazima ilingane na hati ya msingi unayotoa na itaangaliwa na Utawala wa Usalama wa Jamii. Hii ni kukusaidia kukulinda dhidi ya ulaghai. Ni muhimu kurekebisha hitilafu sasa ili kuepuka matatizo katika siku zijazo kwako na familia yako. Utahitaji kutoa nambari yako ya Usalama wa Jamii unapotuma ombi la leseni ya udereva ya Montana au kadi ya kitambulisho. **Tafadhali hakikisha kuwa jina kamili la kisheria na tarehe ya kuzaliwa utakayotumia kwenye ombi lako la leseni ya udereva au kadi ya kitambulisho inalingana na kile kilicho kwenye faili na Utawala wa Usalama wa Jamii.**

► AINA ZA LESENI, VIBALI, NA RIDHIKI ZA MONTANA

■ Leseni ya Uendeshaji ya Daraja la D (leseni isiyo ya kibiashara)

Leseni ya msingi ya udereva ya Daraja la D hukuruhusu kuendesha gari lolote lisilo la kibiashara chini ya pauni 26,000 za uzani wa jumla wa gari.

Ili kupata leseni yako, unahitaji kupita maono, maandishi na majaribio ya barabarani. Huenda usilazimike kujaribu ikiwa una leseni halali kutoka kwa mamlaka nyingine.

■ Leseni ya Udereva wa Biashara (CDL)

Opereta wa gari la kibiashara lazima awe na Leseni ya Kuendesha Biashara ya Montana (CDL). Ili kupata leseni, utahitaji kupita maono na majaribio yaliyoandikwa pamoja na mtihani wa barabarani katika ukubwa wa gari unalotaka kuendesha. Ili kujiandaa kwa ajili ya CDL (Daraja A, B, au C), utahitaji kusoma nakala ya *Mwongozo wa Leseni ya Uendeshaji Biashara* [<https://mvdmt.gov/forms-driver-license/>].

Ikiwa unataka kupata CDL, kuna mahitaji mengine yaliyoorodheshwa katika mwongozo wa CDL.

■ Kadi ya kitambulisho (ID).

Mtu yeyote ambaye ni mkazi wa Montana na ana leseni halali ya udereva kutoka mamlaka nyingine kando ya Montana hatastahiki kadi ya utambulisho ya Montana. Ni lazima utoe uthibitisho wa jina kamili la kisheria, uwepo ulioidhinishwa, anwani, na tarehe ya kuzaliwa (orodha ya hati zinazokubalika inaanza kwenye ukurasa wa 4), ulipe ada ifaayo, na upige picha yako.

Kadi ni halali kwa miaka minne au minane.

■ Leseni ya Mwanafunzi

"Leseni ya mwanafunzi" ni neno la jumla ambalo linajumuisha yafuatayo:

■ Kibali cha Elimu ya Trafiki (TEP)

TEP humruhusu mwanafunzi ambaye amejandikisha katika kozi ya elimu ya trafiki iliyoidhinishwa na serikali kuendesha gari wakati wa mafunzo ya trafiki, akiwa chini ya usimamizi wa moja kwa moja wa mwalimu wa elimu ya trafiki.

TEP ni halali kwa kipindi ambacho mwanafunzi amejandikisha katika kozi.

■ Leseni ya mwanafunzi iliyotolewa katika elimu ya trafiki

Aleseni ya mwanafunzi inaweza kutolewa kwa mtu yeyote ambaye ana angalau umri wa miaka 14 ½ na ambaye anashiriki au amemaliza kwa mafanikio kozi ya elimu ya trafiki* iliyoidhinishwa na Idara ya Haki na Msimamizi wa Mafunzo ya Umma.

Leseni ya mwanafunzi ni nzuri kwa uendesaji wa gari la Daraja la D linapoandamana na mwalimu wa elimu ya udereva mwenye leseni, mzazi au mlezi wa kisheria, au mtu mzima mwingine aliye na ruhusa ya mzazi au mlezi anayekaa kiti kando ya dereva.

Wasiliana na shule ya upili ya eneo lako kwa maelezo kuhusu kozi za elimu ya trafiki zilizoidhinishwa na serikali*.

■ Leseni ya mwanafunzi

Leseni ya mwanafunzi ni nzuri kwa uendesaji wa gari la Daraja la D linapoandamana na mwalimu wa elimu ya udereva mwenye leseni, mzazi au mlezi wa kisheria, au mtu mzima mwingine aliye na ruhusa ya mzazi au mlezi anayekaa kiti kando ya dereva.

Ili kustahiki leseni ya mwanafunzi, mwombaji lazima awe na umri wa angalau miaka 16 (bila elimu ya trafiki) au umri wa miaka 15 na akamilishe kwa ufanisi kozi ya elimu ya udereva iliyoidhinishwa. Ili kupata leseni ya mwanafunzi, mwombaji atahitajika kuwasilisha hati zinazofaa (kitambulisho, uwepo ulioidhinishwa, uthibitisho wa makazi ya Montana), kulipa ada za leseni, na kupita mtihani wa maandishi na mtihani wa maono kwenye kituo cha mtihani wa udereva.

Ikiwa dereva wa kijana yuko chini ya umri wa miaka 18, ni lazima awe na fomu ya idhini iliyotiwa saina na mzazi/mlezi kabla ya majaribio kuanza. Kutia saina humlazimu mzazi/mlezi kukubali kuwajibika kifedha kwa uharibifu wowote unaotokana na uendesaji wa gari la mtoto mdogo. Stakabadhi ya leseni ni nzuri kwa mwaka mmoja kuanzia tarehe iliponunuliwa.

Vibali vya leseni za mwanafunzi hutolewa wakati mtihani wa msingi wa maandishi wa aina ya leseni umepitishwa na ni halali kwa mwaka mmoja.

Leseni ya mwanafunzi lazima itumike kwa miezi sita mfululizo na dereva yeyote mpya chini ya umri wa miaka 18.

*Kumbuka: Kozi za elimu ya Trafiki lazima ziidhinishwe na Ofisi ya Mafunzo ya Umma na Idara ya Haki. Kozi za elimu ya trafiki mtandaoni au za wahusika wengine hazijaidhinishwa. Wasiliana na wilaya ya shule yako kwa maelezo kuhusu elimu ya trafiki."

■ Uthibitishaji wa pikipiki

Auidhinishaji wa pikipiki ni muhimu ili kuendesha pikipiki au gari lolote la magurudumu mawili au matatu, lililoainishwa kama pikipiki, kwenye barabara za umma.

Ili kustahiki uidhinishaji wa pikipiki ni lazima ushikilie au ustahiki kupata leseni ya msingi ya udereva. Lazima ulipe ada ya leseni na upitisho maono, majaribio ya maandishi na barabara.

Ili kujiandaa kwa jaribio lililoandikwa, utahitaji kusoma Mwongozo wa Opereta wa Pikipiki [<https://mvdmt.gov/forms-driver-license/>].

Jaribio la barabarani linaweza kuondolewa ikiwa umemaliza na kufaulu kwa mafanikio kozi ya Montana Motorcycle Safety Foundation (MSF) katika mwaka uliopita, na kutoa cheti cha Montana MSF baada ya kutuma maombi. Pata maelezo zaidi katika motorcycle.msun.edu na ujifunze jinsi ya kuwa mendeshaji salama, anayewajibika. Unaweza pia kupiga simu 1-800-922-2453 kwa habari zaidi.

Majaribio ya maandishi na barabara yanaweza kuondolewa ikiwa unabadilisha leseni ya nje ya nchi na uidhinishaji wa pikipiki.

■ Leseni ya Mwanafunzi wa Pikipiki

Leseni ya mwanafunzi wa pikipiki hupatikana kwa kulipa ada ya leseni na kupita mtihani wa maandishi wa pikipiki.

Leseni ya mwanafunzi wa pikipiki ni halali kwa mwaka mmoja.

Waliopeva leseni lazima wawe na leseni ya kujifunzia ya pikipiki mara moja na wawe chini ya leseni ya haraka na ya karibu.usimamizi wa dereva aliye na leseni ambaye ana kibali cha pikipiki.

■ KITAMBULISHO HALISI

Kupitia Sheria ya Vitambulisho HALISI, iliyopitishwa na Congress mwaka wa 2005, Serikali ya Shirikisho iliweka kiwango cha chini cha usalama wa kitambulisho kilichotolewa na serikali, kama vile leseni za udereva. Aina zingine zote za kitambulisho ambazo hazifikii viwango vilivyowekwa na Serikali ya Shirikisho kama Kitambulisho HALISI haziwezi kukubaliwa ili kupanda ndege za kibiashara.

Mnamo 2017, Bunge la Montana lilipitisha SB 366 iliidhinisha Montana kutoa vitambulisho vinavyotii vitambulisho vya REAL. MVD inanunua vifaa na wafanyakazi muhimu ili kutoa vitambulisho vya malalamiko ya Kitambulisho cha REAL, na itanza kutoa vitambulisho vinavyotii sheria kuanzia Januari, 2019. Montana iliongezewa muda kutoka Idara ya Usalama wa Taifa hadi tarehe 1 Juni 2019.

MVD ina hadi tarehe 1 Juni 2019 kuwasilisha Montana's pakiti kamili ya kufuata kwa REAL ID.

Baada ya DHS kuidhinisha pakiti kamili ya kufuata kitambulisho cha MVD, leseni ZOTE za udereva na Kadi za Vitambulisho vya Montana bado zitakubaliwa kama vitambulisho vya safari za ndege za nyumbani, za kibiashara na kama kitambulisho cha kufikia vituo vya serikali hadi Oktoba, 2020.

Baada ya Oktoba, 2020, wasafiri wote watakaobiriri ndege za ndani, za kibiashara ndani ya Marekani watahitaji leseni inayotii Kitambulisho cha REAL au kadi ya kitambulisho au aina mbadala inayokubalika ya kitambulisho iliyoidhinishwa na TSA.

Kwa habari zaidi na masasisho ya sasa, tembelea <https://mtrealid.gov/faqs>.

► NANI ANAWEZA KUOMBA LESENI ZA MONTANA

Huwezi kutuma ombi, kutolewa, au kuhifadhi leseni ya udereva ya Montana ikiwa umesimamishwa kazi au umebatilishwa katika jimbo au mamlaka nyingine yoyote.

Unaweza kupata leseni ya udereva ikiwa:

Wana umri wa miaka 18 au zaidi:

- wanaweza kuwasilisha nyaraka zinazokubalika ili kuthibitisha:
  - Uwepo Ulioidhinishwa (tazama ukurasa wa 4)
  - Utambulisho (tazama ukurasa wa 4)
  - Ukaazi (tazama ukurasa wa 6)
- kupita vipimo vinavyohitajika vya leseni ya udereva
- ingiza leseni nyingine zozote za udereva
- kupitisha mahitaji ya matibabu yanayohitajika kwa aina ya leseni ya udereva inayotaka
- hawajapatikana na mahakama kuwa hawana uwezo wa kiakili, mlevi au mtumiaji wa kawaida wa dawa za kulevywa.

Wako chini ya miaka 18:

- Ikiwa mtoto ana umri wa miaka 16 -OR- ana umri wa miaka 15 na anamaliza kwa mafanikio programu ya elimu ya trafiki iliyoidhinishwa na serikali.
(kozi za mtandaoni hazijaidhinishwa)
- kuwa na kibali cha mzazi/mlezi kwa kupewa leseni na kukubali wajibu wa kifedha
- Peana hati zinazokubalika ili kuthibitisha:
  - Uwepo Ulioidhinishwa (tazama ukurasa wa 4)
  - Utambulisho (tazama ukurasa wa 4)
  - Ukaazi (tazama ukurasa wa 6)

Kumbuka: Rejelea sehemu ya Leseni ya Udereva Aliyehitimu kwenye ukurasa wa 6 wa mwongozo huu kwa mahitaji kamili.

■ Wakazi Wapya

Ukihamia Montana kutoka jimbo lingine na kuanzisha makazi ya kudumu hapa, ni lazima upate leseni ya udereva ya Montana (ikiwa una leseni ya udereva ya kibiashara, rejelea Mwongozo wa Leseni ya Kibiashara ya Udereva <https://mvdmt.gov/forms-driver-license/>). Ikiwa una leseni halali ya udereva iliyotolewa na eneo la mamlaka ulilohama, unaweza kuitumia kwa hadi siku 60 mfululizo, na baada ya hapo ni lazima uikabidhi na uhitimu kupata leseni ya Montana. Madereva wa nje ya nchi ambao wana leseni halali ya nje ya nchi, na wanayo mara moja, wanaweza kubadilisha leseni yao ya msingi ya udereva kwa leseni ya udereva ya Montana bila jaribio la maandishi au la barabarani. Waombaji ambao wanaweza kukosa uwezo wa kufanya kazi wa kuendesha gari kwa usalama kwenye barabara kuu wanaweza kuhitajika kukamilisha majaribio ya maandishi na barabara. Unaweza kuwa na leseni moja tu halali ya udereva, iliyotolewa na mamlaka yoyote ya leseni, wakati wowote.

■ Kijeshi

Wanajeshi walio kazini na wategemezi wao wanaweza kuhifadhi leseni yao halali ya nje ya nchi na kuendesha gari mjini Montana isipokuwa wawe wameajiriwa kwa manufaa. Ikiwa ajira imepatikana, leseni ya Montana lazima ipatikane. Wanajeshi wanaowasilisha kadi ya kijeshi ya kazi na ambao wanakidhi mahitaji ya leseni ya udereva wa Montana watapeleseni ya uderevayenye muda wa kawaida wa leseni, kwa kawaida miaka minane, na nukuu ya kutotozwa kijeshi nyuma ya leseni: "Itatumika kwa siku 90 baada ya kuachiliwa kwa heshima." Mara baada ya msamaha wa kijeshi umeongezwa kwenyeleseni ya udereva, mmiliki anaweza kutuma maombi ya kufanya upyaleseni ya uderevanje ya dirisha la kawaida la "miezi sita kabla na hadi miezi mitatu baada ya" kufanya upya.

Mwenye leseni ambaye hana ruhusa ya kujiunga na jeshi anaweza kutuma maombi ya kuweka upya leseni hiyo wakati wowote katika huduma yake ya kijeshi inayoendelea. Wale walio na msamaha wa kijeshi wanaweza kuendesha gari kwa leseni hiyo kwa hadi siku 90 baada ya kujitenga kwa heshima na jeshi.

Dereva ana muda wa ziada wa miezi 3 baada ya tarehe ya kuisha (siku 90 baada ya kutokwa kwa heshima) kufanya upya ili kuepuka adhabu ya kupima.

Unaweza kuwa na leseni moja tu halali ya udereva iliyotolewa na mamlaka yoyote ya leseni wakati wowote.

■ Uteuzi wa Mkongwe

Kuanzia Januari 1, 2014: Iwapo wewe ni mkongwe na unataka jina hilo lionekane kwakoleseni ya uderevaau kadi ya kitambulisho, wasiliana na Idara yako ya Montana Veterans Affairs kwa maelezo zaidi, au tembelea <https://mvdmt.gov/military-resources/>.

▶ UTHIBITISHO WA UWEPO ULIYOIDHINISHWA, UTAMBULISHO, & MAKAZI

Waombaji wote wa leseni ya udereva ya Montana au kadi ya kitambulisho (ID) lazima watoe hati zinazohitajika kutoka kwa kila moja ya kategoria tatu zifuatazo. ID HALISI inahitaji hatua maalum na hati zilizoelzwa kwenye ukurasa wa 7. Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea www.mvdmt.gov/kuendesha/hati-zinazohitajika

1. UTHIBITISHO WA UWEPO ULIOPITWA

Waombaji wa leseni ya udereva ya Montana au kadi ya kitambulisho lazima watoe uthibitisho kwamba uwepo wao nchini Marekani umeidhinishwa chini ya sheria ya shirikisho - yaani, lazima wathibitishwe kwamba wao ni raia wa Marekani au wameidhinishwa kisheria kuwa nchini Marekani.

Kwa mujibu wa § 61-5-105, MCA, ili kutoa leseni ya udereva ya Montana au kadi ya kitambulisho kwa raia wa kigeni, uwepo wao ulioidhinishwa nchini Marekani utathibitishwa kwa kutumia mfumo wa shirikisho wa Uthibitishaji Mgeni wa Kitaratibu wa Haki (SAVE) (angaliawww.uscis.gov/save). Leseni ya udereva iliyotolewa kwa mtu ambaye ni raia wa kigeni na ambaye uwepo wake nchini Marekani umeidhinishwa kwa muda lazima uishe kabla ya tarehe ya kuisha kwa hati rasmi iliyotolewa kwa mtu huyo na Huduma za Uraia na Uhamiaji za Marekani (USCIS).

Ifuatayo ni orodha ya hati zinazokubalika:

- nakala halisi au iliyoidhinishwa ya cheti cha kuzaliwa kilichotolewa na mamlaka ya Marekani. (Ili kupata nakala iliyoidhinishwa ya cheti chako cha kuzaliwa, wasiliana na VitalChek [www.vitalchek.com] au, kwa vyeti vya kuzaliwa vya Montana, Ofisi ya Takwimu Muhimu [www.dphs.mt.gov].)
- uthibitisho kutoka kwa Idara ya Jimbo la Marekani au ubalizi wa Marekani wa kuzaliwa ng'ambo kwa raia wa Marekani (Ripoti ya Kibalozi ya Kuzaliwa Nje ya Nchi, fomu ya FS-240 au Uthibitishaji wa Ripoti ya Kuzaliwa, fomu DS-1350)
- pasipoti halali, ambayo muda wake haujaisha iliyotolewa na Idara ya Jimbo la Marekani
- kadi ya pasipoti halali, ambayo muda wake umeisha, iliyotolewa na Idara ya Jimbo la Marekani
- pasipoti halali, ambayo muda wake haujaisha iliyotolewa na mamlaka nyingine isipokuwa Marekani na:
  - rekodi iliyoambatishwa ya Uraia na Huduma za Uhamiaji za Marekani (USCIS) ya kuwasili na kuondoka (fomu I-94) (jina sawa na uidhinishaji ambao muda wake haujaisha wa hali ya kutokuwa mhamiaji)
  - AU
  - muhuri wa kudumu wa I-551 ambao haujaisha
- cheti halali, ambacho muda wake haujaisha wa uraia (fomu N-550, N-570 au N-578)
- cheti halali, ambacho muda wake haujaisha (fomu N-560, N-561 au N-645)
- kadi halali ya Mariana ya Kaskazini, ambayo muda wake wa matumizi haujaisha (fomu I-551) iliyo na alama ya "Northern Mariana" badala ya "mkazi wa kudumu"
- kadi halali, ambayo muda wake wa matumizi haujaisha (fomu I-551) na "Mhindi wa Marekani" iliyochapishwa badala ya "mkazi wa kudumu"
- kadi ya kitambulisho halali ya Raia wa Marekani ambayo muda wake haujaisha (fomu I-179 au I-197)
- kadi halali ya mkaazi wa kudumu ambaye muda wake haujaisha (fomu I-551)

- kitambulisho halali cha mkaazi wa muda ambacho muda wake haujaisha (fomu I-688)
- kibali halali, ambacho hakijaisha muda wake wa kuingia tena (fomu I-327)
- hati halali ya kusafiri ya mkimbizi ambayo muda wake haujaisha (fomu I-571)
- kadi halali ya uidhinishaji wa ajira ambayo muda wake haujaisha (fomu I-688A, I-688B au I-766)
- rekodi halali, ambayo muda wake haujaisha ya kuwasili na kuondoka, iliyopigwa muhuri "mkimbizi" (fomu I-94) bila pasipoti halali lakini iliyobandikwa muhuri wa "mkimbizi" na picha iliyobandikwa
- kadi ya kitambulisho cha kidijitali iliyotolewa kwa mwombaji na Kabila la Wenyeji la Marekani linalotambuliwa na serikali, ambalo hifadhi yake iko Montana, ambayo ina picha ya dijitali ya mwombaji, tarehe ya kuzaliwa ya mwombaji na nambari ya uandikishaji ya kikabila.]

2. UTHIBITISHO WA KITAMBULISHO

Iwapo unaomba kitambulisho cha Montana au leseni ya udereva, utahitaji kuleta hati zifuatazo ili kuthibitisha JINA KAMILI LA KISHERIA, TAREHE YA KUZALIWA, na MAKAZI YA MONTANA:

■ Uthibitisho wa Jina Kamili la Kisheria na Tarehe ya Kuzaliwa

Ni lazima utoe hati mbili—ama hati mbili za msingi, au hati moja ya msingi na nyingine iliyoorodheshwa—kwa mkaguzi katika kituo cha leseni ya udereva cha Montana ili kuonyesha uthibitisho wa Jina Kamili la Kisheria na Tarehe ya Kuzaliwa.

Nyaraka za Msingi zinaweza kujumuisha:

- leseni ya dereva ya picha ya rangi au kadi ya kitambulisho, ambayo muda wake haujaisha kwa zaidi ya miaka minne, iliyotolewa na mamlaka ya Marekani au Kanada.
- cheti cha kuzaliwa kilichoidhinishwa kilichotolewa na mamlaka ya Marekani au Kanada

Kumbuka: cheti cha kuzaliwa kilichoidhinishwa kwa kawaida huwa na muhuri wa kipekee wa msajili (kwa mfano, iliyoinuliwa, imesisitizwa, iliyovutia au yenye rangi nyingi), sahihi ya msajili na tarehe ambayo cheti kiliwasilishwa kwa ofisi ya msajili.

- uthibitisho kutoka kwa Idara ya Jimbo la Marekani au ubalozi wa Marekani wa kuzaliwa ng'ambo kwa raia wa Marekani (Ripoti ya Kibalozi ya Kuzaliwa Nje ya Nchi, fomu ya FS-240 au Uthibitishaji wa Ripoti ya Kuzaliwa, fomu DS-1350)
- kadi ya kitambulisho cha kidijitali iliyotolewa kwa mwombaji na kabila la Kihindi linalotambuliwa na serikali ambalo uhifadhi wake ni iliyoko Montana, ambayo ina picha ya dijiti ya mwombaji, tarehe ya kuzaliwa na nambari ya uandikishaji ya kikabila.
- kadi ya kitambulisho cha kijeshi ambayo haijaisha muda wake iliyotolewa na Idara ya Ulinzi ya Marekani (wajibu hai, hifadhi, wafanyakazi waliostaafu au tegemezi la wafanyakazi wa kazi) ambayo ina picha ya rangi au picha ya dijiti ya mwombaji na tarehe ya kuzaliwa ya mwombaji.
- pasipoti halali, ambayo muda wake haujaisha iliyotolewa na Idara ya Jimbo la Marekani
- kadi ya pasipoti halali, ambayo muda wake umeisha iliyotolewa na Idara ya Jimbo la Marekani
- pasipoti halali, ambayo muda wake umeisha iliyotolewa na mamlaka nyingine isipokuwa Marekani na ama:
  - rekodi iliyoambathishwa ya Uraia na Huduma za Uhamiaji za Marekani (USCIS) ya kuwasili na kuondoka, fomu I-94 (jina sawa na uidhinishaji ambao muda wake haujaisha wa hali ya kutokuwa mhamiaji) au
  - mkazi wa kudumu ambaye muda wake wa matumizi haujaisha muhuri wa I-551
- mojawapo ya hati zifuatazo halali, ambazo hazijaisha muda wake zilizotolewa na USCIS:
  - Cheti cha Uraia, fomu N-550, N-570 au N-578
  - Cheti cha Uraia, fomu N-560, N-561 au N-645
  - Kadi ya Mariana ya Kaskazini, fomu I-551 yenye "Mariana ya Kaskazini" iliyochapishwa badala ya "mkazi wa kudumu"
  - Kadi ya Wahindi wa Marekani, fomu I-551 yenye "Mhindi wa Marekani" iliyochapishwa badala ya "mkazi wa kudumu"
  - Kadi ya kitambulisho cha uraia wa Marekani, fomu I-179 au I-197
  - kadi ya mkazi wa kudumu, fomu I-551
  - kitambulisho cha Mkaazi cha muda, fomu I-688
  - Kibali cha kuingia tena Marekani, fomu I-327
  - hati ya kusafiri ya wakimbizi, fomu I-571
  - kadi ya idhini ya ajira, fomu I-688A, I-688B au I-766, au
  - rekodi ya kuwasili na kuondoka, iliyopigwa muhuri "mkimbizi", fomu I-94 bila pasipoti halali lakini muhuri "mkimbizi" na picha iliyobandikwa
- maagizo yaliyotolewa na Marekani au Kanada, kibali cha kuendesha gari cha mwanafunzi au kupokea leseni ya udereva au kibali, ikiwa ni cha sasa na kina picha ya mwombaji na tarehe ya kuzaliwa.
- kadi ya Utambulisho wa Mfungwa wa Gereza iliyotolewa kwa mwombaji na Idara ya Marekebisho ya Montana ambayo ina picha au picha ya dijitali ya mwombaji na tarehe ya kuzaliwa ya mwombaji na nambari ya mkosaji mtu mzima
- picha ya kitambulisho cha dharura iliyotolewa na kuthibitishwa na mamlaka ya leseni ya udereva ya mamlaka ya Marekani au Kanada ambayo inajumuisha jina la mwombaji na tarehe ya kuzaliwa - haikubaliki kwa kusasishwa kwa barua au nakala ya barua.

Nyaraka za Sekondari zinaweza kujumuisha:

- hati ya pili ya msingi
- kadi halisi ya Usalama wa Jamii ya Marekani au kadi ya bima ya kijamii ya Kanada
- nakala iliyoidhinishwa ya cheti cha ndoa au leseni iliyotolewa na mamlaka ya serikali
- leseni ya udereva ya Marekani au Kanada au kadi ya kitambulisho ambayo imeisha muda wake kwa zaidi ya mwaka mmoja lakini si zaidi ya miaka mitano.
- kadi ya sasa ya kitambulisho cha picha ya mfanyakazi wa mamlaka ya mamlaka ya serikali ya Marekani au Kanada
- leseni ya udereva ya Marekani au Kanada au kadi ya kitambulisho ambayo ni ya sasa lakini haina picha ya rangi
- nakala iliyoidhinishwa ya amri ya mahakama au hukumu kutoka kwa mahakama ya mamlaka ya mamlaka ya Marekani au Kanada iliyo na jina kamili la kisheria la mwombaji na tarehe ya kuzaliwa
- hati yoyote ya USCIS iliyoidhinishwa kama hati ya msingi, lakini muda wake haujaisha kwa zaidi ya mwaka mmoja
- nakala iliyoidhinishwa ya cheti cha kuzaliwa kilichotolewa na mamlaka isipokuwa na jimbo, wilaya au milki ya Marekani, Wilaya ya Columbia, au Jumuiya ya Madola ya Puerto Rico au mkoa au wilaya ya Kanada.
- uthibitisho wa kutolewa kwa kutokwa iliyotolewa na Idara ya Ulinzi ya Marekani
- kadi ya Medicare, Medicaid au bima ya afya yenye jina la mwombaji na Medicare, Medicaid au nambari ya kitambulisho cha bima ya afya
- bunduki isiyokwisha muda wake, yenye picha ya rangi au kibali cha silaha iliyofichwa kilichotolewa na mkuu wa polisi kwa utaratibu uliopangwa, wa muda wote.
idara ya polisi au Sherifu wa kaunti katika eneo la mamlaka ndani ya Marekani
- leseni ya sasa ya majaribio iliyotolewa na Idara ya Usafiri ya Marekani, Utawala wa Usafiri wa Anga wa Shirikisho
- nakala iliyoidhinishwa ya rekodi za shule au nakala iliyo na jina kamili la mwombaji na, ikiwezekana, tarehe ya kuzaliwa. na kutolewa na shule ya msingi, sekondari au sekondari
- cheti cha kuhitimu kozi ya trafiki iliyoidhinishwa na idara ya Montana au elimu ya udereva iliyo na jina la mwombaji na tarehe ya kuzaliwa
- kadi ya sasa ya utambulisho wa picha ya shule yenye jina la mwanafunzi na nambari ya kitambulisho cha mwanafunzi
- nakala iliyothibitishwa, faksi au nakala ya nakala iliyothibitishwa ya cheti cha kuzaliwa cha mtoto wa mwombaji, ikiwa cheti huorodhesha jina la mwombaji na tarehe ya kuzaliwa kama mzazi

3. UTHIBITISHO WA MAKAZI YA MONTANA

Baada ya maombi ya awali ya leseni ya udereva au kadi ya kitambulisho, mwombaji lazima awasilishe ushahidi wa anwani ya makazi ya mwombaji Montana. Ikiwa mwombaji hatapokea barua katika makazi au anwani ya mtaani, sanduku la posta la Montana au anwani ya barua lazima pia itolewe. Idara inakubali hati zifuatazo kama ushahidi wa anwani ya makazi ya Montana, mradi hati hiyo itaonyesha jina la mwombaji na anwani ya makazi ya Montana kama inavyoonekana kwenye ombi la leseni ya udereva. (Leta mojawapo ya hati zifuatazo ili kuthibitisha anwani yako ya makazi.)

- hati yoyote ya msingi au ya upili kama ilivyoorodheshwa katika Kanuni za Utawala za Montana 23.3.131
- malipo ya kodi ya mapato ya Marekani au Montana kwa mwaka uliopita
- kadi ya Usajili wa Wapiga Kura Montana
- risiti ya kodi ya mali ya kibinafsi au halisi iliyolipwa ndani ya mwaka jana kwa jimbo la Montana au kaunti ya Montana.
- sera ya sasa ya gari au bima ya maisha au taarifa
- nakala iliyoidhinishwa ya rekodi za shule iliyotolewa na shule ambayo mwombaji anasoma au anasoma ndani ya miezi minne tangu maombi
- taarifa iliyoandikwa kutoka kwa mzazi, mlezi au mtoto mtu mzima wa mwombaji kwamba mwombaji anaishi katika anwani sawa na mzazi, mlezi au mtoto mtu mzima, pamoja na nakala ya hati iliyoruhusiwa chini ya sheria hii inayoonyesha anwani ya makazi ya Montana ya mzazi wa mwombaji. , mlezi au mtoto mtu mzima
- nakala halisi ya makubaliano ya kukodisha au risiti ya malipo ya kodi iliyotiwa saina na mwenye nyumba au wakala wa kukodisha ambayo inajumuisha jina la mwombaji na anwani ya makazi.
- karatasi za mkopo wa nyumba au hisa zinazoonyesha jina la mwombaji na anwani ya makazi - anwani ya kijijini itakubaliwa wakati hakuna anwani nyingine ya mahali.
- yoyote ya yafuatayo, tarehe au iliyotolewa si zaidi ya miezi minne kabla ya maombi:
  - hundi ya mishahara au karatasi ya hundi ya malipo
  - taarifa ya benki
  - muswada wa matumizi au agizo la kuunganisha matumizi
  - barua iliyoghairiwa iliyotumwa kwa mwombaji
- ikiwa mwombaji hana makazi, anwani ya maelezo ya mahali ambapo mwombaji anaishi, kwa mfano, "chini ya mwisho wa magharibi wa daraja la East Street." Mwombaji lazima pia atoe anwani tofauti ya barua na awasilishe taarifa iliyoandikwa kutoka kwa wakala wa huduma ya kijamii kwenye barua ya wakala inayothibitisha hali ya mwombaji kutokuwa na makazi na anwani ya maelezo iliyotolewa na mwombaji.

▶ KITAMBULISHO HALISI NYARAKA INAYOHITAJIKA

Waombaji wote wa leseni ya udereva ya Montana REAL ID au kadi ya kitambulisho lazima watoe hati zinazohitajika kutoka kwa kila moja ya hatua tatu zifuatazo. Baadhi ya hatua za ziada zinaweza kutumika kwa wateja kulingana na hali zao. Nyaraka zote lazima zibadilishwe. Hati zingine lazima zidhibitishwe na wakala anayetoa. MVD lazima ithibitishe baadhi ya hati. Fungua ukurasa wa 87 kwa orodha hakiki ya ID HALISI ya hati zote zinazokubalika. Ili kupakua orodha ya ukaguzi au orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea mtrealid.gov/required-docs.

HATUA YA 1: JINA, TAREHE YA KUZALIWA NA UWEPO ULIOPITWA

Waombaji wa leseni ya udereva ya Montana REAL ID au kadi ya kitambulisho lazima watoe uthibitisho kwamba uwepo wao nchini Marekani umeidhinishwa chini ya sheria ya shirikisho - yaani, lazima wathibitishe kwamba wao ni raia wa Marekani au wameidhinishwa kisheria kuwa Marekani Ni lazima. pia thibitisha jina lao la sasa la kisheria na tarehe ya kuzaliwa. Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea mtrealid.gov/required-docs.

HATUA YA 2: NAMBA YA USALAMA WA JAMII

Waombaji lazima wathibitishe kuwa wamepewa nambari ya usalama wa kijamii (SSN). Nambari hii itaangaliwa kupitia Utawala wa Usalama wa Jamii. Hati iliyotolewa lazima iwe na SSN kamili ya waombaji na jina lionyeshwe juu yake. Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea mtrealid.gov/required-docs.

HATUA YA 3: MAKAZI YA MONTANA

Waombaji lazima wathibitishe ukaaji wao wa Montana kwa kuanzisha anwani ya makazi au eneo halisi. Ukaazi unahitaji hati mbili zinazokubalika, na hati zote lazima ziwe na jina la mwombaji, anwani ya sasa ya eneo na ziwe hazina muda wa matumizi au tarehe ndani ya moja baada ya muda wako kuisha. Hati zinaweza kuwa za aina moja (kama vile barua mbili zenye alama ya posta, za daraja la kwanza zinazoorodhesha jina la waombaji na anwani ya makazi). Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea mtrealid.gov/required-docs.

ZIADA: WEKA HATI MABADILIKO YOTE YA MAJINA

Hatua hii ya ziada haiwezi kutumika kwa waombaji wote. Ni lazima waombaji wathibitishe mabadiliko ya jina la kisheria wakati jina la sasa la kisheria halilingani na hati zilizowasilishwa katika Hatua ya 1 au 2. Mwombaji lazima athibitishe mabadiliko ya jina la kisheria hadi kwa jina asili la kisheria linaloonyeshwa kwenye hati zinazohitajika. Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea mtrealid.gov/required-docs.

▶ PROGRAM ALIYEHITIMU LESENI YA UDEREVA (GDL).

Mpango wa Utoaji Leseni ya Udereva Waliohitimu (GDL) ni mpango wa hatua tatu unaowaruhusu madereva wapya walio chini ya miaka 18 kukuza na kuboresha ujuzi wao wa kuendesha gari katika mazingira salama zaidi iwezekanavyo. Ajali za magari ndio chanzo kikuu cha vifo na majeraha kwa vijana kwa sababu vijana hawana uzoefu wa kuendesha gari. Madereva wote wapya - hata wanafunzi wa orodha ya heshima na "watoto wazuri" - wana uwezekano mkubwa zaidi kuliko madereva wenye uzoefu kuhusika katika ajali kutokana na makosa ya madereva, kuchanganua na kasi. Mpango wa GDL hupunguza idadi ya abiria na kuendesha gari gizani, ambayo husaidia kupunguza hatari ya ajali kwa madereva vijana.

Kila hatua imeundwa ili kuongeza hatua kwa hatua ujuzi, marupurupu, na majukumu ya dereva mpya. Sehemu ya GDL programu inajumuisha kibali cha maelekezo, leseni ya mwaka wa kwanza iliyowekewa vikwazo, na leseni ya upendeleo kamili ya udereva.

Mtu hawezi kutuma ombi, kutolewa, au kuhifadhi leseni ya udereva ya Montana ikiwa amesimamishwa kazi au kubatilishwa katika jimbo au mamlaka nyingine yoyote.

GDL Hatua ya 1: Kibali cha Maagizo - Kuendesha gari kwa Usimamizi

Mahitaji:

- Mazoezi ya Uendeshaji Yanayosimamiwa:
  - Kijanamadereva lazima wapate angalau saa 50 za uzoefu wa kuendesha gari unaosimamiwa, ikiwa ni pamoja na saa 10 usiku wakati wa angalau miezi sita.
  - Dereva aliye na leseni ya kujifunzia lazima asimamiwe na mzazi au mlezi aliye na leseni, au dereva mtu mzima aliye na leseni ambaye ameidhinishwa na mzazi au mlezi.
- Matumizi ya Mkanda wa Kiti: Kila mtu kwenye gari lazima afunge mkanda wa kiti.
- Hakuna Pombe au Matumizi ya Madawa ya Kulevya: Dereva wa kijana hatakiwi kupokea ukiukaji wowote wa trafiki au makosa ya pombe/madawa ya kulevya katika kipindi cha miezi sita kabla ya kupata GDL Hatua ya 2: Leseni Iliyowekewa Mipaka ya Mwaka wa Kwanza.

- Masharti ya Kibali:
  - Dereva wa kijana lazima:
    - Kupitisha mtihani unaohitajika wa leseni ya dereva.
    - Geukakatika leseni nyingine zozote za udereva.
    - Kupitisha mahitaji ya matibabu yanayohitajika kwa aina ya leseni ya udereva unayotaka.
    - Hajapatikana na mahakama kuwa na akili timamu, mlevi, au mtumiaji wa kawaida wa dawa za kulevywa.
- Aina za Ruhusa na Mahitaji ya Umri:
  1. Akijana anaweza kupata leseni ya kujifunzia mapema kama umri wa miaka 14 ½ ikiwa tu anashiriki au amekamilisha kwa mafanikio mpango wa elimu wa trafiki ulioidhinishwa na serikali (kozi za mtandaoni hazijaidhinishwa)
  2. Kijana anaweza kupata **leseni ya mwanafunzi** kutoka kituo cha mtihani wa udereva ikiwa ana umri wa miaka 16 **AU** umri wa miaka 15 na atamaliza kwa mafanikio mpango wa elimu wa trafiki ulioidhinishwa na serikali (kozi za mtandaoni hazijaidhinishwa).
    - Kijana wa chini ya miaka 18 lazima awe na leseni ya kujifunza kwa muda usiopungua miezi sita mfululizo kabla ya kutuma maombi ya leseni iliyowekewa vikwazo vya mwaka wa kwanza.
    - Leseni ya mwanafunzi ni halali kwa hadi mwaka mmoja.

GDL Hatua ya 2: Leseni yenye Mipaka ya Mwaka wa Kwanza

Mara tu mahitaji yote ya GDL Hatua ya 1 yanapotimizwa, kijana anaweza kupata leseni iliyowekewa vikwazo vya mwaka wa kwanza. Ili kufanya hivyo, kijana atahitaji kulipia ada zote zinazohusiana na kuleta hati zote zinazohitajika, ikiwa ni pamoja na fomu iliyojazwa ya "Uthibitisho wa Mzazi wa Leseni ya Udereva Aliyehitimu", kwenye kituo cha mtihani wa udereva (ona <https://mvdmt.gov/new-driver-license/> leseni/). Hapo awali, leseni ya dereva itaonyesha msimbo wa kizuizi mbele na nyuma. Kizuizi hiki kitabaki kwenye leseni ya udereva kwa mwaka mmoja. Hatari kubwa zaidi ya ajali ya maisha ya kijana ni katika miezi ya kwanza ya kuendesha gari peke yake na maili 1000 ya kwanza. Vikwazo vya kuendesha gari usiku na abiria husaidia kupunguza hatari.

Vikwazo vya leseni iliyowekewa vikwazo vya mwaka wa kwanza:

- Mikanda ya Kiti Inahitajika: Kila mtu kwenye gari lazima afunge mkanda wa kiti.
- Uendeshaji Usiku: Kuna uwezekano mkubwa wa ajali mabaya kutokea usiku kwa rika zote, lakini hatari ni kubwa zaidi kwa vijana.
  - Kijanamadereva walio na leseni ya udereva iliyowekewa vikwazo hawawezi kuendesha gari kati ya 11:00 jioni na 5:00 asubuhi Kuna vizuizi vikomo kwa sheria hii, ikijumuisha:
    - dharura, shughuli zinazohusiana na shamba, kusafiri kwenda na kutoka shuleni, kanisani, au kazini na madhumuni mahususi yaliyoidhinishwa na wazazi.
    - maafisa wa kutekeleza sheria wanaweza kuwasiliana na mzazi/mlezi wa dereva kijana ili kuthibitisha madhumuni yake ambayo ameidhinishwa kuendesha gari kati ya vizuizi vya wakati.
- Abiria: Hatari ya ajali huongezeka vijana wanapoendesha gari wakiwa na abiria matineja.
  - Abiria mmoja: Kwa miezi sita ya kwanza, isipokuwa ikiwa inasimamiwa na dereva mtu mzima aliye na leseni, dereva kijana anaweza kuwa na abiria mmoja tu asiyehusiana na umri chini ya miaka 18 kwenye gari.
  - Abiria zaidi: Kwa muda wa miezi sita ya pili, isipokuwa iwe inasimamiwa na dereva mtu mzima aliye na leseni, dereva wa kijana anaweza kuwa na abiria watatu wasiohusiana walio chini ya umri wa miaka 18 kwenye gari.

Adhabu kwa hatua yoyote ya 2 ya ukiukaji wa leseni ya mwaka wa kwanza iliyodhibitiwa

Iwapo dereva aliyewekewa vikwazo atakiuka vikwazo vyovyote vya leseni, ataadhibiwa.

- Kosa la Kwanza: Kati ya saa 20 hadi 60 za huduma ya jamii.
- Kosa la Pili: Kufungiwa kwa leseni ya udereva ya kijana kwa miezi sita.

GDL Hatua ya 3: Leseni ya Uendeshaji ya Haki Kamili

Vizuizi vya mwaka wa kwanza vya vikwazo vya leseni huisha kiotomatiki kwa tarehe iliyoonyeshwa nyuma ya leseni ya udereva ya kijana, au mtu anapofikisha umri wa miaka 18, chochote kitakachotokea kwanza. Mara tu kijana anapofikia Hatua ya 3, leseni yake ya udereva inampa mapendeleo kamili.

▶ ADA/RISITI

Urefu wa muda ambao leseni ya udereva itakuwa halali huamua ada utakazolipa. Urefu wa leseni ya dereva inategemea mambo kadhaa ikiwa ni pamoja na:

- Ikiwa uko chini ya umri wa miaka 21, muda wa leseni yako utaisha siku yako ya kuzaliwa ya 21
- Ikiwa uko kati ya umri wa miaka 21 na 75, leseni yako itaisha siku yako ya kuzaliwa miaka minane au chini ya hapo baada ya tarehe hiyo.
  - ya utoaji au siku yako ya kuzaliwa ya 75, chochote kitakachotokea kwanza
- Ikiwa una umri wa miaka 75 au zaidi, muda wa leseni yako utaisha siku yako ya kuzaliwa miaka minne au chini ya hapo baada ya tarehe ya kutolewa.

- Leseni ya raia wa kigeni inaisha muda wa kuisha kwa hati zao za uwepo wa kisheria

Ada za leseni ya Montana na/au kadi ya kitambulisho ni*:

■ Leseni yoyote ya msingi ya Daraja la D au leseni ya mwanafunzi iliyoorodheshwa.....	\$5.00 kwa mwaka
■ Uidhinishaji wa pikipiki.....	\$0.50 kwa mwaka
■ Ada ya arifa ya uwekaji upya wa barua pepe.....	\$0.50
■ Kitambulisho (Kitambulisho) kwa wakazi wenye umri wa miaka 21 na zaidi	\$16.00
■ Kitambulisho (Kitambulisho) kwa wakazi walio chini ya miaka 21.....	\$8.00
■ Leseni ya kubadilisha	\$10.00

*Ada katika mwongozo huu zinaweza kubadilika. Kuanzia Januari 1, 2018, ada ya usimamizi ya 3% itaongezwa kwa bidhaa na huduma zote za MVD. Kwa orodha ya sasa na kamili ya ada, nenda mtandaoni kwa <https://mvdmt.gov/licensing-fees/> au piga 1-866-450-8034.

Stakabadhi za leseni ya udereva ni halali kwa mwaka mmoja. Kwa wale upimaji, risiti inamruhusu mwombaji majaribio matatu ndani ya mwaka huo kufaulu mitihani yote inayohitajika. **Stakabadhi haziwezi kurejeshwa. Ikiwa mchakato wa utoaji leseni hautakamilika ndani ya mwaka mmoja, mwombaji atahitaji kutuma ombi tena na kuanza mchakato wa kutoa leseni tena.**

▶ ADA YA KITAMBULISHO HALISI

- **Badilisha leseni ya Montana au kadi ya kitambulisho wakati wa kusasisha**
  - Wateja ambao wanastahiki kusasishwa (miezi 6 kabla na hadi miezi 3 baada ya tarehe ya mwisho wa matumizi) watalipa \$25.75 ya ziada kwa KITAMBULISHO HALISI pamoja na ada za kawaida za leseni (zinatofautiana kulingana na aina)
- **Badilisha leseni ya Montana iwe KITAMBULISHO HALISI nje ya mzunguko wa upya**
  - Wateja ambao hawastahiki kusasishwa (zaidi ya miezi sita kabla ya tarehe ya mwisho wa matumizi) watalipa ada ya kitambulisho HALISI cha \$51.50 pamoja na ada ya kubadilisha ya \$10.30
- **Leseni mpya ya udereva ya Montana KITAMBULISHO HALISI**
  - Wateja wanaoomba leseni mpya ya udereva ya Montana REAL ID watalipa ada ya REAL ID ya \$51.50 pamoja na ada za kawaida za leseni (hutumika kwa uhamisho wa leseni za nje ya serikali au madereva wa mara ya kwanza)
- **Sasisha au ubadilishe leseni iliyopo ya Kitambulisho cha Montana HALISI**
  - Wateja wanaofanya upya au kubadilisha Kitambulisho chao cha sasa cha Montana REAL watalipa ada ya REAL ID ya \$25.75 pamoja na ada za kawaida za leseni.

▶ UPYA LESENI YA UDEREVA

Unaweza kufanya upya leseni yako hadi miezi sita kabla ya tarehe ya mwisho ya leseni yako. Ikiwa leseni yako imeisha muda wake sio halali kwa uendeshaji wa gari; hata hivyo, usasishaji unaweza kukamilishwa ndani ya miezi mitatu baada ya kuisha bila kufanyiwa majaribio tena. Fursa yako ya kuendesha gari inaisha wakati leseni yako inaisha usipoisasisha. Iwapo utapatikana ukiendesha gari baada ya tarehe ya mwisho wa matumizi, unaendesha kinyume na sheria na unaweza kupokea nukuu.

Ikiwa leseni yako ina zaidi ya miezi mitatu muda wake umeisha, lazima utume ombi tena kama dereva mpya. Utahitaji kutoa hati zinazokubalika ili kuthibitisha utambulisho, ukaaji na uwepo ulioidhinishwa; pia utahitajika kupitisha majaribio yote ya leseni yanayotumika. Pia, hakikisha kuwa jina kamili la kisheria na tarehe ya kuzaliwa utakayotumia kwenye ombi lako la leseni ya udereva au kadi ya kitambulisho inalingana na kilicho kwenye faili na Utawala wa Usalama wa Jamii.

Ili kufanya upya leseni yako ya udereva, lazima uwasilishe kitambulisho sahihi (orodha inaanza kwenye ukurasa wa 4), ulipe ada ifaayo, kujionyesha kwenye kituo cha mtihani, kufaulu mtihani wa maono, na kupiga picha mpya. Waombaji ambao wanaweza kukosa uwezo wa kufanya kazi wa kuendesha gari kwa usalama kwenye barabara kuu wanaweza kuhitajika kukamilisha majaribio ya maandishi na barabara.

Mtu hawezi kuomba, kutolewa, au kuhifadhi leseni ya udereva ya Montana ikiwa amesimamishwa kazi au amebatilishwa huko Montana au jimbo lingine lolote na/au mamlaka.

► LESENI ILIPOPOTEA AU KUHARIBIWA

Ikiwa leseni yako itapotea au kuharibiwa, unaweza kutuma maombi ya kubadilisha katika kituo chako cha leseni cha karibu nawe. Utahitajika kulipa ada ya \$10 na kuwasilisha kitambulisho kinachofaa (orodha inaanza kwenye ukurasa wa 4) ili kuthibitisha jina lako kamili la kisheria na tarehe ya kuzaliwa. Kitambulisho hiki kinahitajika sio tu ili kutambua utambulisho wako, lakini pia kuhakikisha kuwa hakuna mtu mwingine anayepata leseni ya kubadilisha jina lako.

► MABADILIKO YA ANUANI

Ili kuhakikisha kuwa leseni yako ya udereva haitumiki, ni lazima uijulishe Ofisi ya Huduma za Dereva ya Idara ya Haki ndani ya siku 10 baada ya mabadiliko yoyote ya anwani. Fomu za kusudi hili zinaweza kupatikana <https://mvdmt.gov/forms-driver-license/>, kutoka kwa waweka hazina wengi wa kaunti, askari wa Dori ya Barabara kuu ya Montana au mkaguzi yeyote wa leseni ya udereva. Hili ni muhimu, kwani mamlaka ya kutoa leseni inaweza kutaka kuwasiliana nawe kuhusu leseni yako ya udereva wakati wowote. Iwapo hawawezi kuwasiliana nawe, unaweza kupoteza fursa yako ya kuendesha gari kwa sababu hukujua maagizo au mahitaji yanayoathiri fursa yako ya kuendesha gari.

► JINA BADILIKA

Ili kubadilisha jina la kisheria kwenye leseni yako na Kitengo cha Magari cha Montana, unahitaji **kukamilisha ombi linalofaa na uwasilishe mojawapo ya hati zifuatazo:**

- nakala iliyoidhinishwa ya cheti cha ndoa cha mwombaji kutoka kwa mamlaka ya serikali inayotoa
- nakala iliyoidhinishwa ya amri au hukumu inayotoa mabadiliko ya jina kutoka kwa mahakama ya mamlaka husika.
- nakala iliyothibitishwa ya amri ya talaka au kuvunjika kwa ndoa iliyotolewa kwa mwombaji ambayo inabainisha mabadiliko yajina linalohitajika
- nakala iliyoidhinishwa ya Idara ya Usalama wa Taifa (DHS), Huduma za Uraia na Uhamiaji za Marekani (USCIS), cheti cha uraia (Fomu N-550, N-570) iliyotolewa kwa mwombaji.

Pia, hakikisha jina kamili la kisheria na tarehe ya kuzaliwa utakayotumia kwenye maombi yako inalingana na ilivyo kwenye faili na Utawala wa Hifadhi ya Jamii.

► VITUO NA UTEUZI WA LESENI YA UDEREVA

Kwa maeneo na saa za Vituo vya leseni ya udereva vya Montana, tembelea <https://mvdmt.gov/driver-license-exam-stations/> na ubofye ikoni ya "Maeneo".

Vituo vyote vya leseni za udereva vinahitaji miadi iliyoratibiwa. Ili kuratibu miadi yako mtandaoni, tembelea <https://cars.dojmt.gov/>

SURASWALI 1

1. **Ukihama, lazima uripoti mabadiliko yako ya anwani kwa Ofisi ya Huduma za Dereva ndani ya:**
    - A. Wiki 2
    - B. siku 15
    - C. siku 10
    - D. 1 mwezith

  2. **Wakati wa kusaini mtoto wao chini ya umri wa miaka 18, wazazi wanaonyesha kuwa:**
    - A. Mtoto wao amepita kozi ya elimu ya udereva.
    - B. Mtoto wao ni dereva makini.
    - C. Wanathibitisha tarehe sahihi ya kuzaliwa kwa mtoto wao.
    - D. Wanakubali uwajibikaji wa kifedha kwa uharibifu wowote unaotokana na uendeshaji mdogo wa motor gari.

  3. **Je, ni mara gani ya kwanza leseni ya udereva ya Montana inaweza kusasishwa kabla ya tarehe ya mwisho wa leseni?**
    - A. Miezi 3
    - B. miezi 6
    - C. miezi 9
    - D. Miezi 12
-

SURA YA 2 – KIFAA CHA CHOMBO CHA MTAMBO

Ni juu yako kuamua ikiwa una uwezo wa kimwili na/au kiakili wa kuendesha gari kwa usalama. Kabla ya kuendesha gari, hakikisha kwamba safari yako inahitajika. Ukiendesha gari, usalama wako na wa umma unategemea sana kile unachofanya kabla ya kuendesha gari, kutia ndani kurekebisha kiti chako na vioo, kutumia mikanda ya usalama, kuangalia gari lako, kudumisha mtazamo mzuri, na kuhakikisha usalama wa gari.

► UPANGAJI WA SAFARI

Njia bora ya kuokoa mafuta na kuongeza muda wa maisha ya gari lako ni kuitumia kidogo iwezekanavyo. Kupanga safari kunaweza kurahisisha maisha yako na kukusaidia kupunguza uendeshaji wako.

- Chukuausafiri wa umma anapokatikana.
- Epuka kuendesha gari wakati wa msongamano mkubwa wa magari. Husababisha uchakavu zaidi kwako na kwa gari.
- Tumia vidimbwi vya magari au ushiriki safari inapowezekana.
- Panga na kisha unganisha kazi zako; hii itapunguza idadi ya safari unazohitaji kuchukua. Tengeneza orodha ya vitu unavyohitaji na maeneo unayohitaji kwenda. Nenda kwenye maeneo mengi iwezekanavyo katika safari yoyote moja. Chukua umbali mfupi zaidi kati ya maeneo. Jaribu kupunguza idadi ya maeneo unayohitaji kwenda.
- Piga simu mbele ili kuhakikisha kuwa wana kile unachohitaji au kwamba unachochukua kiko tayari.

Kwa kufanya mambo haya, unaweza kusaidia kupunguza kiasi cha trafiki barabarani, kupunguza gharama zako za usafiri, na kuokoa mwenyewe wakati na bidii.

► LIKAGUE CHOMBO

Jinsi unavyoweza kuendesha gari kwa usalama huanza na gari unaloendesha na liko katika hali gani. Ni wajibu wa madereva kuhakikisha kuwa magari wanayoendesha ni salama kufanya kazi. Gari ambalo liko katika hali mbaya si salama na linagharimu zaidi kuliendesha kuliko lile linalotunzwa; inaweza kuvunja au kusababisha mgongano. Hata hivyo, ikiwa gari iko katika hali nzuri, inaweza kukupa ukingo wa ziada wa usalama unapohitaji; huwezi jua ni lini utaihitaji.

Unapaswa kufuata mwongozo wa mmiliki wa gari lako kwa matengenezo ya kawaida. Baadhi unaweza kufanya wewe mwenyewe, baadhi ya haja ya kuwa kufanywa na fundi aliyehitimu.

Kukagua chache ni rahisi na zitazuia shida kwenye barabara.

■ **Mfumo wa Breki**

Breki zako pekee ndizo zinaweza kusimamisha gari lako vizuri. Ni hatari sana ikiwa hawako katika mpangilio mzuri wa kufanya kazi. Wakati breki zako zinapiga kelele nyingi, harufu ya kuchekeka, au kanyagio cha breki kinaposhuka, mwelekeze fundi aikague.

■ **Taa**

Hakikisha kwamba mawimbi ya zamu, taa za breki, taa za nyuma na taa zinafanya kazi ipasavyo. Hizi zinapaswa kuangaliwa kutoka nje ya gari. Taa za breki huwaambia watumiaji wengine wa barabara kuwa unasimama. Ishara za kugeuza kuwaambia kuwa unageuka. Kuendesha gari ukiwa umewasha taa kila wakati huwasaidia madereva wengine kuona gari lako mchana na usiku.

Taa ya nje ya mtandao inaweza kuangaza mahali ambapo haikusaidii na inaweza kuwapofusha madereva wengine. Ikiwa una shida kuona usiku, au madereva wengine wanakuangazia taa zao mara kwa mara, hakikisha kuwa fundi aangalie taa.

■ Kioo na Vifutio

Weka kioo cha mbele chako wazi ili uweze kuzingatia barabara iliyo mbele yako. Kioo kilichoharibika huzuia mtazamo wako wa barabara na inaweza kukatika kwa urahisi katika mgongano mdogo au kitu kinapogonga kioo cha mbele. Weka kioo cha mbele ikiwa kioo kimeharibiwa.

Vipu vya vifutio huzuia mvua na theluji kwenye kioo cha mbele. Hakikisha ziko katika hali nzuri ya uendeshaji. Ikiwa vile hazijafanya kazi vizuri, zibadilishe. **Ondoa theluji na barafu kwenye madirisha yote kabla ya kuendesha gari ili kufuta mtazamo wako wa barabara.**

■ Matairi

Matairi yaliyochakaa au yenye upara yanaweza kuongeza umbali wako wa kusimama na kufanya kugeuka kuwa ngumu zaidi wakati barabara ni mvua. Matairi yasiyosawazisha na shinikizo la chini husababisha tairi kuchakaa haraka, kupunguza matumizi ya mafuta, na kufanya gari kuwa gumu kuliongoza na kulisimamisha. Ikiwa gari linadunda, usukani unatifikisa, au gari linasogea upande mmoja, uliza fundi aikague.

Matairi yaliyochakaa yanaweza kusababisha upangaji wa maji na kuongeza nafasi ya pigo nje wakati wa safari. Angalia shinikizo la hewa ya tairi kwa kupima shinikizo la hewa wakati matairi yana baridi. Angalia mwongozo wa mmiliki wa gari kwa shinikizo linalofaa.

Angalia kukanyaga kwa senti. Weka senti kwenye "kichwa" cha kukanyaga kwanza. Kama kutembea haina kuja angalau kichwa cha Abraham Lincoln, tairi sio salama na unahitaji kuibadilisha.

■ Mfumo wa Usikani

Ikiwa usukani haufanyi kazi vizuri, ni ngumu kudhibiti mwelekeo unaotaka kwenda. Ikiwa gari ni ngumu kugeuka, au haigeuki wakati usukani unageuzwa mara ya kwanza, usukani uangaliwe na fundi.

■ Mfumo wa Kusimamishwa

Kusimamishwa kwako hulisawazisha gari lako, hukusaidia kudhibiti gari lako, na kukupa usafiri wa starehe kwenye nyuso tofauti za barabara. Ikiwa gari linadunda sana, likiendelea kudunda baada ya kugongana au baada ya kusimama, unaweza kuhitaji mshtuko mpya au sehemu zingine za kusimamishwa. Muombe fundi aiangalie.

■ Mfumo wa kutolea nje

Mfumo wa moshi husaidia kuondoa gesi zenye sumu kutoka kwa injini, husaidia kupunguza kelele kutoka kwa injini, na husaidia kupoza gesi moto zinazotoka kwenye injini. Moshi kutoka kwa moshi unaovuja unaweza kusababisha kifo kwa muda mfupi sana. Inaweza pia kukufanya usizie unapoendesha gari. Usiwahi kuendesha gari kwenye karakana yako. Kamwe usiketi ndani ya gari na motor inayoendesha bila kufungua dirisha.

Kwa bahati nzuri, matatizo mengi ya kutolea nje ni uvujaji, ambayo husikika kwa urahisi; zirekebishwe.

■ Injini

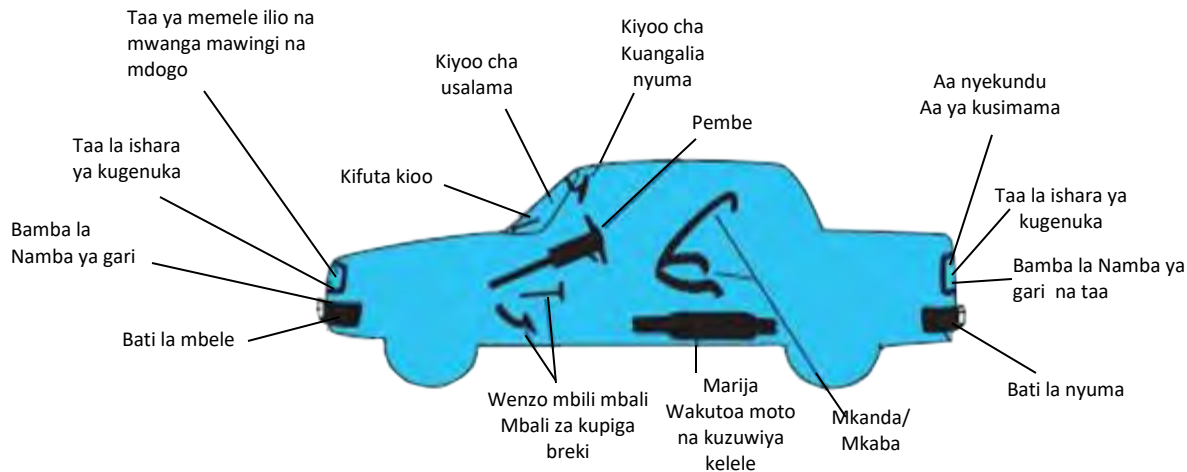
Ainjini isiyo na mpangilio mzuri inaweza kupoteza nguvu inayohitajika kwa uendeshaji wa kawaida na dharura, inaweza isianze, inapata mafuta duni, inachafua hewa, na inaweza kukufia unapokuwa barabarani, na kukusababishia wewe na trafiki nyingine shida. Fuata taratibu zinazopendekezwa katika mwongozo wa mmiliki kwa ajili ya matengenezo.

■ Vitu Vilivyolegea

Hakikisha kuwa hakuna vifurushi au vitu vingine kwenye rafu ya nyuma au kiti cha nyuma ambacho kinaweza kugonga mtu kichwa katika tukio la kuacha ghafla au ajali. Hakikisha hakuna vitu kwenye sakafu ambavyo vinaweza kuingirika chini ya kanyagio cha breki ili usiweze kupunguza au kusimamisha gari.

■ Pembe/ Honi/ Baragumu/Tarumbeta

Pembe inaweza isionekane kama itakuwa muhimu kwa usalama, lakini kama kifaa cha onyo inaweza kuokoa maisha yako. Inapaswa kutumika tu kama onyo kwa wengine.

► VIFAA VYA CHOMBO CHA MTAMBO

Sheria ya Montana inahitaji vifaa fulani kusakinishwa kwenye magari yote na kwamba magari fulani, kama vile lori kubwa na trela, yawe na taa na vifaa vingine visivyohitajika kwenye magari ya abiria. Vifaa vinavyohitajika kwa kila gari vimeorodheshwa hapa chini, na kufuatiwa na orodha ya kila aina ya gari inayohitaji vifaa maalum au vya ziada.

Wakati sheria inataja kiwango cha utendaji kwa vifaa (taa za umbali lazima zionekane, nk), ngazi hiyo imeorodheshwa. Kwa maelezo zaidi kuhusu mada kama vile eneo la kifaa kwenye gari au mahitaji mahususi ya usakinishaji, rejelea Kichwa cha 61 cha Montana Code Annotated (MCA) sura ya 9. Kwa ujumla, nakala za sheria ya Montana zinapatikana pia kwa marejeleo katika kila mahakama ya kaunti na nyingi. maktaba.

■ Taa za mbele na Taa za Mkia/Nyuma

Endesha ukiwa na taa za mbele kwa usalama na ili magari mengine yaweze kukuona.

Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1956, lazima yatoe mwanga mweupe au kahawia mbele na taa nyekundu au kahawia upande wa nyuma, unaoonekana kwa futi 500. Taa na taa za mkia haziwezi kutiwa rangi, kufunikwa, au kutibiwa kwa nyenzo iliyotiwa rangi au rangi, dutu, mfumo au kijenzi isipokuwa sehemu ya kifaa asili au hiari inatii kanuni za watengenezaji wa shirikisho.

Taa za mbele zinapaswa kuwa na uwezo wa kuangazia watu au magari kwa umbali wa futi 350 kwenye boriti ya juu na futi 100 kwenye boriti ya chini. Mwangaza wa juu lazima upunguzwe unapokutana na magari mengine kwa futi 1000 na unapopita magari mengine kwa futi 500. Taa za kichwa zinatakiwa kutumika wakati wote kuanzia nusu saa baada ya jua kutua hadi nusu saa kabla ya jua kuchomoza na nyakati nyingine yoyote ambapo, kutokana na hali ya hewa au vumbi linalovuma, mwonekano ni chini ya futi 500.

■ Umbali wa Mwanga wa Gari

futi 1000	Punguza taa za taa za juu unapokutana na magari mengine
futi 500	Zima taa za juu za mwanga wakati futi 500 nyuma ya magari mengine
futi 500	Washa taa za mbele ikiwa huwezi kuona futi 500 mbele
futi 500	Taa za mkia umbali
futi 350	Umbali wa taa ya juu (mwangaza) wa taa
futi 300	Brake umbali mwanga katika mwanga wa jua
futi 300	Geuza umbali wa ishara kwenye mwanga wa jua
futi 100	Umbali wa mwanga wa chini (dim) wa taa ya mbele
futi 50	Taa ya sahani ya leseni

■ Ishara za kugeuza

Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1956, lazima yatoe mwanga mweupe au kahawia kwa mbele na mwanga mwekundu au wa kaharabu upande wa nyuma, unaoonekana kwa futi 300 kwenye mwanga wa jua. Gari lazima liwe na ishara za kugeuza (taa za mawimbi) wakati umbali kutoka katikati ya nguzo hadi kikomo cha nje cha kushoto cha gari ni zaidi ya inchi 24, au wakati umbali kutoka kwa usukani hadi kikomo cha nyuma cha gari. mzigo ni zaidi ya futi 14.

■ Taa za Breki

Taa za breki (taa za kuacha) zinaonyesha gari linapungua au linasimama. Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1956, lazima hutoa mwanga mwekundu au kahawia unaoonekana kwa futi 300 kwenye mwanga wa kawaida wa jua.

■ Taa ya Bamba la Leseni

Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1956, lazima yatoe mwanga mweupe ili kuangazia sahani ya leseni kwa futi 50 hadi nyuma. Taa ya sahani ya leseni ambayo sio vifaa vya mtengenezaji asili ni marufuku.

■ Viakisi Vyekundu (nyuma)

Lazima ionekane usiku ikiwa mbele ya miale ya juu ya taa kwa umbali wote kati ya futi 50 na 300.

■ Kibubu/ Kibanduku cha kuhifadhi

Lazima kuzuia kelele nyingi au isiyo ya kawaida.

■ Kioo

Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1956, lazima yatoe mwonekano wa futi 200 nyuma ya gari.

■ Breki na Maegesho

Lazima kudhibiti harakati, kuacha na kushikilia gari chini ya hali zote za upakiaji na juu ya tukio lolote la daraja kwa uendeshaji wake.

■ Pembe

Lazima itoe onyo linalosikika kwa futi 200.

■ Taa za Maegesho

Wakati taa za kichwa zinahitajika, gari lolote ambalo limeegeshwa au kusimamishwa kwenye barabara lazima liwe na taa za maegesho na zionyeshe ambayo lazima ionyeshe taa nyeupe au kahawia mbele na taa nyekundu nyuma, inayoonekana kwa umbali wa futi 500.

Kumbuka: Kuwaka, kufumba na kufumbua, zinazofuatana, zinazozunguka, au taa zinazozunguka (zaidi ya ishara za kugeuza) haziruhusiwi isipokuwa kwa magari ya dharura au yaliyoidhinishwa. Taa ya mapambo ya chini ya gari ambayo huzunguka, kuwaka, kuzunguka au kuonyesha rangi ya kutumiwa na polisi au magari ya dharura hairuhusiwi.

■ Kioo na kifutio vya kioo

Kioo cha mbele cha kioo cha usalama (ikiwa kinatengenezwa baada ya Januari 1, 1956) kinahitajika katika magari. Kifutio cha kioo lazima iwe katika hali nzuri ili usizuie mtazamo wa dereva. Nyenzo zinazozuia mtazamo wa dereva haziwezi kuunganishwa kwenye dirisha lolote.

Vipu vya kufutia upepo vinahitajika na lazima viwe katika mpangilio mzuri ili kuondoa mvua, theluji au unyevu mwingine kutoka kwa kioo cha mbele.

■ Kutia Giza Dirisha na Kuchunga jua

Sheria ya Montana inatumika viwango vikali vya upakaji rangi na uchunguzi wa jua. Unaweza kutaka kuangalia na mtahini wa eneo lako, mweka hazina wa kaunti, au afisa yeyote wa kutekeleza sheria.

■ Mikanda ya kiti

Magari yaliyotengenezwa kati ya Januari 1, 1965, na Januari 1, 1968, lazima yawe na mikanda ya viti vya mbele vya kushoto na kulia. Magari yaliyotengenezwa baada ya Januari 1, 1968 lazima yawe na mikanda ya usalama kwa kila kiti kilichoaguliwa.

Mikanda ya kiti lazima iwe katika hali nzuri ya kufanya kazi kila wakati. **Hakuna mtu anayeweza kuendesha gari huko Montana isipokuwa kila mkaaji awe amevaa mkanda wa usalama uliorekebisha vizuri na kufungwa.**

► VIFAA VYA ZIADA VINAVYOTAKIWA KWENYE MAGARI FULANI

■ Taa za Kusafisha na Taa za Alama ya Upande

Ikiwa upana wa zaidi ya inchi 80, kila basi au lori, na kila trela au nusu trela inayozidi pauni 3000 GVW lazima iwe na taa mbili za mbele na za nyuma, moja kila upande.

Kila trekta ya lori lazima iwe na taa mbili za mbele, moja kila upande.

Kila trela ya nguzo inayozidi pauni 3000 GVW itakuwa na taa moja ya kusafisha kila upande.

Gari lolote lililotengenezwa baada ya Januari 1, 1956 litakuwa na taa mbili za nyuma zilizowekwa nyuma, isipokuwa pikipiki, baisikeli zinazoendeshwa na injini, pikipiki nne na trekta za lori.

Taa za kusafisha mbele au upande wa gari zitaonyesha mwanga wa kahawia, na taa za kibali zilizowekwa nyuma ya gari zitaonyesha taa nyekundu. Taa zote za kibali zitaonekana kwa futi 500 inapohitajika.

■ Viakisi

Kila gari, bila kujali ukubwa wake, lazima iwe na nyuma: viashiria viwili na mwanga wa kuacha, pamoja na taa za kibali zinazohitajika; kuwa na viakisi na, au pamoja na, taa za kibali ambazo zitaonyesha rangi sawa na taa ya kibali inayohitajika. Viakisi vinavyohitajika vitaonekana kwa umbali wote kati ya futi 600 hadi futi 1000 kutoka kwa gari vinapoangaziwa na taa za taa za juu. Kila lori au basi, haijalishi ukubwa wake, lazima liwe na taa mbili za kibali, viakisi na taa.

■ Taa ya Mzigo wa Kuninginia au Bendera

Wakati wowote mzigo wowote unapoenea futi nne au zaidi zaidi ya mwili wa gari, kutakuwa, wakati wa taa za kichwa zinahitajika, taa nyekundu inayoonekana kwa futi 500 iliyoambatanishwa na mwisho wa nyuma wa mzigo. Wakati mwingine wote kutakuwa na bendera nyekundu, si chini ya inchi 12 za mraba.

■ Taa Maalum kwa Matinga ya Shamba na Zana za Ufugaji

Wakati wa taa za kichwa zinahitajika, trekta yoyote ya shamba au zana ya ufugaji, iliyohamishwa kwenye barabara kuu, lazima ionyeshe mwanga mweupe mbele, unaoonekana kwa angalau futi 500 na taa nyekundu kwa nyuma, inayoonekana kwa futi 500. Taa hizi zitawekwa ili kuonyesha makadirio ya kushoto ya gari.

■ Taa za Madoa na Taa za Usaidizi (Taa za Ukungu)

Gari lolote linaweza kuwa na (zisizozidi mbili) taa za doa na/au saidizi (ukungu). Taa za doa lazima zizimwe inapokaribia gari lingine linalosonga kutoka pande zote mbili, na taa za ukungu zinaweza kutumiwa na mihimili ya taa za kichwa cha chini ikiwa hazitoi boriti yenye nguvu zaidi kuliko taa ya kichwa cha chini.

■ Mahitaji ya ziada ya Breki

Kila trela, semi-trela na trela ya nguzo iliyo na breki za hewa au utupu, au ambayo ina uzani wa kuzidi pauni 3000, lazima iwe na breki "za kuvunja", ambazo huwashwa ikiwa gari limetenganishwa na gari la kuvuta.

■ Matengenezo ya Breki

Breki zote zitadumishwa katika mpangilio mzuri wa kufanya kazi na zitarekebishwa ili kufanya kazi kwenye magurudumu yote kwa usawa.

■ Vifaa fulani vya Kuonya ambavyo Haviruhusiwi

Hakuna gari litakalowekwa, wala mtu yeyote hatatumia gari, king'ora, filimbi au kengele, isipokuwa kama inavyoruhusiwa kwa magari ya dharura yaliyoidhinishwa.

■ Vipande vya Matope Vinavyohitajika

Malori, mabasi, trela za lori, trela/semi-trela, au trela za nguzo, au magari yenye uzito wa pauni 8000 au chini ya GVW yatakuwa na viunga, aproni za kunyunyiza, au mikunjo kwenye magurudumu mengi ya nyuma au seti ya magurudumu, ambayo yanaenea hadi hatua. si zaidi ya inchi 20 juu ya uso wa barabara kuu, wakati gari ni tupu.

■ Minyororo ya Usalama

Kila trela, semi-trela au pole ya pauni 3000 za GVW au chini ya hapo lazima iwe na mnyororo wa chuma au kebo mbele, ambayo itafungwa kwa usalama kwenye kitengo cha kukokota. Mnyororo au kebo kama hiyo haipaswi kuwa chini ya inchi 1/4 kwa kipenyo.

■ Magari fulani ya Kubeba Milipuko au Vifaa Vingine vya Kuonya

Kila lori la ujazo wa tani moja au kubwa zaidi, basi la abiria na trekta ya lori lazima liwe na angalau miale mitatu, au taa tatu nyekundu za umeme, au viakisi vitatu vinavyobebeka vyekundu. Zote lazima ziwe na uwezo wa kuonekana kwa umbali wa si chini ya futi 600 chini ya hali ya kawaida ya anga wakati wa usiku. Viakisi vilivyotumika lazima vionyeshe angalau inchi 24 za mraba za uso wa kuakisi na angalau fuse tatu nyekundu (ikiwa kiakisi nyekundu au taa nyekundu hazijabebwa) na bendera mbili za nguo nyekundu angalau inchi 12 za mraba zenye viwango vya kushikilia na kuonyesha bendera hizo.

Kumbuka: Magari yanayosafirisha vilipuzi, vimiminika vinavyoweza kuwaka, gesi zilizobanwa, au kutumia gesi zilizobanwa kama mafuta hayawezi kubeba kifaa chochote cha tahadhari, ambacho hutoa ishara kwa moto.

Kama mbadala wa kifaa kinachohitajika hapo juu, pembetatu tatu za kuakisi dharura zinazolingana na USDOT Motor Kiwango cha 125 cha Usalama wa Magari kinaweza kubebwa.

Sura ya 2 - Vifaa vya Magari

■ Onyeshoya Vifaa vya Kuonya Wakati Gari Imezimwa

Wakati wowote lori lolote, basi la abiria, trekta, trela, semi-trela au trela la nguzo limezimwa kwenye barabara kuu au mabega ya barabara kuu wakati taa zinazowashwa zinahitajika, vifaa vya tahadhari vifuatavyo vitaonyeshwa:

Kifaa cha onyo kama ilivyoielezwa hapo awali kitawekwa mara moja kwenye upande wa trafiki wa gari kuelekea trafiki inayokaribia. Kisha weka vifaa vya onyo kama ifuatavyo:

- Futi 1 - 100 (futi 200 ikiwa barabara kuu imegawanywa) nyuma ya gari katikati ya njia inayochukuliwa na gari.
- Futi 1 - 100 mbele ya gari (mwelekeo sawa ikiwa barabara kuu imegawanywa) katikati ya njia hiyo hiyo.
- 1 - kwa upande wa trafiki wa gari sio chini ya futi 10, kwa mwelekeo wa trafiki inayokaribia karibu

Wakati wowote gari lolote kati ya yaliyo hapo juu limezimwa ndani ya futi 500 za kona, kilima au kizuizi kingine cha kutazama, ishara ya onyo katika upande huo itawekwa si chini ya futi 500 kutoka kwa gari na ili kutoa onyo la kutosha kwa trafiki inayokaribia.

Wakati wowote gari lolote kati ya hapo juu limezimwa barabarani wakati kifaa cha onyo hapo juu hakihitajiki, dereva ataonyesha bendera mbili nyekundu kwenye njia inayochukuliwa na gari la walemavu au kwa umbali wa futi 100 mbele na nyuma ya gari. .

Wakati gari lolote linalosafirisha vilipuzi, kioevu kiwezacho kuwaka au gesi iliyobanwa, au gari lolote linalotumia gesi iliyobanwa kama mafuta, limezimwa wakati wowote au mahali palipotajwa hapo juu, dereva ataonyesha mara moja taa moja nyekundu ya umeme au kiakisi chekundu kinachobebeka kwenye upande wa trafiki. ya gari, taa moja nyekundu ya umeme au kiakisi chekundu kinachobebeka futi 100 mbele na taa moja nyekundu ya umeme au kiakisi chekundu kinachobebeka futi 100 hadi nyuma ya gari katikati ya njia ya trafiki inayokaliwa na gari la walemavu.

Miwako, fusi au mawimbi yanayotolewa na mwali wa moto HAITATUMIKA kama vifaa vya tahadhari kwa magari yanayosafirisha vilipuzi, vimiminiko vinavyoweza kuwaka au gesi iliyobanwa au magari yanayotumia gesi iliyobanwa kama mafuta.

■ Magari yaendayo Polepole

Gari lolote la mwendo wa polepole au vifaa, gari la kukokotwa na wanyama, au ujenzi wa barabara au mashine za matengenezo zinazofanya kazi kwa chini ya maili 25 kwa saa lazima zionyeshe nembo nyuma ya gari kama ilivyoielezwa hapa chini, isipokuwa kwa ujenzi wa barabara au matengenezo. mitambo inayojishughulisha na kazi halisi ya ujenzi au matengenezo na inalindwa na bendera au ishara za onyo.

Nembo ni pambetatu ya rangi ya manjano-machungwa ya umeme yenye msingi wa 14" na 14" kwa urefu. Pambetatu lazima iwe na mpaka na mistari nyekundu inayoakisi moja na robo tatu kwa upana na iwekwe katikati ya sehemu ya nyuma ya gari kwa urefu wa futi tatu hadi tano juu ya barabara.

Katika barabara kuu ya njia mbili wakati gari la mwendo wa polepole haliachi njia wazi kwa ajili ya kupita trafiki na magari yanayopita, gari la mwendo wa polepole lazima, katika fursa ya kwanza salama, na nafasi ya kutosha ya kujitokeza, livuke ili kuruhusu magari mengine. kupita.

► SAFISHA MADIRISHA YOTE NA SEHEMU ZA VIGAYA

Ni muhimu kwamba uweze kuona vizuri kupitia madirisha, kioo cha mbele, na vioo. Hapa kuna baadhi ya mambo unayoweza kufanya ili kusaidia:

- Weka kioo cha mbele kikiwa safi. Jua kali au taa za mbele kwenye kioo chafu hufanya iwe vigumu kuona. Beba kisafishaji kioevu na karatasi au taulo ya kitambaa ili uweze kusafisha kioo cha mbele wakati wowote inapobidi.
- Weka chupa yako ya kuosha madirisha imejaa. Tumia safisha ya antifreeze katika maeneo ambayo hali ya joto inaweza kuanguka chini ya kufungia.
- Weka ndani ya madirisha yako safi, hasa ikiwa kuna mtu yeyote amekuwa akivuta sigara ndani ya gari. Uvutaji sigara husababisha a filamu ya kujenga juu ya kioo ndani.
- Safisha theluji, barafu au barafu kutoka kwa madirisha yote. Safisha mbele, pande na nyuma kabla ya kuendesha gari.

- Usining'inie vitu kutoka kwa kioo chako au usiweke kioo cha mbele kwa michoro. Wanaweza kuzuia mtazamo wako.
- Weka taa, chelezo, breki na taa za nyuma zikiwa safi. Uchafu kwenye lenses unaweza kupunguza ufanisi wa taa kwa 50%.

► REKEBISHA KITI NA VIOO

Unapaswa kuangalia kiti chako na vioo kila wakati kabla ya kuanza kuendesha. Magari mengi yana madereva wengi ambao ni saizi tofauti.

- Rekebisha kiti chako ili iwe juu ya kutosha kuona barabara kwa uwazi. Ikiwa ni lazima, tumia mto wa kiti. Usisogeze kiti mbele kiasi kwamba huwezi kukiongoza kwa urahisi.
- Rekebisha kioo chako cha nyuma na vioo vya pembeni. Unapaswa kuwa na uwezo wa kuona nje ya dirisha la nyuma na kioo cha nyuma, na kwa pande na vioo vya upande. Marekebishi mazuri ya vioo vya upande ni kuweka ili unapoinama mbele kidogo, unaweza kuona upande wa gari lako.
- Ikiwa una kioo cha mchana/usiku, hakikisha kimewekwa wakati unaendesha gari.
- Vizuizi vya kichwa vimeundwa ili kuzuia whiplash ikiwa unapigwa kutoka nyuma. Wanapaswa kurekebishwa ili kizuizi cha kichwa kiwasiliane na nyuma ya kichwa.

► MIKANDA YA USALAMA INAYOHITAJIKA

(MCA 61-9-419; 61-13-103)

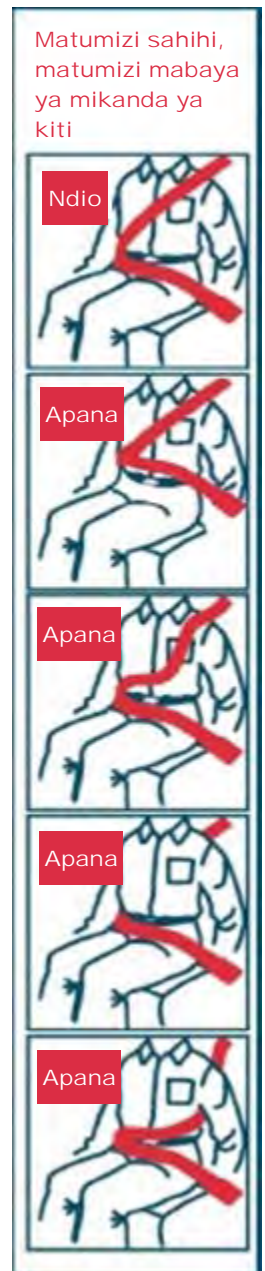
Hakuna mtu anayeweza kuendesha gari huko Montana isipokuwa kila mkaaji awe amevaa mkanda wa usalama uliorekebishwa vizuri na kufungwa. Sheria ya Montana inaweka wajibu kwa dereva kuhakikisha kila mpandaji amefungwa vyema au katika kiti cha usalama cha mtoto. **Dereva atakayekiuka sheria atatozwa faini ya \$20.**

Funga kamba - kila safari, kila wakati - hata kwenye safari fupi kwa kasi ya chini. Kabla ya kuendesha gari, funga mkanda wako wa usalama kila wakati na uhakikishe kuwa abiria wako wote wanatumia mikanda ya usalama au vizuizi vya watoto kila wakati. Pia, kumbuka kufunga milango ya gari.

Ni muhimu wewe na abiria wako kutumia mikanda ya usalama. Uchunguzi umeonyesha kuwa ikiwa uko kwenye ajali na unatumia mikanda ya usalama, uwezekano wako wa kuimizwa au kuuawa hupunguzwa sana. Mbofyo wa haraka ndio tu inahitajika kuokoa maisha na kukuza tabia za kuokoa maisha.

Hapa kuna sababu zaidi za kuvaa mkanda wa usalama, kutoka kwa tovuti ya Idara ya Usafiri ya Montana ya Buckle Up Montana:

- Kwa mwendo wa kilomita 30 pekee, mtu ambaye hajafunga mkanda katika ajali ana uzoefu sawa na kuanguka kutoka kwa jengo la orofa 3 au kugongwa na tembo wa tani tatu na nusu.
- Kwa kweli kuna migongano mitatu katika kila ajali: mgongano wa gari; mgongano wa kibinadamu; na mgongano wa ndani (ndani ya mwili wako).
- Wewe nisio peke yake ambaye ataumia ikiwa hutafunga mkanda wako wa kiti katika ajali. Miili ambayo haijafungwa inaweza kugongana kwa nguvu na watu wengine kwenye gari moja, kuwajeruhi vibaya au hata kuwaua.
- Kwa majeraha mengi makubwa, saa ya kwanza ya huduma ni muhimu. Hata hivyo, muda wa mwitikio ni mkubwa zaidi katika maeneo ya vijijini kutokana na sababu kama vile umbali na jioografia. Ikiwa umejeruhiwa vibaya, je EMTs zitakufikia kwa wakati? Ukifunga kamba, kuna uwezekano mdogo wa kupata jeraha mbaya na una nafasi nzuri zaidi ya kunusurika hadi EMTs zikufikie.

Mifuko ya hewa ni sehemu tu ya mfumo mzima wa ulinzi wa mkaaji. Ikiwa gari lako lina mfumo wa mikanda ya usalama wa sehemu mbili, vaa ukanda wa paja na bega.

Kuvaa sehemu yoyote peke yako kunapunguza sana ulinzi wako. Ikiwa una mkanda wa bega wa moja kwa moja, fungua mshipi wako wa paja pia. Vinginevyo, katika mgongano unaweza kuteleza kutoka kwa ukanda na kuumia au kuuawa.

Isipokuwa sheria ya mikanda ya kiti ni pamoja na:

- Ikiwa gari lilitengenezwa kabla ya Januari 1, 1968.
- Ikiwa mwenyeji ana taarifa iliyoandikwa kutoka kwa daktari kwamba hawezi kuvaa mkanda wa kiti kwa sababu za matibabu.
- Ikiwa wewe ni mwendeshaji wa gari lililopewa leseni kama kifaa maalum cha rununu (gari ambalo halijatengwa au kutumika kimsingi kwa usafirishaji wa watu au mali na kuendesha kwa bahati mbaya au kuhamishwa juu ya barabara kuu, ikijumuisha matrekta ya shamba, ujenzi wa barabara, au mashine za matengenezo, vifaa vya kuchimba mtaro, mixers halisi, na magari mengine hayo ambayo ni ndani ya masharti ya jumla ya MCA 61-1-104).
- Ikiwa mtoto, umri wa miaka 6 na uzito wa chini ya paundi 60, ni abiria katika gari, gari hilo lazima liwe na kizuizi kimoja cha usalama wa mtoto kwa kila mtoto kwenye gari na kila mtoto lazima azuiliwe vizuri.
- Ikiwa utasimama mara kwa mara na gari katika majukumu yako rasmi ya kazi, unaweza kusamehewa na Idara ya Haki. Tazama Fomu MVDSE-1 (<https://mvdmt.gov/forms-driver-license/>).

► VIZUIZI VYA MTOTO VINATAKIWA

(§ 61-9-419 & 61-9-420; 61-13-103, MCA)

Watoto na watoto hadi umri wa miaka 6 na pauni 60 lazima wamefungwa kwenye kiti cha usalama cha mtoto. Viti vya nyongeza vinapendekezwa kwa watoto wakubwa hadi paja na mshipi wa bega utoshee vizuri, ambayo ni kawaida wakati watoto wana urefu wa takriban 4'9".

Kumbuka kufunga milango ya gari.

Mifuko ya hewa ni sehemu tu ya mfumo mzima wa ulinzi wa mkaaji. Ikiwa ni lazima watoto wapande kiti cha mbele cha gari lililo na mkoba wa hewa, wanapaswa kulindwa katika kiti cha usalama cha mtoto kwa kutumia mfumo wa mikanda ya gari au kiti cha nyongeza kwa kutumia mfumo wa paja na bega wa gari. Kiti cha gari kinapaswa kuhamishwa nyuma iwezekanavyo kutoka kwa mkoba unaofanya kazi. Hii itaweka watoto katika nafasi ya ulinzi wa mifuko ya hewa katika ajali ya mbele, huku ikiwalinda dhidi ya migongano ya upande, ya nyuma na ya nyuma. Usiweke kamwe kiti cha gari kinachotazama nyuma kwenye kiti cha mbele cha abiria na mfuko wa hewa unaotumika. Inapowezekana, watoto walio chini ya umri wa miaka 13 wanapaswa kulindwa kwenye kiti cha nyuma.

Ikiwa unamshikilia mtoto wako unapoendesha gari, unaweza kumponda mtoto wakati wa ajali. Katika ajali ya mph 30, mtu mzima wa pauni 100 anakuwa nguvu ya pauni 3,000 dhidi ya mtoto. Ndiyo maana ni muhimu kwa kila abiria kwenye gari ajizuilie na azuiliwe ipasavyo kwa mkanda wa usalama au kizuizi cha watoto.

SURA2 SWALI

1. Taa zinahitajika wakati wowote huwezi kuona watu au magari kwa futi 500 (kwa sababu ya theluji, vumbi, n.k.) na:
  - A. Wakati trafiki ni kubwa sana
  - B. Wakati wa kuokoa mchana
  - C. Kuanzia saa 1/2 kabla ya machweo hadi saa 1/2 baada ya jua kuchomoza
  - D. Kuanzia saa 1/2 baada ya jua kutua hadi saa 1/2 kabla ya jua kuchomoza

2. Mfumo wa kutolea nje unaovuja unaweza:
  - A. Kusababisha matumizi ya mafuta kupita kiasi
  - B. Fanya gari lako lihitaji kurekebishwa haraka kuliko kawaida
  - C. Kukufanya usinzie unapoendesha gari
  - D. Washa moto wa nyasi kwenye barabara za mashambani

3. Geukaishara lazima zionekane kwa:
  - A. futi 500
  - B. futi 250
  - C. futi 300
  - D. Inaonekana tu usiku

SURA YA 3 – ISHARA, ALAMA NA MICHORO

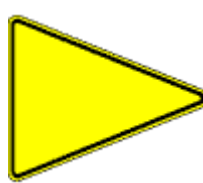
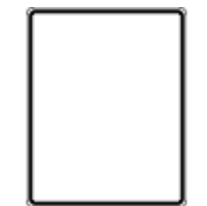
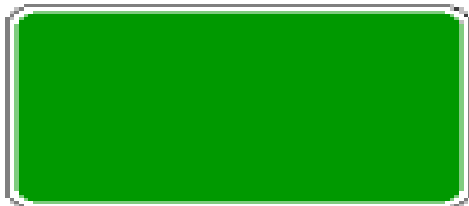
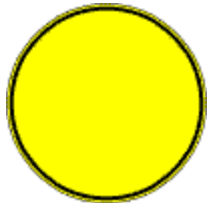
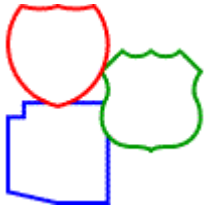
Lugha ya barabarani inazungumzwa kwa ishara, ishara, na alama za lami. Ni lugha ambayo lazima ujue vizuri ikiwa utaendesha gari kwa usalama.

► ZIJUE ISHARA KWA MAUMBO NA RANGI YAKE

Kila aina ya ishara ina rangi maalum ili kukusaidia kutambua ishara kwa mtazamo. Rangi zinaonyeshwa hapa chini.

Mbali na rangi, umbo la ishara ya trafiki pia hukusaidia kutambua ishara hiyo na unachopaswa kufanya ili kuitii.

Katika hali mbaya ya mwonekano, kama vile ukungu mzito, unaweza kutengeneza umbo la ishara tu. Ni muhimu kwa madereva kujua rangi na maumbo ya alama za barabara kuu.

Nyekundu - inayotumika kwa ishara za STOP na YELD, njia nyingi huongeza sahani za al, USIINGIE na ishara za NJIA MBAYA, kwa hadithi au alama kwenye baadhi ya ishara za udhibiti, na kama

Njano - hutumika kama rangi ya mandharinyuma kwa ishara za warning (isipokuwa ishara za muda) na ishara za shule

Pinki ya Filorensenti - hutumuika kama rangi ya usuli kwa ishara za udhibititi wa matukio

Fluorescent Manjano-Kijani - hutumika kama rangi ya usuli kwa watembea kwa miguu, baiskeli na ishara za maonyo za shule

Nyeupe - hutumika kama rangi ya mandharinyuma kwa ishara nyingi za udhibiti na alama zingine za njia, na kama rangi ya hadithi kwenye ishara zilizo na asili nyekundu, kijani kibichi, bluu, kahawia na nyeusi.

Chungwa o hutumika kama rangi ya usuli kwa ishara za muda za udhibiti wa trafiki

Kijani kinatumika kama rangi ya usuli kwa mwongozo na ishara za habari, na kwa hadithi kuhusu kanuni zinazoruhusu na ishara za maegesho.

Bluu (Samawati) o hutumika kama rangi ya mandharinyuma kwa ishara za taarifa za huduma za wasafiri, ishara za njia ya uokoaji wakati wa dharura, na kama sehemu ya kati ya majimbo na baadhi ya alama za njia za serikali.

Brown (Kikahawi) - hutumika kama rangi ya usuli kwa mwongozo na alama za Taarifa zinazohusiana na sehemu za Maslahi ya kitamaduni au burudani

Nyeusi - inatumika kama rangi ya usuli kwa NJIA MOJA, kikomo cha kasi cha usiku, na ishara za udhibiti wa lori, na kama rangi ya hekaya kwenye ishara zenye asili nyeupe, njano, chungwa, waridi wa florescent, na asili ya manjano-kijani ya florini.

► ALAMA, ISHARA, NA MICHORO ZA BARABARANI

Marekani inaelekea kwenye mfumo wa aina ya kimataifa wa vifaa vya kudhibiti trafiki, ambao unasisitiza picha na ishara za ishara badala ya ujumbe ulioandikwa.

Ikionyeshwa kwenye kurasa chache zinazofuata utapata ishara hizi mpya pamoja na zile zinazofanana nazo, ambazo baadhi yake zitatumika kwa muda fulani. Mabadiliko ya alama mpya yanafanywa tu wakati ishara za mtindo wa zamani zinabadilishwa kwa sababu ya ukarabati au matengenezo.

Ujuzi kamili wa alama za trafiki, ishara, na alama za barabarani ni muhimu kwa madereva wote. Lazima uweze kutambua na kutii ishara hizi bila kusita.

Alama, ishara na michoro za barabarani zimewekwa kwenye barabara zetu kuu ili kuwafahamisha, kuwaonya na kuwadhibiti madereva. Ni lazima watiwe; watakaokiuka sheria watakamatwa.

Aina za ishara za trafiki zimeainishwa kulingana na kazi. Ni mwongozo wa udhibiti, onyo na habari ishara.

■ Ishara

Ishara za Udhibiti wa Trafiki kwenye makutano

Makutano yanaweza kuwa hatari. Vifaa vya kudhibiti trafiki, kama vile ishara zinazokatiza vitendo au harakati fulani, ndivyo inavyoonyeshwa katika sehemu hii.

Ishara hizi husaidia kuongeza usalama kwa kudhibiti mtiririko wa trafiki kupitia makutano. Kumbuka: nyekundu daima inamaanisha acha, toa, usiingie, au njia mbaya.

Alama ya SIMAMA ndiyo ishara pekee ya trafiki yenye pande nane. Inamaanisha kwamba ni lazima usimame kabisa kabla ya kuingia kwenye makutano yaliyo mbele yako na kuruhusu trafiki iwe karibu vya kutosha kuwa hatari ya mara moja. Ikiwa kuna njia panda, simama kabla ya kuiingiza.

Alama ya YIELD (HATARI) inamaanisha kupunguza kasi hadi klasi ifaayo na kutoa njia ya kulia kwa magari yote kwenye barabara inayoingizwa.

Mraba wa USIINGIE inamaanisha kuwa barabara iliyo mbele ni njia ya njia moja, au magari yote trafiki hairuhusiwi. USIINGIE.

Ishara hapa chini zinakatiza vitendo fulani. Unapoona ishara yenye duara nyekundu na alama nyekundu kwenye mshale mweusi au ishara, inamaanisha usifanye chochote kinachoonyeshwa.

Ishara za Udhibiti

Ishara zifuatazo zinakuambia nini cha kufanya. Zinaonyesha kasi ya juu ya dereva au hatua nyingine inayohitajika. Ishara zilizoonyeshwa ni mifano ya ishara za udhibiti, lakini kuna ishara nyingi zaidi zinazotumiwa. Ishara za udhibiti ni mstatili na maneno nyeusi au alama kwenye historia nyeupe. Lazima utii sheria kwenye ishara zote za udhibiti.

USIPITWE

Weweusipite gari lolote linaloenda upande ule ule unapokuwa katika eneo hili.

USIINGIE

Barabara iliyo mbele ni njia ya njia moja au trafiki zote za magari ni marufuku.

PITA KWA UMAKINI

Unapopitisha ishara hii, unaruhusiwa tena kupita magari mengine kwa uangalifu.

HAKUNA UNAGEUK A

Huwezi kugeuka ili kwenda upande mwingine kwenye makutano haya.

HAKUNA ZAMU YA KUSHOTO

Hapaswi kugeuka kushoto kwenye makutano haya.

WEKA HAKI

Trafiki inahitajika kuweka upande wa kulia wa kizuizi.

KIKOMO CHA KASI

Hii inaonyesha kikomo cha kasi cha juu ambacho unaweza kusafiri barabarani kutoka mahali ambapo ishara hii imebandikwa hadi alama tofauti ya kasi itakapowekwa. Tangu kujulikana ni mdogo wakati wa usiku, kasi yako inaweza kuwa mdogo pia.

ENEO LA KASI MBELE

Unakaribia eneo ambalo kikomo cha kasi kilichopunguzwa kimeanzishwa.

Ishara za Onyo

Ishara za onyo ni nyeusi na njano. Ishara hizi hutumiwa kukuonya juu ya hali ya hatari iliyo mbele yako ambapo unatakiwa kuendesha gari kwa tahadhari kubwa. Ishara za onyo kawaida huwa na umbo la almasi. Walakini, ishara ya "kivuko cha reli mbele" ni pande zote. Ni ishara ya onyo ya pande zote pekee. Kuna ishara nyingi tofauti za onyo, sio zote zimeonyeshwa hapa:

Njia panda

Makutano ya njia nne iko mbele. Kuwa macho kwa msongamano wa magari unaoingia barabaranani.

Barabara yenye vilima

Barabara iliyo mbele inapinda kwa mfululizo wa zamu au mikunjo.

Makutano ya

THuwezi kwenda mbele moja kwa moja. Barabara inageuka kulia na kushoto.

Barabara ya Upande (pembe)

Kuna barabara ya kando mbele inayoingia kwenye barabara kuu kwa pembeni.

Barabara ya Upande

Kuna barabara ya upande mbele inayoingia kwenye barabara kuu kutoka kulia.

Pinduka Kali Kulia

Kuna zamu kali kuelekea kulia kwenye barabara iliyo mbele.

Pinduka Kali Kushoto na Kulia

Barabara iliyo mbele inageuka kwa kasi kuelekea kushoto, kisha kulia.

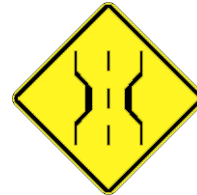
Mikondo ya Kulia na Kushoto

Barabara iliyo mbele inapinda kulia na kisha kushoto.

Kivuko cha Reli

Kuna kivuko cha reli mbele.

Daraja Nyembamba

Daraja la mbele ni jembamba kuliko barabara uliyopo. Hata hivyo, kuna nafasi ya kukutana na kupita.

Shule Mbele

Kuna shule mbele. Punguza kasi na uangalie watoto kila wakati.

Changarawe Huru

Barabara kuu iliyo mbele imefunikwa na changarawe.

Daraja la Njia Moja

Hakuna nafasi kwenye daraja kukutana au kupita gari lingine au lori.

Ng'ombe mbalimbali

Ambapo hakuna ua, ng'ombe na farasi wanaweza kuwa kwenye barabara kuu.

Barabara Nyembamba

Barabara iliyo mbele yako si pana kama barabara unayopitia; hata hivyo, kuna nafasi ya kukutana na kupita.

Barabara icy

Alama hii hutumika wakati wowote barabara ni ya barafu na hatari.

Daraja Nyembamba

Daraja lililo mbele linaweza kuwa jembamba sana kukutana au kupita lori. Lazima uwe mwangalifu.

Kituo cha Mabasi ya Shule Mbele

Ishara hii inakuonya kwamba kuna kituo cha basi la shule mbele. Anza kupunguza sasa.

Acha Mbele

Kuna ishara ya kuacha mbele. Anza kupunguza sasa.

Mviringo wa kulia (pamoja na kiashiria cha kasi salama)

Kuna mkondo wa kulia mbele. Kasi salama iliyopendekezwa ya curve inaweza kuonekana chini ya ishara.

Shule Kuvuka Mbele

Unakaribia kivuko cha shule. Punguza kasi na uangalie watoto kila wakati.

Kuvuka Shule

Watoto wa shule huvuka barabara katika hatua hii. Lazima usimame ikiwa watembea kwa miguu wanangojea kuvuka.

Kivuko cha watembea kwa miguu

Kuwa macho kwa watu wanaovuka njia yako. Punguza polepole na uwe tayari kuacha.

LOW CLEARANCE

Kibali cha Chini

Njia ya kuvuka ina kibali cha chini. Usiendeleo ikiwa gari lako ni refu sana kupita chini yake.

HILL

Kilima

Daraja la mwinuko liko mbele. Angalia breki zako. Huenda ukahitaji kuhamia kwenye gia ya chini.

Barabara Iliyogawanywa Inaanza

Wastani au kigawanyaji mbele hugawanya barabara kuu katika njia mbili tofauti, na kila njia ni ya njia moja. Endelea kulia.

Barabara Kuu Iliyogawanywa Mwisho

Barabara kuu mbele inakuwa njia moja yenye msongamano wa magari kwenda pande zote mbili. Endelea kulia.

Kuvuka Kulungu
Mara nyingi kulungu huvuka barabara kuu katika eneo hili. Uwe macho. Punguza mwendo ukiona kulungu.

Kuvuka Ng'ombe
Barabara kuu mara nyingi hugawanya shamba. Ishara hii inaonyesha mahali ambapo hisa inaendeshwa kutoka eneo moja hadi jingine.

Utelezi Wakati Unyevu

Lami ni laini isiyo ya kawaida wakati mvua. Punguza kasi yako; usivunje breki ngumu au kubadili mwelekeo ghafila. Ongeza umbali kati ya gari lako na gari lililo mbele yako.

Alama za ujenzi na matengenezo

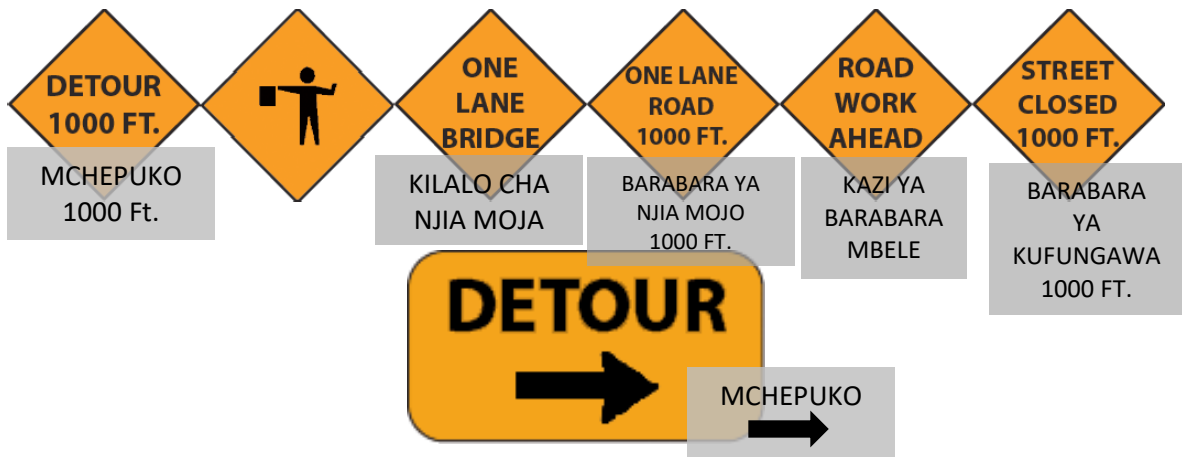
Vifaa mbalimbali vya udhibiti wa trafiki hutumiwa katika maeneo ya kazi ya ujenzi na matengenezo ili kuwaelekeza madereva au watembea kwa miguu kwa usalama kupitia eneo la kazi na kutoa usalama wa wafanyikazi wa barabara kuu.

Vifaa vya kudhibiti trafiki vinavyotumika sana ni ishara, viziuzi, ngoma, koni, mirija, vibao vya mishale inayomulika na watu wa bendera. Rangi ya chungwa ndio rangi kuu ya vifaa hivi.

• Ishara

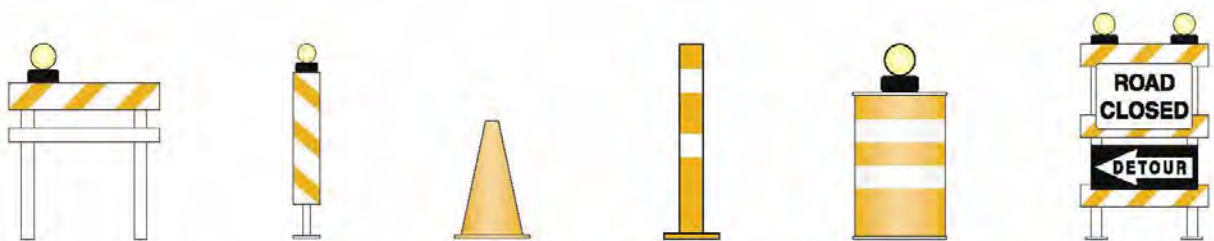
Alama za ujenzi na matengenezo hutumiwa kuwajulisha madereva kuhusu hali zisizo za kawaida au zinazoweza kuwa hatari katika maeneo ya kazi au karibu nayo. Ishara nyingi katika maeneo ya kazi ni umbo la almasi. Ishara chache ni za mstatili. Wanaonya kwamba barabara kuu mbele inarekebisha, njoo kwa tahadhari. Pia, kuna wanaume na wanawake wanaofanya kazi mbele.

Ni ukiukaji kuzidi kasi iliyowekwa katika maeneo ya ujenzi na kazi. Faini kwa ukiukaji wa eneo la kazi ni mara mbili ya kiasi. Kwa kuongezea, mtu ambaye kwa kujua au kwa uzembe anaendesha gari katika eneo la ujenzi wa barabara kuu kwa njia ya kuhatarisha watu au mali, au ikiwa mtu anaondoa kwa makusudi, kupuuza au kugonga kwa makusudi kifaa cha kudhibiti trafiki, basi hatia ya kosa na adhabu ni sawa na kuendesha gari kwa uzembe.

• Vifaa

Viziuzi, paneli za wima, ngoma, koni na mirija ndiyo vifaa vinavyotumiwa zaidi kuwatahadharisha madereva kuhusu hali zisizo za kawaida au zinazoweza kuwa hatari katika maeneo ya kazi ya barabara kuu na mitaani na kuwaongoza madereva kwa usalama kupitia eneo la kazi. Wakati wa usiku vifaa hivi mara nyingi huwa na taa zinazowaka au za kutosha.

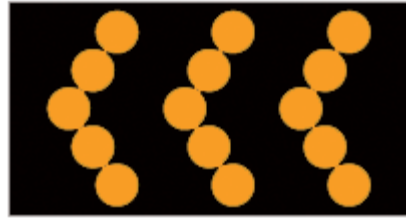

Mistari ya ulalo kwenye kizuizi au paneli ya wima huongoza dereva kuelekea mwelekeo ambao trafiki inapaswa kupita. Mistari inayoteleza chini kwenda kulia inamaanisha dereva anapaswa kuvuka kulia. Kinyume chake, milia inayoteleza chini kwenda kushoto inamaanisha dubu kwenda kushoto.

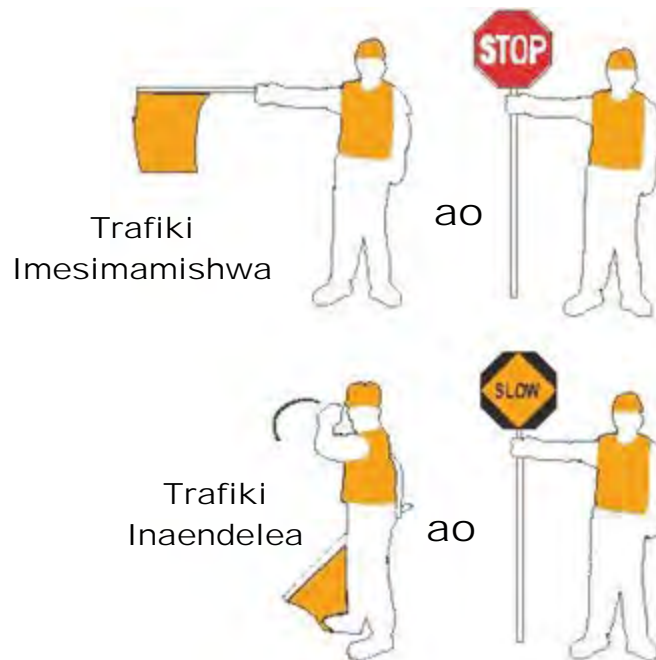
• Vidirisha vya Vishale Vinavyomulika

Vibao vikubwa vinavyomulika au kupanga mpangilio vinaweza kutumika katika maeneo ya kazi mchana na usiku ili kuwaelekeza madereva kwenye njia fulani za trafiki na kuwafahamisha kuwa sehemu ya barabara au barabara iliyo mbele imefungwa.

• Vipeperushi

Waweka alama mara nyingi hutolewa katika maeneo ya kazi ya barabara kuu na mitaani ili kusimamisha, kupunguza mwendo au kuongoza trafiki katika eneo hilo. Wanao bendera huvaa fulana, mashati, au koti za rangi ya chungwa na hutumia bendera nyekundu au kasia za kusimamisha/polepole kuelekeza trafiki kupitia maeneo ya kazi.

► ENEO LA UJENZI

Adhabu za trafiki mara mbili katika maeneo ya kazi. Hakuna kikomo cha kasi cha kawaida katika ujenzi au maeneo ya kazi. Idara - Usafirishaji, mamlaka ya eneo, kampuni ya shirika, au kontrakta wa kibinafsi huweka kikomo cha kasi maalum kwa kila eneo.

Unaweza kushtakiwa kwa Kuhatarisha Bila Kujali kwa Mfanyakazi wa Barabara Kuu ikiwa unaendesha gari kwa kujua au kwa uzembe katika eneo la ujenzi wa barabara kuu kwa njia ambayo inahatarisha watu au mali, au kuondoa, kupuuza, au kugonga kwa makusudi kifaa cha kudhibiti trafiki.

► **VIWANDA VYA USALAMA KATIKA KANDA ZA SHULE**

Jenga tabia ya kuangalia kasi yako na kupunguza mwendo karibu na shule yoyote saa zote. Msongamano wa magari wakati wa kuchukua na kuacha shule huongeza mkanganyiko katika maeneo ya kuegesha magari na mitaa iliyo karibu. Panga njia ambayo huepuka maeneo ya shule unapoweza. Kuchanganya mwendo wa kasi au mwendo uliokengeushwa na watembea kwa miguu na waendesha baiskeli ni hatari kwa sababu watoto ni vigumu kuona kutokana na ukubwa wao na mwelekeo wa tabia isiyotabirika.

Watoto wanaotembea au kuendesha baiskeli kwenda shuleni mara nyingi hupuuza au hawaelewi udhibiti wa trafiki kwa hivyo huvuka barabara na maeneo ya kuegesha magari popote inapofaa. Mara nyingi hawaangalii pengo linalofaa au haki ya njia wakati wa kuvuka barabara. Watoto wanahitaji muda wa kukuza uwezo wa kuhukumu kwa usahihi kasi na umbali wa trafiki inayokuja. Watoto wadogo wanaweza kufikiri kwamba gari linaweza kusimama wakati kwa kweli haliwezi. Pia, watoto wanaweza kufikiri kwamba ikiwa wanaweza kumwona dereva, dereva anaweza kuwaona.

- Polepole kwa maeneo ya shule
- Vikomo vya kasi vya eneo la shule vinaweza kuwa chini kama 15 mph (MCA 61-8-310)
- Tazamanje kwa watoto karibu na shule na bustani mchana na usiku
- Simama na usimame kwa watembea kwa miguu kwenye njia panda na kwenye makutano

■ Eneo la Shule

Eneo la shule maana yake ni eneo karibu na shule inayoanzia kwenye mlango wa mbele wa shule, ikijumuisha eneo la chuo na mali ya shule, na ikijumuisha mitaa iliyo karibu moja kwa moja na mali ya shule na kwa vitalu vingi vinavyozunguka shule kama ilivyoamuliwa na mamlaka ya mtaa kuanzisha kasi maalum. kikomo. Tazama MCA 61-1-101(68).

■ Vivuko vya Shule

Madereva lazima wakubali kila wakati kwa watembea kwa miguu katika njia panda za shule. Kunaweza kuwa na au kusiwe na kivuko cha shule walenzi kusaidia katika vivuko salama vya waenda kwa miguu. Madereva wanapaswa kusimama kabla ya njia panda ili madereva wengine pia waweze kuwaona watembea kwa miguu.

Madereva hawawezi kuendesha gari kwenye safu ya watoto wa shule wanaovuka barabara, au kupita walenzi wa vivuko vya shule huku mlinzi akielekeza mwendo wa watoto kwenye barabara na huku mlinzi akiwa ameshikilia ishara rasmi katika sehemu ya kusimama. Tazama MCA 61-8-502.

■ Kikomo cha Kasi ya Shule

Alama za kikomo cha kasi za shule zinaonyesha kasi iliyotumwa au ambapo kasi iliyopunguzwa imeidhinishwa na serikali za mitaa.

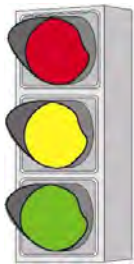
Tazama ishara, alama, na/au taa zinazomulika kama viashirio vya mabadiliko ya kikomo cha kasi. Tazama MCA 61-8-310(1)(d).

■ Maegeshona Kusimamisha

Alama zinaweza kutumika kuzuia magari yaliyoegeshwa au yanayosubiri kuzuia njia za usafiri na mitazamo kwa madereva na watembea kwa miguu, kuweka wazi maeneo ya kupakia mabasi ya shule, na kuongeza mwonekano wa maeneo ya shule.

■ Faini Zilizopigwa Maradufu katika Kanda za Shule

Sheria ya Montana inatekeleza sera kali kuhusu ukiukaji wa kasi katika maeneo ya shule au karibu na shule. Faini huongezeka maradufu katika maeneo yote ya shule kote Montana.

▶ ISHARA ZA TRAFIKI

Ishara za trafiki hutumika kudhibiti madereva wa magari na watembea kwa miguu kwenye baadhi ya makutano na njia panda za katikati ya block. Mawimbi hukuza usogeaji bora wa trafiki kwenye barabara zenye shughuli nyingi kwa kugawa njia sahihi. Kwa ujumla, ikiwa ishara haifanyi kazi, simama kama ungefanya ikiwa kungekuwa na ishara za kuacha katika pande zote. Hisani ya kawaida inasema dereva anayesimama kwanza anapaswa kwenda kwanza. Hata hivyo, kuwa mwangalifu na uhakikishe kuwa ni salama kuendelea hata unapokuwa gari la kwanza kufika kwenye makutano.

■ Ishara za watembea kwa miguu

Hizi ni ishara maalum za kusimama na kwenda kwa watembea kwa miguu. Inapotumiwa, watembea kwa miguu lazimakutii ishara hizi badala ya taa za trafiki nyekundu-njano-kijani. Watembea kwa miguu wanaokabiliana na ishara ya KUTEMBEA wanaweza kuanza kutoka kwenye ukingo au barabara ili kuvuka barabara. Iwapo mawimbi ya DON'T WALK ikionyesha au kuwaka, watembea kwa miguu lazima wasubiri hadi ishara ya TEMBEA itokee kabla ya kuanza kuvuka makutano. Watembea kwa miguu ambao wako kwenye makutano wakati ishara ya USITEMBEE inapoanza kuwaka wanapaswa kuendelea kuvuka barabara. **Mkono wa chungwa** ulioinuliwa unamaanisha USITEMBEE. **Kielelezo cheupe cha watembea** kwa miguu kinamaanisha TEMBEA.

■ Ishara za Gari/ vyombo

	<p>Ishara nyekundu thabiti inamaanisha "Komesha." Simama kabla ya mstari wa kusimama kwenye lami. Ikiwa hakuna njia ya kusimama, simama kabla ya kuingia kwenye njia panda iliyo karibu au kabla ya kuingia kwenye makutano ikiwa hakuna njia panda. Unapoingia kwenye barabara ya njia mbili, unaweza kugeuka kulia kwa uangalifu baada ya kusimama. Unaweza kugeuka kulia isipokuwa ishara au afisa wa polisi atakuambia usiwashe taa nyekundu. Mazao kwa watembea kwa miguu, waendesha baiskeli, na trafiki katika makutano. Tafuta watembea kwa miguu kushoto, kulia na mbele. Unapoingia barabara ya njia moja kutoka kwa njia moja, unaweza pia kugeuka kushoto baada ya kusimama kwa taa nyekundu. Mazao, ikiwa inahitajika. Watembea kwa miguu wanaokabili taa nyekundu lazima wasiingie barabarani isipokuwa mawimbi ya watembea kwa miguu yawaelekeze vinginevyo.</p>
	<p>Mshale mwekundu thabiti inamaanisha "KOMESHA." Simamisha na uendelee kusimama isipokuwa kwa kuwasha nyekundu. (Kagua hapo juu)</p>
	<p>Ishara nyekundu inayowaka inamaanisha sawa na ishara ya kuacha. Njoo usimame kabisa. Angalia kushoto, kulia, na mbele, kubali trafiki na watembea kwa miguu na uendelee wakati ni salama kufanya hivyo.</p>
	<p>Ishara thabiti ya manjano inamaanisha "TAHADHARI." Ingiza makutano kwa uangalifu. Ishara inakaribia kugeuka nyekundu. Usiingie kwenye makutano dhidi ya mwanga wa manjano thabiti isipokuwa uko karibu sana ili usimame kwa usalama. Watembea kwa miguu wanaokabili mwanga wa manjano lazima wasianze kuvuka barabara isipokuwa ishara ya watembea kwa miguu iwaelekeze vinginevyo.</p>
	<p>Mshale thabiti wa manjano inamaanisha kuwa wakati wa kufanya zamu "iliyolindwa" unakaribia kuisha au kusimama. Magari yanayogeuka yanapaswa kufuta makutano. Kuwa tayari kutii ishara inayofuata, ambayo inaweza kuwa mshale na mwanga wa kijani au nyekundu.</p>

	<p>Mshale wa manjano unaometa inamaanisha zamu za kushoto zinaruhusiwa, lakini lazima kwanza ukubaliane na trafiki na watembea kwa miguu wanaokuja. Trafiki inayokuja ina taa ya kijani. Lazima uamue ikiwa kuna pengo salama kabla ya kugeuka.</p>
	<p>Ishara ya manjano inayometa inamaanisha "ENDELEA KWA TAHADHARI." Kawaida inamaanisha unahitaji kupunguza kasi.</p>
	<p>Ishara ya kijani kibichi inamaanisha "NENDA." Ingiza makutano kwa uangalifu. Angalia njia zote mbili za trafiki inayokuja ambayo inaweza kuwasha taa nyekundu. Watembea kwa miguu wanaokabili mwanga wa kijani wanaweza kuvuka barabara kwa njia ya kupita alama au isiyo na alama, isipokuwa kama waelekezwe na ishara nyingine au ishara ya watembea kwa miguu.</p>
	<p>Mshale wa kijani kibichi inamaanisha kuwa una harakati "iliyolindwa". Ikiwa hakuna mshale wa kijani kibichi, trafiki inayogeuka kushoto na kulia "hajjalindwa" na lazima itoe haki ya njia kwa trafiki na watembea kwa miguu wanaokuja.</p>

► MIZUNGUKO YA MONTANA

Mizunguko ni makutano ya miringo yaliyoundwa ili kupunguza ajali za trafiki, ucheleweshaji na kasi. Sheria hizi zitasaidia unapitia njia yako kupitia mzunguko wa Montana:

1. **Punguza mwendo-** Kasi ya kuendesha gari katika mizunguko ni 15 mph au chini
2. **Angalia Kushoto-** Mazaokwa magari ambayo tayari yapo kwenye mzunguko; wana haki ya njia. Trafiki inapita upande wa kinyume cha saa.
3. **Kaa Sawa-** Ingiza mzunguko na ubaki upande wa kulia wa kisiwa cha kati. Usisimame ikiwa njia iko wazi. **Usiwahi kupita au kulipita gari lingine baada ya kuingia kwenye mzunguko wa njia moja.**
4. **Safari Karibu na Mduara-** Safiri kuzunguka duara hadi ufikie barabara unayotaka; tumia mawimbi yako ya kulia na utoke kwenye mzunguko.

Mizunguko ni rahisi kusogeza na ni salama zaidi kuliko makutano ya kawaida. Unapoingia na kutoka kwenye mzunguko, tazama na uwape watembea kwa miguu ndani au wanaongoja kwenye makutano.

■ Magari Makubwa

Wape magari makubwa nafasi wanayohitaji. Mizunguko imeundwa kushughulikia saizi zote za magari, ikijumuisha mchanganyiko wa lori na trela. Kisiwa cha katikati cha mzunguko wa njia moja kimejengwa kwa ukingo wa mteremko na gorofa, unaoitwa aproni ya lori. Magurudumu ya nyuma ya gari kubwa yatavuka juu ya apron ya lori. Dereva wa gari dogo anapaswa kurudi nyuma nyuma ya lori kubwa linapomaliza safari yake kupitia mzunguko.

■ Watembea kwa miguu

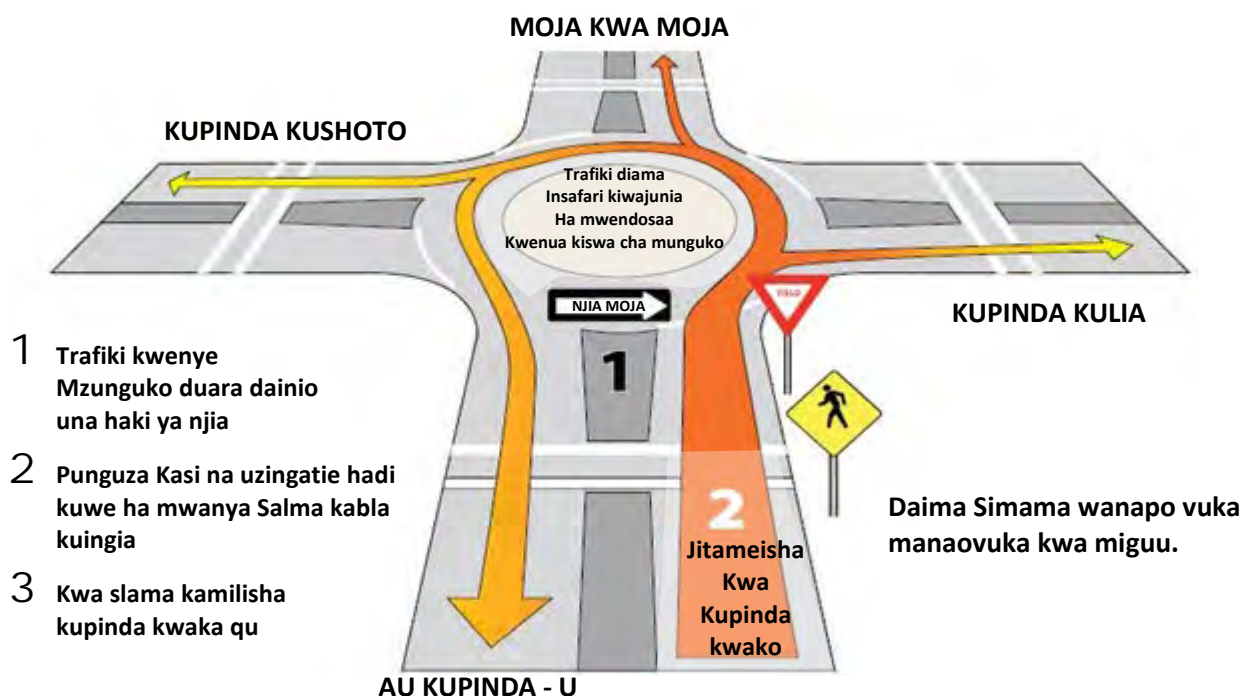
Mazao kwa watembea kwa miguu. Watembea kwa miguu wote lazima wavuke kwenye njia panda zilizowekwa. Usivuke kamwe hadi kisiwa cha kati. Ingawa magari yanahitajika kusimama kwa watembea kwa miguu, watembea kwa miguu wanapaswa kuwa waangalifu kila wakati wanapovuka.

■ Waendesha baiskeli

Tembea baiskeli yako na utumie njia panda. Waendesha baiskeli wanahimizwa kutembea kwa baiskeli zao kwenye vijia na kutumia vijia vya waenda kwa miguu. Ikiwa unastarehekea katika msongamano wa magari, endesha barabara ya mzunguko wa barabara kama gari, lakini utii sheria za trafiki kama za magari. Onyesha wazi nia yako ya kugeuka.

■ Magari ya Dharura

Usivuke au kusimama kwenye mzunguko unapokaribia gari la dharura. Endelea na utoke kama kawaida, kisha uvute kulia ambapo kuna nafasi ya gari la dharura kupita. Ikiwa unakaribia mzunguko, vuta upande ikiwa kuna nafasi ya gari la dharura kupita; ikiwa hakuna nafasi, endelea kupitia mzunguko na uvute baada ya kutoka.

► ALAMA/ISHARA ZA ONYO ZA KUVUKA KWA RELI

Vivuko vingi vya reli vina ishara au ishara za kuwaonya madereva. Usijaribu kamwe kupiga treni kwenye njia. Acha ikiwa kuna swali lolote kuhusu usalama. Usiwahi kuanza kuvuka hadi kuwe na nafasi ya gari lako upande wa mbali. Ni busara kutobadilisha gia wakati wa kuvuka njia za reli, ikiwa tu unaweza kukwama.

Vivuko vya daraja la reli ya umma vimewekewa vifaa vya tahadhari kwa usalama wako na idara za barabara kuu na kampuni za reli. Jifunze wao ni nini na uwaangalie. Ukiwa na vifaa hivi vya tahadhari na tahadhari kwa upande wako, ajali za kuvuka daraja la reli hazipaswi kutokea kamwe.

Wewewanatakiwa KUSIMAMA kwenye vivuko vya reli kwa karibu iwezekanavyo lakini si chini ya futi 15 kutoka kwa reli iliyo karibu wakati mawimbi ya onyo, lango la kuvuka, alama za kusimama, au walinzi wa kibinadamu wanaonyesha kukaribia kwa treni, au wakati treni iko ndani ya futi 1500 kutoka kuvuka au ikiwa inaonekana wazi na hatari dhahiri.

■ Ishara za Maonyo ya Mapema

Ishara za onyo za mapema ziko kabla ya kuvuka. Wanakuambia upunguze mwendo, uangalie, usikilize, na uwe tayari kusimama kwenye kivuko kilicho mbele yako.

■ Alama za lami

Alama za lami zinazojumuisha STOP LINE, X na herufi RR zinaweza kupakwa rangi kwenye lami iliyo mbele ya vivuko. Hii inakuonya kuwa macho kwa kuvuka mbele.

■ Ishara za Msalaba wa Reli

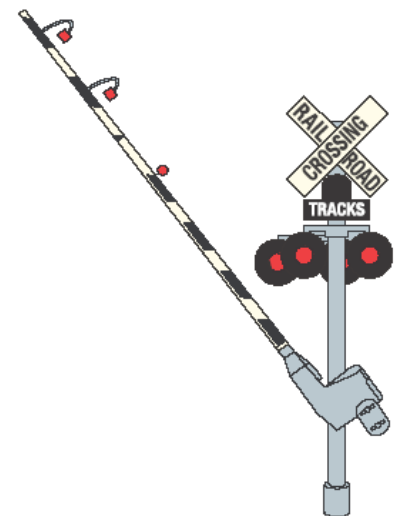
Alama za msalaba wa reli zitapatikana katika vivuko vyote vya umma. Ikiwa kuna zaidi ya wimbo mmoja, ishara chini ya pesa nyingi inaonyesha idadi ya nyimbo. Kuwa tayari kusimama kwenye reli ikiwa treni inakuja.

■ Ishara za Mwangaza

Alama za Mwangaza Unaomulika hutumiwa na alama za msalaba kwenye vivuko vingi vya reli. Simamisha kila wakati taa zinapoanza kuwaka. Hii ina maana kwamba treni inakuja. Ikiwa kuna zaidi ya wimbo mmoja, hakikisha kuwa nyimbo zote ziko wazi kabla ya kuanza kuvuka.

■ Milango

Gates hutumiwa na ishara za mwanga zinazowaka kwenye vivuko fulani. Simamisha taa zinapoanza kuwaka kabla ya milango kushuka kwenye njia yako ya barabara. Endelea kusimama hadi milango iinuliwa na taa ziache kuwaka.

► MICHORO YA BARABARANI

Mstari wa manjano uliovunjika kwani mstari wa katikati unaweza kuvuka. Usivuke mstari wa katikati isipokuwa kupita au kupita. Mstari thabiti wa manjano upande wako unamaanisha kuwa huwezi kupita juu ya mstari wa katikati. Mstari wa rangi ya njano mara mbili hauwezi kuvukwa na trafiki inayosogea upande wowote. Kuvuka mstari wa katikati kunaruhusiwa tu kama sehemu ya ujanja wa kushoto. Zingatia alama zingine za lami, kama vile vivuko vya wapita kwa miguu, alama za onyo, n.k.

► MICHORO YA KITENGA NJIA

Mistari na michoro kwenye barabara hugawanya vichocho, kukuambia wakati unaweza kupita magari mengine au kubadilisha njia, ambayo njia za kutumia kwa zamu, fafana vija vya waenda kwa miguu, na mahali ambapo lazima usimame ili kupata ishara au ishara za trafiki.

■ Mistari ya ukingo na vijinjia

Mistari imara kando ya barabara inakuonyesha wapi makali ya barabara yapo. Mistari inayotenganisha njia za trafiki inayosogea upande mmoja ni nyeupe. Mistari inayotenganisha trafiki inayosonga pande tofauti ni ya manjano.

Alama za Njia Nyeupe

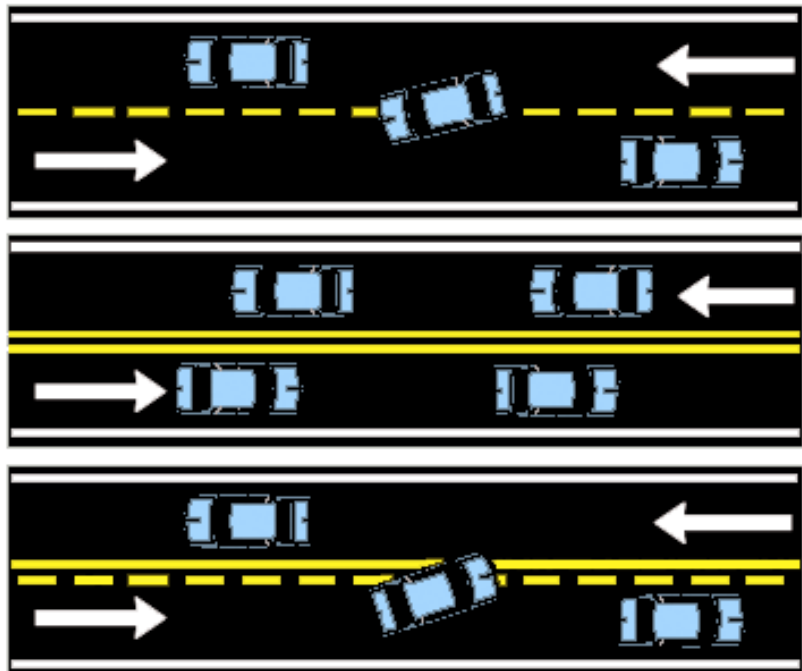
Mstari mweupe uliokatika kati ya njia za trafiki unamaanisha kuwa unaweza kuuvuka ili kubadilisha njia ikiwa ni salama kufanya hivyo. Mstari thabiti mweupe kati ya njia za trafiki inamaanisha kwamba unapaswa kukaa kwenye njia yako isipokuwa hali maalum inakuhitaji ubadilisho njia.

Njia panda na Njia za Kusimamisha

Inapohitajika kusimama kwa sababu ya ishara au ishara, lazima usimame kabla ya gari lako kufikia mstari wa kusimama, au ikiwa kuna moja, njia ya kupita. Njia panda hufafanua eneo ambalo watembea kwa miguu wanapaswa kuvuka barabara. Ni lazima ujisalimisho kwa watembea kwa miguu ndani au karibu kuingia kwenye njia panda. Sio njia panda zote zimetwiwa alama. Kuwa macho kwa watembea kwa miguu unapovuka makutano ambayo hayana vija vilivyobainishwa.

Alama za Njia ya Njano

Mstari wa njano uliokatika kati ya njia pinzani za trafiki unamaanisha kuwa unaweza kuuvuka ili kupita ikiwa ni salama kufanya hivyo. Baadhi ya maeneo ya kupita yana ishara zinazokuambia wapi unaweza kupita na wapi huwezi kupita. Ambapo kuna wote imara na mstari wa manjano uliokatika kati ya vichocho pinzani vya trafiki, huwezi kupita ikiwa laini thabiti ya manjano iko upande wako. Ikiwa mstari wa mstari uko upande wako, unaweza kupita ikiwa ni salama kufanya hivyo. Mistari miwili thabiti kati ya njia pinzani za trafiki inamaanisha hakuna upande unaweza kupita. Unaweza kuvuka mstari thabiti wa manjano ili kugeuka kuwa ya umma au ya faragha sehemu ya maegesho, barabara ya kibinafsi, au barabara ikiwa ni salama kufanya hivyo.

■ Vidhibiti vingine vya Njia

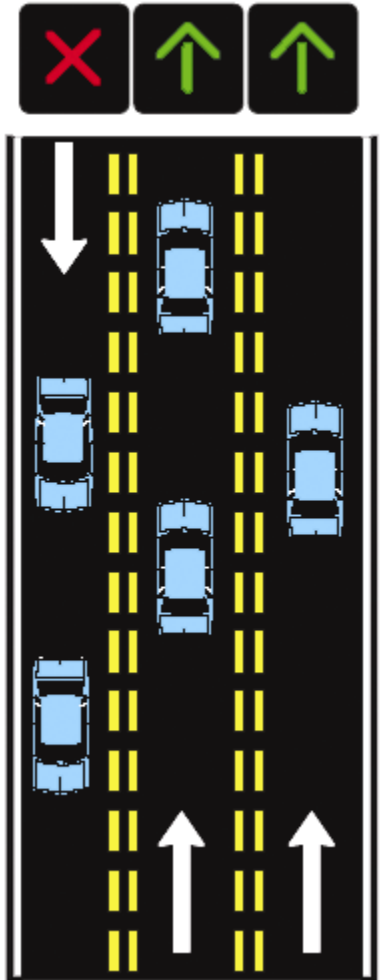
Njia Zinazoweza Kubadilishwa

Baadhi ya njia za usafiri zimeundwa ili kubeba trafiki katika mwelekeo mmoja kwa nyakati fulani na katika mwelekeo tofauti wakati mwingine. Mistari ya manjano iliyo na alama mbili kwa kawaida huweka alama kwenye njia hizi. Kabla ya kuanza kuendesha ndani yao, angalia ili kuona ni njia gani unaweza kutumia wakati huo. Kunaweza kuwa na alama zilizobandikwa kando ya barabara au juu. Wakati mwingine taa maalum hutumiwa. Mshale wa kijani unamaanisha kuwa unaweza kutumia njia iliyo chini yake; "X" nyekundu inamaanisha kuwa huwezi. "X" ya njano inayometa inamaanisha njia ni ya kugeuka tu. "X" ya manjano thabiti inamaanisha kuwa matumizi ya njia yanabadilika na unapaswa kuiondoa mara tu inapokuwa salama kufanya hivyo.

Njia Zilizohifadhiwa

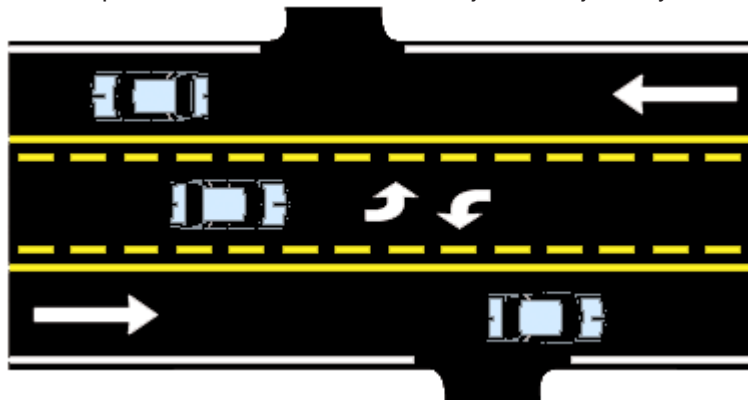
Katika barabara mbalimbali, njia moja au zaidi inaweza kuhifadhiwa kwa magari maalum. Njia zilizohifadhiwa huwekwa alama kwa ishara zinazosema kuwa njia hiyo imetengwa kwa matumizi maalum, na mara nyingi huwa na almasi nyeupe iliyowekwa kando ya barabara au kupakwa rangi kwenye uso wa barabara.

- "Usafiri" au "Basi" inamaanisha njia ni ya matumizi ya basi pekee.
- "Baiskeli" inamaanisha njia imetengwa kwa ajili ya baiskeli.
- "HOV" inawakilisha Magari ya Juu na inaonyesha njia zilizotengwa kwa ajili ya magari yenye zaidi ya mtu mmoja ndani yake. Ishara zinasema ni watu wangapi wanapaswa kuwa ndani ya gari, pamoja na siku na saa ambayo inatumika. Kwa mfano, "HOV 3" inamaanisha kwamba lazima kuwe na angalau watu watatu kwenye gari.

Njia ya Kituo cha Pamoja

Njia hizi za katikati zimetengwa kwa ajili ya kufanya zamu za kushoto (au zamu U zinapokuwa inaruhusiwa), lakini inaweza kutumika na magari yanayosafiri pande zote mbili. Kwenye lami, mishale ya kushoto ya trafiki katika mwelekeo mmoja hupishana na mishale ya mkono wa kushoto kwa trafiki inayotoka upande mwingine. Njia hizi zimewekwa alama kila upande na mstari thabiti wa manjano na njano iliyokatika.

■ Hakuna Michoro ya vijinjia

Wakati hakuna michoro au alama za njia za kudhibiti matumizi ya vichochoro, kuna sheria zinazoonyesha ni njia gani inapaswa kutumika. Sheria hizi zinahusu uendeshaji wa jumla, kupita na kugeuka (tazama Kanuni za Barabara, Sehemu ya Tano).

SURA3 SWALI

- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Kuna kituo cha basi mbele.
  - Kuna ishara ya kuacha mbele.
  - Kuna ishara ya tahadhari mbele.
  - Wewelazima kusimama wakati magari mengine yanasimama.
- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Wewelazima uendeshe polepole na upige honi.
  - Wewelazima kuangalia kwa watoto katika eneo hili.
  - Wewelazima kuangalia kwa watoto wakati wa saa za shule.
  - Shule mbele - punguza kasi na uangalie watoto wakati wote.
- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Barabara kuu iliyo mbele inageuka upande wa kulia tu.
  - Barabara kuu iliyo mbele inageuka kwa kasi kuelekea kulia.
  - Barabara kuu ya mbele inageuka kulia na kisha kushoto.
  - Barabara kuu ya mbele inageuka kushoto na kisha kulia.
- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Malori yanaruhusiwa kwenye daraja nyembamba.
  - Daraja lililo mbele liko wazi kwa trafiki ya njia moja pekee.
  - Daraja lililo mbele ni pana la kutosha kwa gari moja kwa wakati mmoja.
  - Daraja lililo mbele linaweza kuwa jembamba sana kukutana au kupita lori, lazima uv
- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Kuna mchepuko mbele.
  - Wewelazima kukoma kwa bendera.
  - Barabara iliyo mbele imefungwa kwa trafiki.
  - Barabara kuu iliyo mbele inarekebishwa, karibia kwa tahadhari.
- Ishara iliyo kwenye picha ya kulia inamaanisha kuwa:**
  - Kuna lori zinazobeba changarawe mbele.
  - Barabara kuu iliyo mbele inaendelea kujengwa.
  - Barabara kuu iliyo mbele imefunikwa na changarawe.
  - Barabara kuu iliyo mbele imetiwa mchanga kwa ajili ya hali ya barafu.
- Njia ya katikati iliyoshirikiwa imehifadhiwa kwa:**
  - Kufanya zamu za kushoto.
  - Zamu-U zinaporuhusiwa.
  - Inaweza kutumiwa na magari yanayosafiri pande zote mbili.
  - Woteya hapo juu.

SURA YA 4 - KANUNI ZA KUENDESHA

► MTIHANI WA DEREVA KWA IPAD NA IPHONE

Unaweza kupakua programu bila malipo ili kujaribu ujuzi wako wa sheria za kuendesha gari za Montana. Programu hii iliundwa na MVD ili kukusaidia kujifunza sheria za kuwa dereva salama. Kiungo kinaweza kupatikana katika <https://mvdmt.gov/new-driver-license/>.

► UENDESHAJI WA JUMLA

- Endesha kwa kasi ambayo ni salama kwa masharti.
- Heshimu watumiaji wengine wa barabara, shiriki barabara na uendeshe kwa adabu.
- Sogeza gari tu wakati inaweza kufanywa kwa usalama na bila kuingilia trafiki.
- Tembeakaribu na gari lako lililoegeshwa kabla ya kuhifadhi nakala.
- Usiwahi kuunga mkono au kusimama katika njia yoyote ya usafiri kwa sababu yoyote (kuchanganyikiwa, kuvunjika, kuruhusu abiria); endelea kusonga hadi uweze kujiondoa barabarani kwa usalama.

SHERIA NA KANUNI ZAKUWEKA SALAMA

Kanuni ya kwanza ya barabara ni KUTII:

- TII maagizo ya doria ya barabara kuu, maafisa wa polisi, na wapiga-bendera
- TII vifaa vyote vya kudhibiti trafiki
- KUTII sheria za trafiki

Baadhi ya sheria za msingi na muhimu ni:

- Endesha kwa uangalifu na usalama.
- Tumia mawimbi sahihi ya zamu futi 100 kabla ya kugeuka mjini, futi 300 kabla ya kuwasha barabara za mashambani.
- Kaa katika njia ya kulia, isipokuwa kupita, kwenye barabara yenye njia tatu au zaidi zinazosafiri kuelekea upande mmoja. Kama kuna msongamano mkubwa wa magari unaoingia, tumia njia ya katikati ya usafiri.
- Ikiwa ulikaribia zamu kwenye njia mbaya au umesahau kuashiria, unapaswa kuendelea, ingia kwenye njia inayofaa, nenda kwenye makutano yanayofuata, ishara, na kisha ugeuke.
- Isipokuwa umeambiwa ufanye hivyo, usiwahi kuendesha gari kwenye bega la barabara.

► VIKOMO VYA KASI

Daima tii kikomo cha kasi kilichotumwa na uzingatie masharti ya barabara. Ikiwa barabara au hali ya hewa ni mbaya, unaweza kuhitaji kuendesha gari chini ya kikomo cha kasi.

	MAGARI na MALORI MAZURI		LORI NZITO*	
	SIKU	USIKU	SIKU	USIKU
Barabara za Kati	75/80	75/80	65	65
Barabara kuu za Eneo la Mjini**	65	65	65	65
Barabara za Njia Mbili	70	65	60	55
*Malori yanayozidi uwezo wa Ukadiriaji wa tani moja wa Mtengenezaji.				
**Inatumika kwa maeneo ya ndani ya Billings, Great Falls na maeneo ya Missoula.				

Magari yanayosafiri kwenye barabara ya njia mbili yanaweza kuzidi kikomo cha mwendo kasi kwa maili 10 kwa saa ili kulipita na kulipita gari jingine na kurudi salama kwenye njia ya kulia.

► KUPITA

Pitia tu wakati inaweza kufanywa kwa usalama.

Kwenye barabara za njia mbili, unaweza kuendesha gari upande wa kushoto wa mstari wa kati wa barabara kuu unapopita na kupita gari lingine.

Katika barabara za njia nyingi, njia ya kushoto zaidi inakusudiwa kutumiwa kupitisha magari ya polepole.

Ukipita upande wa kulia, dereva mwingine anaweza kuwa na shida ya kukuona na anaweza kubadilisha njia mbele yako ghafla. Kupita upande wa kulia ni halali tu wakati gari unalopita linatengeneza au linakaribia kugeuka kushoto, au kwenye barabara iliyo na lami isiyozuiliwa kwa upana wa kutosha kwa njia mbili au zaidi za magari yanayoenda kihalali katika mwelekeo sawa na gari unaloendesha. zinapita. Huwezi kupita upande wa kulia kwa kuendesha gari kutoka kwa lami au sehemu kuu ya barabara, ambayo ina maana ya kutopita kwenye bega (iwe ni lami au la). Madereva wengine hawatatarajia kamwe kuwa hapo na wanaweza kuondoka barabarani bila kuangalia.

► KUGEUKA

Ambapo hakuna alama au alama za njia za kudhibiti kugeuka, unapaswa kugeuka kutoka kwa njia iliyo karibu na mwelekeo unaotaka kwenda, na kugeuka kwenye njia iliyo karibu zaidi na ile uliyotoka. Kwa njia hii, utavuka njia chache zaidi za trafiki. Wakati wa kufanya zamu, nenda kutoka kwa njia moja hadi nyingine moja kwa moja iwezekanavyo bila kuvuka mistari au kuingilia trafiki. Mara tu unapomaliza zamu yako, unaweza kubadilisha hadi njia nyingine ikiwa unahitaji.

■ **Kulia zamu**

Ukiwa na zamu za kulia, epuka kuteleza kwa upana kuelekea kushoto kabla ya kugeuka ili kurahisisha zamu. Ukielea kwa upana, dereva aliye nyuma yako anaweza kufikiri kuwa unabadilisha njia au unaenda kukunja kushoto na anaweza kujaribu kukupita upande wa kulia. Ukibembea huku ukimaliza zamu, madereva walio katika njia ya mbali hawatatarajii kukuona hapo.

■ **Kushoto Zamu**

Wakati wa kufanya zamu ya kushoto, epuka kukata kona kwa kasi sana hivi kwamba unakutana na mtu anayekaribia kutoka kushoto. Hata hivyo, lazima uache nafasi kwa magari yanayokuja kugeuka kushoto mbele yako.

■ Kugeuka

Akili ya kawaida inapaswa kutuambia tusijaribu kamwe kugeuka kwenye barabara yenye shughuli nyingi au karibu na kona au kilima. Sio tu ni kinyume cha sheria, lakini pia ni hatari kugeuka katika hali yoyote ya haya. Unaweza kugeuka kwenye barabara ambapo dereva ana futi 500 katika pande zote mbili (takriban vitalu viwili vya wastani vya jiji) zenye mwonekano usiozuiliwa na hakuna magari yanayokaribia. Kumbuka kwamba sheria nyingi za jiji zinakataza zamu-U katikati ya mtaa na zingine zinakataza zamu-U kabisa. Zaidi ya yote, kumbuka kuwa hakuna gari litakalogeuzwa wakati wowote isipokuwa liko kwenye njia sahihi na ni salama kufanya hivyo.

► HAKI-YA-NJIA

Ambapo magari au watembea kwa miguu wana uwezekano wa kukutana, na hakuna ishara au ishara za kudhibiti trafiki, kuna sheria zinazosema ni nani lazima atoe haki ya njia. Sheria hizi huwaambia madereva wanaotangulia na ambao wanapaswa kusubiri katika hali tofauti za trafiki.

Sheria inasema ni nani lazima atoe haki ya njia; haimpi mtu yeyote haki ya njia. Ni lazima ufanye chochote unachoweza ili kuzuia kugonga mtembea kwa miguu au gari lingine, bila kujali hali.

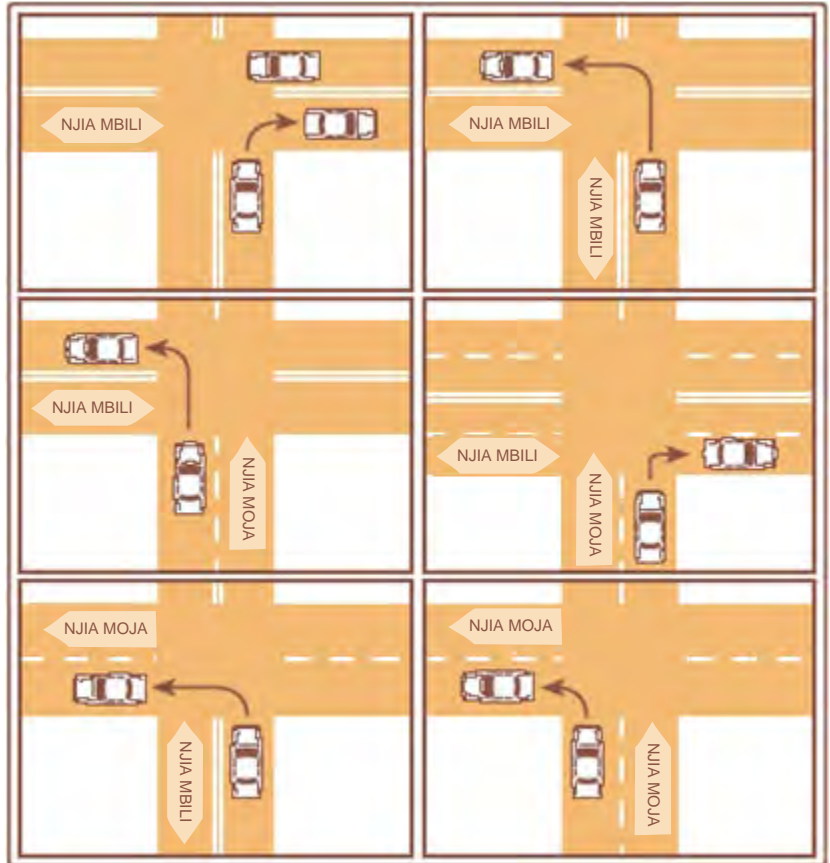
■ Watembea kwa miguu

Kwa dereva, mtembea kwa miguu ni hatari, au inapaswa kuwa kinyume chake? Kwa vyovyote vile, madereva na watembea kwa miguu lazima washiriki njia zetu na kila mmoja LAZIMA afahamu na kuwa macho kwa mwingine.

Ni wazi katika mzozo wowote kati ya gari na mtembea kwa miguu, mtembea kwa miguu ndiye atakayeshindwa. Hii inaweza kuonekana kuashiria kuwa wale wanaotembea kwa miguu wana jukumu la kukaa nje ya shida na magari. Kwa kiasi fulani, hii ni kweli. Sheria hizi ni nzuri na nzuri, lakini bado ni jukumu la msingi la dereva kuwa macho kwa watembea kwa miguu na kutoa haki ya njia, hata kama mtembea kwa miguu ana makosa. Kama vile alama ya kusimamisha gari isimame ikiwa dereva ataipuza, sheria za watembea kwa miguu hazizuii watu kutoka barabarani, haswa ikiwa ni vijana. Uwe macho wakati wote kwa watembea kwa miguu—hasa katika maeneo ya makazi ambapo watoto wanaweza kuwa wanacheza.

Mbali na akili rahisi, kuna sheria za trafiki na sheria za usalama zinazosimamia watembea kwa miguu:

- Watembea kwa miguu wanaotumia mbwa mwongozo au kubeba fimbo nyeupe wana haki kabisa ya njia. Usitumie pembe yako kwa sababu inaweza kuchanganya au kuogopesha mtembea kwa miguu kipofu.
- Madereva lazima watoe njia ya kulia kwa watembea kwa miguu wanaovuka katika njia panda, lakini hakuna mtembea kwa miguu anayeweza kuondoka kwenye ukingo na kutembea kwenye njia ya gari.
- Watu wanaotembea kwenye barabara kuu usiku wanapaswa kuvaa nguo za rangi nyepesi au kubeba taa.
- Pale ambapo njia za barabarani zimetolewa, ni kinyume cha sheria kwa watembea kwa miguu kutembea kwenye barabara.
- Wakati watu wanatembea kwenye barabara, lazima watembee upande wa kushoto (wanakabiliwa na trafiki inayokuja).
- Watembea kwa miguu lazima wavuke barabara kwenye makutano, wakitumia njia panda kama ilivyotolewa.
- Watembea kwa miguu lazima watii sheria na kanuni zote za trafiki zinazowahusu.

■ Makutano

Sheria zifuatazo za haki za njia hutumika kwenye makutano:

- Madereva wanaovuka kando ya barabara, kuingia au kutoka kwa njia ya kuingia, uchochoro, au sehemu ya kuegesha magari lazima wawape wapita njia. Ni kinyume cha sheria kuendesha gari kando ya barabara, isipokuwa kuivuka.
- Madereva wanaogeuka kushoto lazima wakubali magari yanayokuja mbele moja kwa moja.
- Madereva wanaoingia kwenye mzunguko wa trafiki au mzunguko lazima wajitoe kwa madereva ambao tayari wako kwenye mduara.
- Katika makutano ambapo hakuna ishara ya kusimama au ishara ya trafiki, madereva wanapaswa kujisalimisha kwa magari yanayotoka **kulia**. Walakini, dereva anapaswa kuwa tayari kila wakati kuepusha ajali. Fanya hivi kwa kuondoa mguu wako kwenye kiongeza kasi, funika breki, na uangalie kushoto, kulia na kushoto tena.
- Katika kituo cha njia nne, dereva anayefika kwenye makutano kwanza anapata kwenda kwanza (baada ya kusimama kabisa).
- Madereva wanaoingia barabarani kutoka kwa barabara kuu, uchochoro, au kando ya barabara lazima wasimame na kuegemea magari tayari kwenye barabara kuu.
- Madereva hawawezi kuingia kwenye makutano isipokuwa wanaweza kupita bila kulazimika kusimama. Unapaswa kusubiri hadi trafiki mbele huondoka ili usizuie makutano.
- Alama ya mavuno inamaanisha kuwa lazima upunguze kasi hadi kasi inayofaa na utoe haki ya njia kwa magari **yote**.
- Katika makutano yanayodhibitiwa na taa, isipokuwa kama kuna ishara inayosema huwezi kugeuka kulia, unaweza kugeuka kulia BAADA YA KUSIMAMA (ikiwa gari liko kwenye njia ifaayo) na umeamua kuwa ni salama kufanya hivyo. Sheria ya Montana pia inaruhusu kugeuka kushoto kutoka kwa barabara ya njia moja hadi barabara ya njia moja chini ya masharti yaliyotajwa hapo juu ili kuwasha nyekundu kulia. Unapofikia taa nyekundu na unataka kugeuka kulia na gari lako liko kwenye njia ya kushoto, endesha hadi makutano yanayofuata, ingia kwenye njia inayofaa, kisha ugeuke.

■ Njia panda

- Madereva lazima wawe waangalifu ili kuepuka kuwagonga watembea kwa miguu.
- Madereva lazima watoe njia ya kulia kwa watembea kwa miguu wanaovuka katika njia panda, lakini hakuna mtembea kwa miguu anayeweza kuondoka kwenye ukingo na kutembea kwenye njia ya gari.
- Gari linaposimamishwa kwenye makutano yaliyowekwa alama au kwenye makutano yasiyo na alama, dereva anaweza kugeuka kulia ikiwa mtembea kwa miguu yuko katika nusu ya pili ya barabara na hayuko hatarini.
- Gari linaposimamishwa kwenye makutano yaliyowekwa alama au kwenye makutano yasiyo na alama ili kuruhusu mtembea kwa miguu avuke barabara, madereva wengine wanaokuja kutoka nyuma hawawezi kupita gari lililosimamishwa.

■ Kupita Magari

Madereva wanaolipita gari linalosafiri kuelekea uelekeo sawa lazima wasalimu amri kwa gari hilo, hata ikiwa gari linapunguza kasi au linasimama.

■ Magari ya Dharura

Wewelazima itoe haki ya njia kwa gari la polisi, gari la zima moto, ambulensi, au gari lingine la dharura kwa kutumia king'ora au honi ya hewa na mwanga mwekundu au wa buluu unaomulika. Vuta kwenye ukingo wa kulia wa barabara au karibu na kulia kama

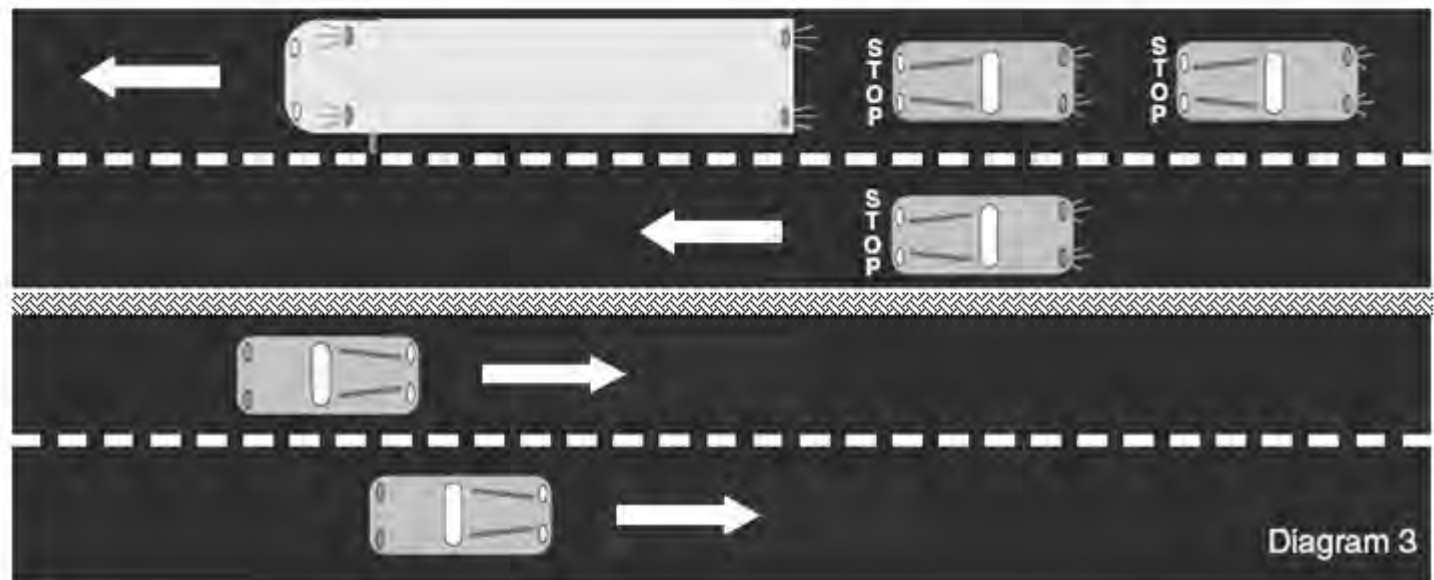
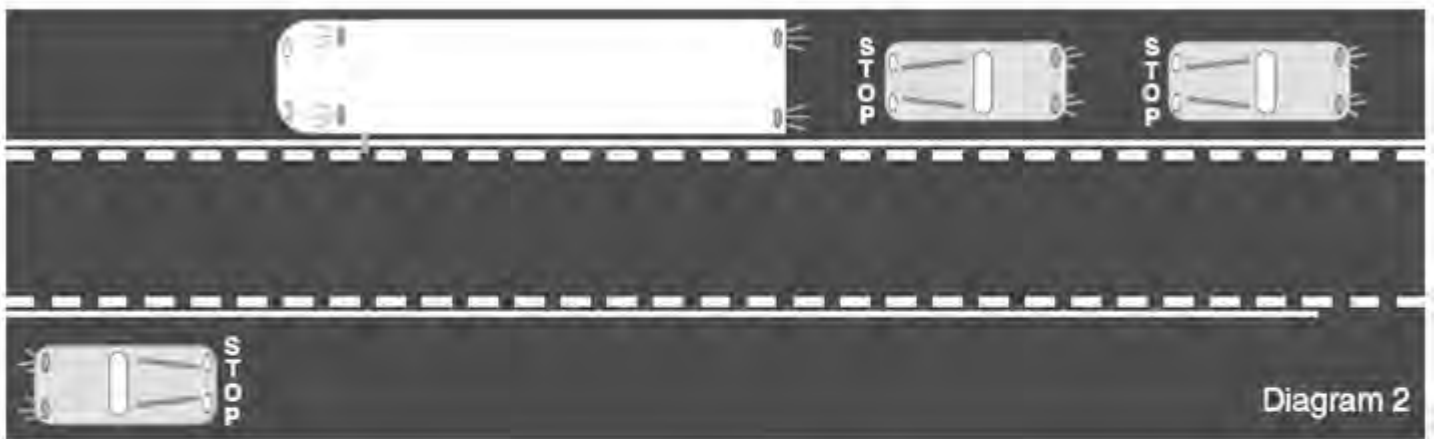
inawezekana unapoona au kusikia gari la dharura likija kutoka upande wowote. Fuata maagizo yoyote unayopewa kwenye kipaza sauti cha gari la dharura. Pia, simama na usimame hadi gari limepita. Ikiwa uko kwenye makutano, endesha kwenye makutano kabla ya kuvuta na kusimama.

■ Mabasi ya Shule

Wacha tuwape watoto wetu "breki". Kila mtoto ni ishara ya tahadhari ya kibinadamu na haitabiriki kama hali ya hewa ya Montana. Baada ya kukutana au kupita kutoka upande wowote basi lolote la shule lililosimama na taa zake nyekundu zikiwaka, dereva wa gari lazima asimame angalau futi 30 kutoka kwenye basi na hawezi kuendelea hadi taa nyekundu zizimwe (Mchoro 1 na 2). Ukikaribia basi kutoka upande wowote ambao unapunguza mwendo katika maandalizi ya kusimama ili kupakia abiria, au basi linaloonyesha mwanga wa manjano unaomulika, lazima upunguze mwendo na uendelee kwa uangalifu. Kumbuka kwamba basi linakaribia kusimama na watoto wanaweza kuwa barabarani. Huna haja ya kusimama ikiwa unakutana au kupita basi la shule ambalo liko kwenye barabara tofauti (Mchoro 3) au limesimamishwa katika eneo la karibu la kupakia ambapo watembea kwa miguu hawaruhusiwi kuvuka barabara.

Unapoendesha gari kupita shule, punguza mwendo na utazame watoto MCHANA na USIKU. Watoto hurudi kutumia uwanja wa michezo saa zote. Jenga tabia ya kuangalia kasi yako unapokaribia shule yoyote. KUWA MACHO.

Mahitaji ya basi la shule kwa kusimama kwenye vivuko vya reli yako katika MCA 61-8-349.

■ Maandamano ya Mazishi

Jimbo la Montana lina baadhi ya masharti ya kipekee ya haki ya njia wakati wa kuendesha gari ndani au kukutana na mchakato wa mazishi (MCA 61-8-380 hadi 61-8-384). Kwa ufafanuzi wa serikali, maandamano ya mazishi yanamaanisha magari mawili au zaidi, ikiwa ni pamoja na gari la kuongoza mazishi na gari la kusindikiza mazishi, moja ambayo hubeba mabaki ya mtu aliyekufa, wakati wa mchana (MCA 61-1-415).

Sheria ya serikali inahitaji kwamba watembea kwa miguu na waendeshaji wa magari ambayo sio sehemu ya msafara wa mazishi watatoa haki ya njia kwa gari ambalo ni sehemu ya msafara wa mazishi unaoongozwa na gari la kuongoza mazishi au gari la kusindikiza mazishi.

Dereva wa gari ambalo si sehemu ya msafara wa mazishi hawezi kuendesha gari kati ya magari yanayounda msafara huo wakati msafara unaendelea isipokuwa dereva ameidhinishwa kufanya hivyo na afisa wa polisi, au anaendesha gari la dharura. Dereva anaweza asijiunge na msafara wa mazishi ili kupata njia ya kulia ambayo msafara huo unafurahia, au kupitisha msafara kwenye barabara kuu ya njia nyingi kwenye upande wa kulia wa msafara isipokuwa msafara uko kwenye njia ya kushoto kabisa.

Isitoshe, dereva wa gari lisilo sehemu ya msafara anaweza asiingie kwenye makutano wakati msafara wa mazishi unapopitia kifaa chekundu cha kudhibiti trafiki isipokuwa dereva huyo anaweza kufanya hivyo bila kuvuka njia ya msafara wa mazishi.

Gari la kuongoza mazishi linapofika kwenye makutano, ni lazima litii mahitaji ya kifaa chochote rasmi cha kudhibiti trafiki, utoaji wa haki ya njia au sheria za eneo. Wakati gari linaloongoza linaendelea, wengine katika msafara wanaweza kufuata makutano licha ya kifaa chochote rasmi cha kudhibiti trafiki. Hata hivyo, opereta lazima awe na uangalifu unaofaa kwa gari lingine lolote au watembea kwa miguu.

Wakati wa kuendesha gari katika maandamano ya mazishi, dereva lazima afuate gari lililotangulia kwa karibu iwezekanavyo. Sheria, sheria, au kanuni inayohitaji magari kuendesha ili kuruhusu nafasi ya kutosha kati yao ili kuwezesha gari jingine kuingia na kuchukua nafasi hiyo bila hatari haitumiki kwa magari katika msafara wa mazishi.

Dereva katika msafara wa mazishi hawezi kuendesha gari kwa kasi zaidi ya maili 55 kwa saa kwenye barabara kuu ambapo kikomo cha mwendo ni maili 55 kwa saa au zaidi, au hawezi kuendesha zaidi ya maili 5 kwa saa chini ya kikomo cha kasi kilichowekwa kwenye mitaa au barabara nyingine. . Taa zote za mbele na nyuma lazima ziangazwe. Kwa kuongezea, ishara za zamu lazima ziwe zinamulika wakati huo huo kama taa za onyo kwenye gari ambalo ndilo gari la kwanza katika msafara wa mazishi au linaloaminika kuwa gari la mwisho katika msafara wa mazishi.

Dereva katika msafara wa mazishi lazima atoe haki ya njia kwa gari la dharura lililoidhinishwa linakaribia kutoa ishara inayosikika au inayoonekana.

Kumbuka, hata hivyo, hakuna chochote katika sheria ya serikali kinachomwondolea dereva wajibu wa kuendesha gari kwa kuzingatia usalama wa watu wote wanaotumia barabara kuu.

► WAENDESHA BAISKELI NA MADEREVA

■ Barabara ile ile - Kanuni zile zile - Haki sawa

Watu zaidi na zaidi wa rika zote wanaendesha baiskeli kwa sababu mbalimbali, ikiwa ni pamoja na: afya na utimamu wa mwili, starehe, uhifadhi wa nishati, na kwa kusafiri kwenda kazini na shuleni kwa bei nafuu. Waendesha baiskeli hawapatikani tu wakisafiri kwenye barabara za jiji; wengi wanatumia barabara za vijijini sasa, vile vile.

Wenye magari na waendesha baiskeli wanahitaji kushiriki njia ya barabara kwa usalama na kwa adabu. **Chini ya sheria ya Montana, baiskeli huchukuliwa kuwa magari na hutawaliwa na sheria zilezile za trafiki zinazotumika kwa utendakazi wao.** Ni muhimu kwa madereva kutambua kwamba baiskeli na mopeds husafiri kwa kasi ndogo, na kufanya marekebisho sahihi wakati wa kupita au kushiriki barabara na baiskeli au moped.

Mojawapo ya hali ya hatari zaidi ni wakati mwendesha gari anapokaribia mwendesha baiskeli kutoka nyuma kwenye barabara ya mwendo wa kasi, yenye njia mbili. Katika hali hii, njia salama zaidi ya kumpita mwendesha baiskeli ni kuiona kama gari lingine lolote halali linaloenda polepole, kama vile trekta ya shambani. Ikiwa hakuna msongamano unaokuja, vuka kwa uangalifu mstari wa katikati ili kumpa mwendesha baiskeli umbali unaopendekezwa wa futi tano kati yake na gari lako. Ikiwa kuna trafiki inayokuja, polepole kwa kasi ya mwendesha baiskeli na usubiri iwe salama kupita.

Usifikiri kwamba mwendesha baiskeli amepanda kwenye bega ya barabara; fanya dhana kuwa ili kumpita mwendesha baiskeli kwa usalama utahitaji kusubiri muda salama kuondoka kwenye njia hiyo ya kuendesha gari ili kumpita mwendesha baiskeli kwa njia salama. Pia, usidhani kwamba mwendesha baiskeli anaendesha peke yake. Mara nyingi wapanda baiskeli husafiri kwa vikundi na kupanda kwenye mstari wa faili moja. Itahitaji muda zaidi kuwapita waendesha baiskeli wote kwa usalama.

Waendesha baiskeli wanatakiwa na sheria kuendesha hadi upande wa kulia kadri inavyowezekana. Hii haimaanishi kuwa mwendesha baiskeli huwa kwenye bega la barabara. Waendesha baiskeli wengi mara nyingi hupanda zaidi kwenye njia (takriban inchi 18-24) ili kuwakatisha tamaa madereva wasijaribu kujaribu kupita njia hatari. Inapendekezwa kuwa waendeshaji magari wasubiri eneo salama la kupita ili kumpita mwendesha baiskeli.

Alama za Njia Zilizoshirikiwa (pia hujulikana kama sharrows) ni alama za lami ili kuwasaidia waendesha baiskeli kujiweka katika eneo linalofaa na katika mwelekeo sahihi katika njia ambayo inashirikiwa na magari. Kwa kufuata alama za mishale miwili juu ya baiskeli, waendeshaji baiskeli wanaweza kuepuka kugongwa na mlango wazi wa gari lililoegeshwa au kubanwa karibu na gari katika njia nyembamba.

Unapoona alama ya njia iliyoshirikiwa, lazima uangalie waendeshaji baiskeli na uhakikishe kuwa unawaachia nafasi ya kutosha wakati wa kupita. Alama za Njia Zilizoshirikiwa si sawa na alama za baiskeli zinazotumika kuashiria njia za baiskeli.

Ili kufafanua, sheria ya Montana inabainisha yafuatayo kwa madereva:

- Wenye magari lazima wawape watu wanaoendesha baiskeli haki sawa na waendeshaji wa gari lolote linalotumia barabara za Montana kihalali.
- Wenye magari wanaweza wasiingilia kimakusudi mwendo wa mtu anayeendesha baiskeli kihalali.
- Wenye magari hawawezi kumpita na kumpita mtu anayeendesha baiskeli isipokuwa inaweza kufanyika bila kuhatarisha mtu anayeendesha baiskeli hiyo, au wale walio katika gari lolote la karibu.
- Wenye magari lazima watoe haki ya njia kwa mtu anayeendesha baiskeli ndani ya njia maalum ya baiskeli.

Watu wanaoendesha baiskeli kwenye barabara lazima waendeshe faili moja isipokuwa wakati:

- Kuendesha kwenye njia za baiskeli au sehemu za barabara zilizotengwa kwa matumizi ya kipekee ya baiskeli
- Kupita na kupitisha baiskeli nyingine
- Kuendesha juu ya bega la lami au kwenye njia ya maegesho, katika hali ambayo watu wanaweza kupanda mbili kujikinga.
- Kuendesha ndani ya njia moja kwenye barabara iliyopitika na angalau njia mbili katika kila upande, ambapo watu wanaweza kupanda mbili zilizo sawa ikiwa hawatazuia mwendo wa kawaida na wa busara wa trafiki kuliko vile wangezuia trafiki kwa kupanda mtu mmoja- faili.

Waendesha baiskeli wanaoendesha barabarani kwa chini ya kasi ya kawaida ya trafiki lazima wapande karibu na upande wa kulia wa

njia ya barabara inavyowezekana isipokuwa wakati:

- Kulipita na kulipita gari lingine linaloelekea upande huo huo
- Kujiandaa kwa zamu ya kushoto kwenye makutano au kwenye barabara ya kibinafsi au barabara kuu
- Inapohitajika ili kuepuka hali inayofanya iwe salama kuendelea upande wa kulia wa barabara, ikijumuisha, lakini sio tu: kitu kisichobadilika au kinachosogea, gari lililoegeshwa au linalosogezwa, mtembea kwa miguu, mnyama, hatari ya uso, au njia nyembamba sana. kwa baiskeli na gari lingine kusafiri kwa usalama ubavu kwa ubavu ndani ya njia.
- Wanapokaribia magari yaliyoegeshwa, waendesha baiskeli wengi wataendesha umbali wa kutosha kutoka kwa gari ili kuepuka "kufungiwa." Neno hili linafanua hali wakati mtu aliye ndani ya gari lililoegeshwa anafungua mlango wa gari lake kwa ghafla bila kuangalia kama kuna waendesha baiskeli wanaokuja kwa nyuma. Mara kwa mara, miji huweka njia za baiskeli karibu na njia za kuegesha, lakini huenda waendeshaji baiskeli wakasita kutumia njia iliyochaguliwa kwa sababu ya hatari ya "kufungiwa."
- Baiskeli nyingi hazina vioo, hivyo mara nyingi hawajui kwamba dereva anakaribia kutoka nyuma. Daima endelea kwa uangalifu zaidi wakati baiskeli ziko kwenye trafiki. Ikiwa unamkaribia mwendesha baiskeli kwa nyuma, chukulia kwamba hakusikii au kukuona kwenye gari lenye injini.

- Wakati baiskeli inasafiri kwenye njia yako na unahitaji kugeuka kulia, angalia kila mara ili kuhakikisha kuwa orodha ya baiskeli imesimama ili kukuruhusu kugeuka, au kuruhusu mwendesha baiskeli akupite kabla ya kugeuka. Baiskeli zinapaswa kupita upande wa kushoto, lakini hii mara nyingi hupuzwa kutokana na faraja ya mwendesha baiskeli kufanya hivyo.
- Baiskeli hazionekani sana na, tofauti na pikipiki, hazihitajiki kuwa na taa wakati wa kusafiri mchana.
- Waendesha baiskeli wengi wako chini ya umri wa miaka 15 na wengi hawajashiriki katika kozi ya usalama wa baiskeli au kufanya jaribio la gari la Montana. Kwa hiyo hawajui sheria nyingi za barabara, hivyo endelea kwa tahadhari zaidi wakati unapokutana na vijana kwenye baiskeli.
- Tibuwaendesha baiskeli kwa heshima. Unashiriki barabara na waendesha baiskeli kama vile unavyofanya mtumiaji mwingine yeyote halali wa barabara zetu. **Usipige honi**, upige kelele, au ugeuke kuelekea mwendesha baiskeli. Hii inaweza kumshtua mwendesha baiskeli na kusababisha ajali mbaya.

■ Vifaa na Taa Inahitajika kwa Baiskeli

Sheria ya Montana inahitaji kwamba baiskeli ziwe na vifaa kama ifuatavyo:

- Inapotumiwa wakati wa usiku, taa ya mbele, ambayo lazima itoe mwanga mweupe inayoonekana kwa angalau futi 500 mbele.
- Mwanga unaotoa mwanga mwekundu unaonekana kutoka futi 500 hadi nyuma unaweza kutumika pamoja na viakisishi vinavyotazama nyuma, ambazo zinahitajika.
- Inapotumiwa wakati wa usiku, matairi yote mawili ya baiskeli lazima yawe na ukuta wa pembeni unaoakisi nyuma au viakisi vilivyowekwa kwenye spika za kila gurudumu. Viakisi vilivyowekwa kwa sauti lazima ziwe ndani ya 76 mm (inchi 3) kutoka ndani ya ukingo na lazima zionekane kila upande wa gurudumu. Viakisi kwenye gurudumu la mbele lazima kimsingi visiwe na rangi au kahawia na viakisi kwenye gurudumu la nyuma lazima liwe kahawia au nyekundu.
- Breki ambayo itawezesha opereta kufanya magurudumu yateleze kwenye lami kavu, ya usawa na safi.

Kila mwendesha baiskeli anahimizwa kuweka baiskeli yake bendera ya chungwa ya fluorescent, inayoonekana wazi kutoka nyuma na kusimamishwa angalau futi 6 juu ya barabara wakati baiskeli imesimama wima.

Ajali nyingi za magari/baiskeli zinaweza kuepokwa. Moja ya sababu kuu za ajali hizo ni ukweli kwamba madereva wengi hawamwoni mwendesha baiskeli. Fikiria baiskeli kama vile unavyofanya gari unapoendesha. Kuwa mwangalifu zaidi unapoingia barabarani, ukivuka njia za baiskeli au barabara, na unapofanya zamu. Tazama watoto kwenye baiskeli ambao wanaweza kutoka kati ya magari yaliyoegeshwa au ua. Kumbuka kwamba waendesha baiskeli wako hatarini sana.

▶ MAEGESHO

■ Miongozo ya Jumla

Madereva wana wajibu wa kuhakikisha kuwa gari lao haliwi hatari baada ya kuegeshwa. Wakati wowote unapoegesha gari lako, hakikisha kuwa liko mahali (1) mbali vya kutosha kutoka kwa njia yoyote ya usafiri ili kuepuka kuingilia msongamano wa magari na (2) kuonekana kwa magari yanayokuja kutoka pande zote mbili.

- Egesha kila mara katika eneo lililotengwa ikiwezekana.
- Weka breki ya maegesho kila wakati unapoegesha. Acha gari katika gear ikiwa ina maambukizi ya mwongozo, au katika bustani ikiwa ina maambukizi ya moja kwa moja.
- Angalia trafiki kabla ya kufungua mlango. Toka nje ya gari kwenye ukingo wa barabara ukiweza. Iwapo itabidi utumie upande wa barabara, angalia magari, waendesha baiskeli, na watembea kwa miguu kabla ya kutoka. Funga mlango haraka iwezekanavyo baada ya kutoka nje.
- Usiache kamwe funguo kwenye gari lililoegeshwa. Funga mlango kila unapoacha gari lako.
- Ikiwa ni lazima uegeshe barabarani, egesha gari lako mbali na trafiki iwezekanavyo. Ikiwa kuna ukingo, egesha karibu nayo uwezavyo. Ikiwa hakuna kizuizi kinachopatikana cha kusimamisha au kuegesha, vuta karibu iwezekanavyo kwenye ukingo wa bega.
- Wakogari lazima liwe ndani ya inchi 18 (futi 1.5) ya ukingo au bega.

- Magari iliyoegeshwa kwenye barabara au bega wakati wa saa za giza lazima iwe na taa za mbele na za nyuma zinazoonekana kwa futi 500. Ikiwa taa za mbele zimewashwa, lazima zipunguzwe.
- Tumia ishara yako ya zamu unapoingiza trafiki kutoka kwa nafasi ya kuegesha. Hakikisha kutazama pande zote mbili na mara mbili angalia magari, baiskeli, na watembea kwa miguu unapotoka kwenye nafasi ya kuegesha.

■ Maegesho Sambamba

Kuegesha sambamba katika nafasi tupu ambayo ina magari yameegeshwa mbele na nyuma yake:

1. Tumia kiashirio cha zamu kuashiria nia yako ya kuegesha.
2. Weka gari lako sambamba na gari lililoegeshwa mbele ya nafasi tupu na udumishe angalau futi mbili kutoka kwa gari hili. Pangilia bamba yako ya nyuma na bamba ya nyuma ya gari iliyoegeshwa mbele ya nafasi tupu (Mchoro A).
3. Rudi nyuma polepole hadi sehemu ya mbele ya gari iwe sawa na mlango wa mbele wa gari sambamba. Geuza gurudumu kwa kasi kuelekea kulia na urudi nyuma polepole hadi gari liwe kwenye pembe ya digrii 45, na kinyume chake (Mchoro B).
4. Wakati sehemu ya mbele ya gari lako inapopita sehemu ya nyuma ya gari sambamba, geuza usukani wako upande wa kushoto kwa kasi, kisha hatua kwa hatua, huku ukiunga mkono kwenye nafasi (Mchoro C).
5. Nyoosha magurudumu ya gari lako na usogee mbele kwenye nafasi (Mchoro D).

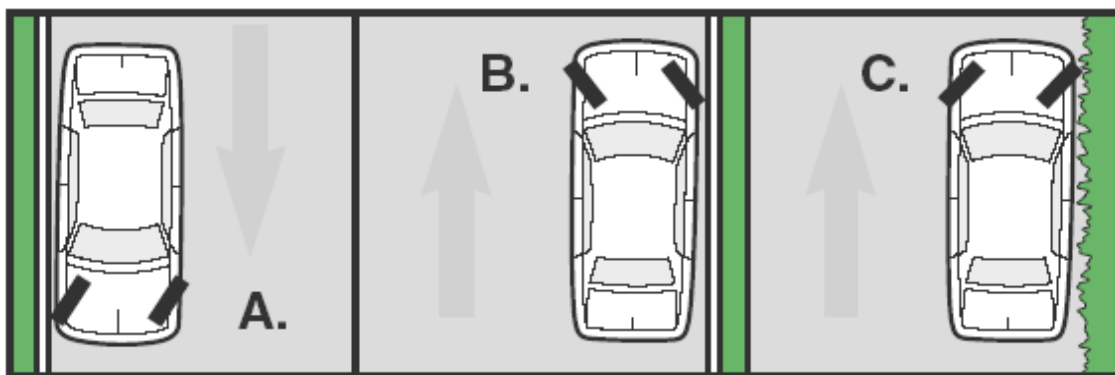

■ Maegesho kwenye Kilima

Unapoegesha kwenye kilima, geuza magurudumu yako kwa kasi kuelekea kando ya barabara.

Kwa njia hii, ikiwa gari lako inaanza kuteremka, itaondoka kutoka kwa trafiki.

- Unapoegesha **upande wa kuteremka**, geuza magurudumu yako kuelekea ukingo (Mchoro A).
- Unapoegesha **ukiangalia mlima**, geuza magurudumu yako kutoka kwenye ukingo (Mchoro B).
  - Ikiwa **hakuna kizuizi**, geuza magurudumu yako mbali na barabara (Mchoro C).

Kushuka

Kupanda

Kupanda (hakuna
kizunguuko)

■ Hakuna Maeneo ya Maegesho

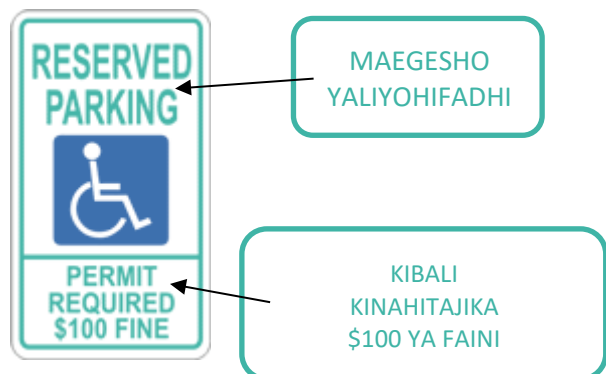
Kuna maeneo mengi ambayo huwezi kuegesha. Angalia ishara zinazokataza au kuzuia

maegesho. Vizuizi vingine vya maegesho **vinaonyeshwa na alama za rangi:**

- Nyeupe = kusimama tu ili kuchukua au kupakua abiria
- Njano = kusimama kwa muda wa kutosha tu kupakua au kupakua na lazima ukae na gari
- Nyekundu = usisimame, usisimame au usimame

Usiegeshe:

- Katika makutano
- Ndani ya futi 20 za njia panda au barabara kwenye makutano
- Katika eneo la ujenzi ikiwa gari lako litazuia trafiki
- Ndani ya futi 30 za ishara ya trafiki, ishara ya kusimama, au ishara ya mavuno
- Ndani ya futi 15 za bomba la kuzima moto
- Ndani ya futi 50 za kivuko cha reli
- Zaidi ya inchi 18 (futi 1.5) kutoka kwenye ukingo
- Ndani ya futi 20 za barabara kuu ya kituo cha moto upande ule ule wa barabara, au ndani ya futi 75 za barabara kuu kwa upande mwingine. upande wa barabara
- Kuzuia barabara ya kuingia, uchochoro, barabara ya kibinafsi, au eneo la ukingo lililotolewa au kuteremshwa kwa ufikiaji wa njia ya barabara.
- Kwenye daraja au muundo ulioinuliwa au kwenye handaki au njia ya chini
- Upande mbaya wa barabara
- Kando ya barabara ya gari lililoegeshwa (maegesho mara mbili)
- Kwenye njia za reli
- Popote ishara inasema huwezi kuegesha
- Katika nafasi iliyowekewa walemavu, isipokuwa kama una sahani ya leseni ya ulemavu, lebo au
- kibandiko (unaweza kutozwa faini kwa maegesho yasiyofaa katika Maegesho ya Walemavu Pekee)

► **BIMA YA MAGARI**

■ Mahitaji

Bima ya dhima ni ya lazima (isipokuwa kwa pikipiki). Bima hii lazima itumike katika gari linaloendeshwa. **Wamiliki lazima kila wakati wawe na bima ya angalau:**

- \$25,000 - Jeraha la Mwili au Kifo cha mtu mmoja katika ajali yoyote
- \$50,000 - Jeraha la Mwili au Kifo cha watu wawili katika ajali yoyote moja
- \$10,000 - Kuumia au uharibifu wa mali ya wengine katika ajali yoyote moja

Chini ya sheria ya Montana, madereva walisimama kwa ukiukaji wa trafiki au kuhusika katika mgongano wa magari wanatakiwa kuonyesha ushahidi wa bima kwa utekelezaji wa sheria, pamoja na kuonyesha leseni yao ya udereva na usajili wa gari. **Ushahidi wa bima lazima ufanyike kwenye gari wakati wote.**

■ Matokeo

Kuendesha gari kwenye barabara za Montana bila sera halali ya bima ya dhima ni kosa linaloweza kuadhibiwa kwa faini ya angalau \$250, isiyozidi \$500, au kwa kufungwa katika jela ya kaunti kwa hadi siku 10, au zote mbili; na, pointi 5 dhidi ya rekodi yako ya kuendesha gari. Kosa la 2 au linalofuata linaadhibiwa kwa faini ya angalau \$350, au kwa kifungo katika jela ya kaunti kwa hadi siku 10, au zote mbili; na, kusimamishwa kwa nambari zako za leseni na usajili kwa siku 90 (siku 180 kwa kosa la 3 au linalofuata).

Iwapo umehusika katika ajali, leseni yako na usajili wako unaweza kusitishwa ikiwa mahakama itaona unawajibika kwa uharibifu na umeshindwa kulipa faini ndani ya siku 60. Kusimamishwa ni moja kwa moja. Inabakia kutumika hadi faini imelipwa au miaka 6 imepita. Zaidi ya hayo, utahitajika kuwasilisha ushahidi wa bima ya gari.

■ Bima binafsi

Sheria pia inasema kwamba wamiliki wa zaidi ya magari 25 yaliyosajiliwa huko Montana wanaweza kufuzu kama bima binafsi.

Katika kesi ya wamiliki wasio wakazi au waendesha ambao wanahusika katika ajali yoyote huko Montana, bima ya kutosha iliyoandikwa na kampuni iliyoidhinishwa kufanya biashara katika hali hii itakubaliwa. Watu wasio wakaaji wanaomiliki au kuendesha magari huko Montana wako chini ya masharti na adhabu zote za Sheria ya Wajibu wa Usalama na ikiwa hawatatii, haki zao za kuendesha gari huko Montana zitaondolewa. Nakala iliyoidhinishwa ya rekodi itatumwa kwa mtu ambaye si raia wa nyumbani kwake ikiwa ina sheria inayoidhinisha mamlaka kuishughulikia.

■ Montana Mfumo wa Uthibitishaji wa Bima (MTIVS)

Ili kusaidia kutekeleza sheria ya bima ya dhima, Bunge la Montana lilitunga sheria iliyoidhinisha kuundwa kwa mfumo wa uthibitishaji wa dhima ya dhima ya magari mtandaoni. Msimbo wa Montana Umefafanuliwa 61-6-157 inaelekeza Idara ya Haki ya Montana kuanzisha mfumo wa uthibitishaji wa bima ya magari yenye uwezo wa kuthibitisha kuwa wamiliki na waendesha magari kwenye barabara za Montana wanatii mahitaji ya sera ya dhima ya gari. Mfumo wa Uthibitishaji wa Bima ya Montana (MTIVS) ulitekelezwa ili kutimiza mahitaji haya.

MTIVS hutumia taarifa kutoka kwa rekodi za usajili wa gari la Montana na kutoka kwa makampuni ya bima ambayo huandika sera mjini Montana ili kufikia data ya sasa hivi ili kuthibitisha ikiwa gari lina bima ya dhima ya chini zaidi.

Mashirika ya kutekeleza sheria, mahakama, ofisi za MVD, Mweka Hazina wa Kaunti na umma wanaweza kutumia MTIVS kuthibitisha ushahidi wa bima.

Lengo kuu la mfumo huu ni kupunguza idadi ya madereva mjini Montana ambao hawana bima ya dhima kama inavyotakiwa na sheria ya Montana. Madereva wasio na bima ni tatizo kubwa, linalodhoofisha usalama wa trafiki na kuendesha gharama kwa madereva wenye bima, wanaotii sheria. Uthibitishaji wa bima ya wakati halisi utafanya barabara kuwa salama kwa kila mtu.

Kwa habari zaidi kuhusu MTIVS, tembelea <https://mvdmt.gov/vehicle-insurance-and-verification>

SURA4 SWALI

1. **Baada ya kusikia king'ora cha gari la dharura, dereva lazima:**
  - A. Acha haraka alipo.
  - B. Acha na usubiri taa nyekundu au kijani.
  - C. Simama upande wa kulia wa barabara au barabara.
  - D. Ongeza kasi na uepuke njia ya gari la dharura.
2. **Wakati wa kushughulika na watembea kwa miguu, dereva lazima:**
  - A. Hakikisha mtembea kwa miguu anamwona.
  - B. Toa njia sahihi, hata kama mtembea kwa miguu ana makosa.
  - C. Daima toa haki ya njia wakati mtembea kwa miguu anayo haki yake kisheria.
  - D. Punguza mwendo na upige honi unapoingia katika eneo lenye msongamano mkubwa.
3. **Baada ya kukutana au kulipita basi la shule kutoka pande zote mbili ambalo limesimama kwenye barabara kuu na taa zake nyekundu zikiwaka, dereva lazima:**
  - A. Simama kabla ya kulifikia basi na usiendeele hadi basi litakapoanza tena mwendo.
  - B. Simama kabla ya kufikia basi na usiendeele hadi taa nyekundu zimezimwa.
  - C. Simama kabla ya kufika basi na uendeele tu wakati watoto wote wamepakia au kupakua.
  - D. Simama na usiendeele hadi njia iwe wazi.
4. **Wakati wa kukutana na maandamano ya mazishi, dereva:**
  - A. Hairuhusiwi kuendesha gari kati ya magari yanayounda maandamano isipokuwa ikiwa imeidhinishwa na afisa wa polisi.
  - B. Huenda usiingie kwenye makutano ili kuvuka njia ya msafara wa mazishi unapoendelea kupitia kifaa chekundu cha kudhibiti trafiki.
  - C. Lazima kutoa haki ya njia ya gari ambayo ni sehemu ya maandamano ya mazishi.
  - D. Yote hapo juu.
5. **Wakati wa kukaribia makutano yasiyodhibitiwa, dereva anapaswa:**
  - A. Dumisha kasi na uendeele.
  - B. Simama kwenye makutano, angalia maelekezo yote, na uendeele ukiwa salama.
  - C. Punguza mwendo na utoe mavuno kwa madereva wote.
  - D. Chukuamguu wake mbali na kiongeza kasi, funika breki, angalia kushoto, kulia na kushoto tena, na uwe tayari kuvumilia.
6. **Inaruhusiwa kuendesha gari upande wa kushoto wa mstari wa kati wa barabara kuu:**
  - A. Wakati wa kulipita na kulipita gari lingine.
  - B. Wakati una futi 500 za barabara wazi mbele na nyuma.
  - C. Wakati bega ya barabara ni mbaya na shimoni ni kirefu.
  - D. Wakati barabara iko wazi kwa magari yanayotoka upande mwingine.

SURA YA 5 – JINSI YA KUENDESHA KWA USALAMA

Hakuna mwongozo unaoweza kukufundisha jinsi ya kuendesha gari au kuwa dereva salama. Kuendesha gari kunahitaji ujuzi unaoweza kuupata tu kupitia mafundisho na mazoezi, na hata hivyo, yote inategemea jinsi unavyochagua kutumia yale ambayo umejifunza.

► USIWE DEREVA ALIYESHARIBIKA

Uendesaji uliokengeushwa na fikira hutokea wakati wowote unapoondoa macho yako barabarani, unapoondoa usukani, na kutoweka akilini mwako kazi yako kuu ya kuendesha gari kwa usalama. Kuendesha gari kunahitaji kufanya maamuzi na kufikiria kwa kina, na 90% ya maamuzi ya kuendesha gari yanatokana na kile tunachokiona.

Una hatari ya ajali unapojaribu kufanya kitu kingine unapoendesha gari, na unapotazama mbali na barabara iliyo mbele.

Vikwazo ni pamoja na:

- Kutuma maandishi
- Kutumia simu ya rununu au simu mahiri
- Kula na kunywa
- Kuzungumza, kubishana au kubishana na abiria
- Kutunza
- Kusoma, pamoja na ramani
- Kwa kutumia mfumo wa urambazaji
- Kutazama video
- Kurekebisha redio, kicheza CD, au kicheza MP3
- Kuwa na usingizi, usingizi, uchovu, au mkazo

Kutuma maandishindicho kikengeushi cha kutisha zaidi kwa sababu kinahusisha ukengeushaji wa mwongozo, wa kuona na wa utambuzi kwa wakati mmoja. Kutuma au kusoma maandishi huondoa macho yako barabarani kwa sekunde 5. Kwa 55 mph, hiyo ni kama kuendesha urefu wa uwanja mzima wa kandanda huku ukiwa umefumba macho. **Fika ukiwa hai. Usitume maandishi na uendeshe.**

Wotevikengeushi vinahatarisha usalama wa dereva, abiria, na watazamaji, na kuongeza hatari yako ya ajali. Kile kinachojulikana kama "kazi nyingi" sio kweli. Ubongo wako unashughulika na kazi moja kwa wakati mmoja, lakini unabadilisha kati ya kazi haraka sana.

- Linda maisha kwa kutotuma ujumbe mfupi au kuzungumza kwenye simu unapoendesha gari. Simu zinaweza kusubiri.
- Kuwa abiria mzuri, funga mkanda wako wa kiti, na uongee ikiwa dereva katika gari lako amekengeushwa.
- Wahimize marafiki na familia yako kuendesha bila simu.

Miji mingi ya Montana imepitisha sheria dhidi ya kutuma ujumbe mfupi na kuzungumza kwenye simu wakati wa kuendesha gari.

Ikiwa kuna mambo unayofikiri unahitaji kutunza ukiwa nyuma ya gurudumu, **subiri** hadi uweze kusogea kando ya barabara kwa usalama na SIMAMA.

- **Daima weka macho yako barabarani na mikono yako kwenye gurudumu. Kumbuka, sio maisha yako tu mikononi mwako, bali pia maisha yote ya wale walioathiriwa na uchaguzi wako**
- **Funga na uhakikishe kuwa abiria wako wote wamefungwa pia**
- **Kamwe usinywe pombe na uendeshe gari**
- **Tembelea <http://www.distraction.gov/kwa> taarifa zaidi**

► KUENDESHA MSINGI

■ Kuanzia

Angalia mwongozo wa mmiliki wa gari kwa taratibu bora za kuanza kwa gari. Taratibu hutofautiana kulingana na ikiwa gari lina mwako wa kielektroniki, na aina ya upitishaji. Hakikisha umewasha breki ya kuegesha kabla ya kuwasha gari.

Ikiwa gari lina maambukizi ya mwongozo, haipaswi kuwa katika gear, na katika baadhi ya magari, lazima upunguze clutch. Kwa gari ambalo lina upitishaji wa kiotomatiki, lazima uweke kiteuzi cha shifti kwenye "park." Gari haitaanza vinginevyo.

■ Kuongeza kasi

Kuharakisha hatua kwa hatua na vizuri. Kujaribu kuanza haraka sana kunaweza kusababisha magurudumu ya kuendesha gari kuzunguka, haswa kwenye sehemu zinazoteleza, na kusababisha gari kuteleza.

Ukiwa na gari la kubadilisha mtu mwenyewe, jizoeze kutumia clutch na kichapuzi ili injini isirudie tena au kusimama wakati wa kuhamisha kati ya gia.

■ Uendeshaji

Tumia mtego sahihi. Mikono yote miwili inapaswa kuwekwa kwenye pande tofauti za usukani (kwa mfano, katika nafasi za 9 na 3 au nafasi za 8 na 4 za magari mapya yaliyo na mifuko ya hewa iliyowekwa kwenye usukani). Msimamo huu ni mzuri, na kwenye barabara za kasi hukuruhusu kufanya zamu bila kuchukua mikono yako kwenye gurudumu. Hii inaweza kukupa udhibiti bora katika hali mbaya.

Angalia vizuri barabarani, sio tu barabarani mbele ya gari lako. Tafuta hali za trafiki ambapo utahitaji ongoza kabla ya kufika kwao. Kwa njia hii, una wakati wa kuendesha vizuri na kwa usalama.

Wakati wa kugeuza pembe, pindua usukani kwa kutumia mbinu ya "mkono-mkono"; usigeuze gurudumu kwa kiganja cha mkono mmoja au unaweza kupoteza udhibiti. Unapomaliza zamu, nyoosha usukani kwa mkono. Kuiruhusu kupita kwenye vidole vyako inaweza kuwa hatari.

UENDESHAJI WA KUFUNGAW UONGOZI

- 1 MFUMO WA HIFAWHI YA MABOFILIKO**
Hifada Hamisha upitishaji hadi kwenya nafasi ya "park". Gueza kitufe ili LOCK na uondo.
- 2 MFUMO WA HIFAWHI YA MABOFILIKO**
Hifadhi. Mfumo huu unahitaji mikono miwili. Bonyeza kitufe chini ya safu ya usukani. Gueza kitufe ili LOCK na uondo.
- 3 MFUMO WA NYENZO**
Hifadhi. Lever (Wenzo) ya kushinikiza iko karibu na kuwasha. Gueza kitufe ili LOCK na uondoe.
- 4 MFUMO WA KITUFE CHA MKONO MMOJA**
Hifadhi. Kitufe cha kukandamiza kilicho karibu na uwashaji, fungua kitufe ili LOCK na uondoe.
- 5 SUKUMA KATIKA MFUMO**
Hifadhi. Zima ufungo ili KUZIMA, ingiza ndani, Fungua kitufe ili KUFUNGA no uondo
- 6 GUENKA NA ONDOA MFUMO**
Hifadhi. Gueza kitufe ili LOCK na unodoe.

© 2002 Automobile Safety Foundation

■ Kasi ya Kudhibiti

Njia bora ya kudhibiti kasi yako ni kujua kasi unayoenda. Angalia kipima mwendo mara nyingi. Watu sio wazuri sana wa kuhukumu jinsi wanavyoenda haraka. Unaweza kuwa unaenda kwa kasi zaidi kuliko unavyofikiri. Hii ni kweli hasa unapoacha barabara za mwendo kasi na unaendesha gari kwenye barabara za chini sana za ndani.

FUATA ALAMA ZA KIKOMO KASI, zipo kwa usalama wako. Ikiwa barabara au hali ya hewa ni mbaya, unaweza kuhitaji kuendesha gari chini ya kikomo cha kasi.

Vikomo vya kasi vya kawaida vya Montana vimeorodheshwa katika Sura ya 4 - Kanuni za Kuendesha Uendeshaji kwenye ukurasa wa 36.

■ Kuacha

Uwe macho ili ujue ni lini utalazimika kuacha vizuri kabla ya wakati. Kusimama ghafla ni hatari na kwa kawaida huelekeza kwa dereva ambaye hakuwa makini. Unapofunga breki haraka, unaweza kuteleza na kupoteza udhibiti wa gari lako. Pia unafanya iwe vigumu kwa madereva walio nyuma yako kusimama bila kukugonga.

Jaribu kuzuia hali ya hofu kwa kuona matukio mapema. Kwa kupunguza mwendo au kubadilisha vichocho, huenda usisimame kabisa, na ukifanya hivyo, inaweza kuwa kituo cha taratibu na salama zaidi.

► KUONA VIZURI

Zaidi ya kile unachofanya katika kuendesha gari inategemea kile unachokiona. Ili kuwa dereva mzuri, unahitaji kuona vizuri. Mchangiaji mkubwa zaidi wa ajali ni kushindwa kuona kinachoendelea. Lazima uangalie chini ya barabara, kando, na nyuma ya gari lako, na uwe macho kwa matukio yasiyotarajiwa. Usiku na nyakati zingine ambapo ni ngumu kuona, lazima utumie taa zako za mbele. Kwa mfano, katika ajali nyingi za pikipiki, baiskeli, na watembea kwa miguu, madereva waliripoti kwamba walitazama lakini hawakuwaona.

Madereva lazima wawe macho kuona kinachoendelea karibu nao. Ajali nyingi hutokea kwa sababu madereva hawazingatii vya kutosha udereva wao. Usiondoe macho yako barabarani kwa zaidi ya sekunde chache kwa wakati mmoja. Kwa mfano, ikiwa unahitaji kutazama ramani, vuta kwa usalama kutoka barabarani kabla ya kujaribu kuitazama. Usijaribu kusoma ramani unapoendesha gari.

Ikiwa una simu ya rununu au redio ya njia mbili, epuka kuitumia wakati gari linaendelea. Hata kwa vifaa visivyo na mikono, kuzungumza kwenye simu au redio huondoa umakini wako katika kuendesha gari, na kunaweza kukufanya usiwe na uwezekano wa kutambua hali hatari. Usiendeshe ukitumia vipokea sauti vya masikioni au vifaa vya masikioni. Wanafanya iwe vigumu sana kusikia honi na ving'ora vya dharura.

Unapopitisha ajali na watoa huduma za dharura, mtu akipata tikiti, au shughuli nyingine ya barabarani, usiondoe macho yako barabarani na usipunguze kasi ya kutazama (mara nyingi huitwa "rubbernecking"). Ukiiondoa macho yako barabarani ili kutazama kitu, unaweza kugongana na gari ambalo lilipunguza mwendo au kusimama mbele yako. Kupunguza kasi ya kutazama kunaweza pia kuongeza msongamano. Unapopita matukio ya kando ya barabara, weka macho yako barabarani na uwapite kwa usalama na haraka uwezavyo.

■ Inachanganua

Ili kuwa dereva mzuri, lazima ujue kinachoendelea karibu na gari lako. Lazima uangalie mbele, kando, na nyuma ya gari lako. Kuchanganua hukusaidia kuona matatizo yaliyo mbele yako, magari na watu ambao wanaweza kuwa barabarani unapowafikia, alama zinazoonya kuhusu matatizo yaliyo mbele yako, na ishara zinazoelekeza.

Kuangalia mbele

Ili kuepuka kufunga breki dakika ya mwisho au haja ya kugeuka, unapaswa kuangalia chini ya barabara angalau sekunde 10 mbele ya gari lako. Kwa kutazama mbele na kuwa tayari kusimama au kubadilisha njia ikihitajika, unaweza kuendesha gari kwa usalama zaidi, kuokoa mafuta, kusaidia kufanya trafiki kusonga kwa kasi ya utulivu, na kuruhusu mwenyewe muda wa kuona vizuri karibu na gari lako na kando ya barabara. Kuangalia vizuri chini ya barabara pia kutakusaidia kuelekeza moja kwa moja na ufumaji mdogo.

Katika jiji, sekunde 10 ni kama block moja. Unapoendesha gari katika trafiki ya jiji, jaribu kuangalia angalau mtaa mmoja mbele. **Katika barabara kuu, sekunde 10 ni kama vitalu vinne vya jiji au robo ya maili.**

Hapa kuna jinsi ya kuhesabu ikiwa unatazama sekunde 10 mbele:

1. Tafuta kitu kisichosogea kama ishara au nguzo ya simu.
2. Anza kuhesabu (moja-elfu, mbili-elfu, tatu-elfu, nk) mpaka kufikia kitu.
3. Idadi ya sekunde ulizohesabu ni idadi ya sekunde mbele ulizokuwa ukiangalia.

Unaweza kuwa dereva salama zaidi kwa kutazama vyema mbele. Unaweza kuepuka haja ya kuacha au kugeuka haraka. Upungufu wa kuacha au kugeuka haraka, uwezekano mdogo wa wewe kukutana na mtu au kuwa na mtu kukimbia ndani yako.

Kwa kuangalia mbele, unaweza kuokoa mafuta. Kila wakati inabidi usimame haraka, inachukua muda na mafuta kurejesha gari lako kwa kasi. Madereva wanaotazama mbele vizuri na wanaoweza kupunguza mwendo polepole au kubadilisha njia wanaweza kuepuka kufunga breki kusikokuwa na maana ambayo husababisha kushuka kwa maili kwa galoni.

Trafiki ingetiririka vizuri zaidi ikiwa kila mtu angetazamia vyema mbele. Kufanya mabadiliko ya kuendesha gari kabla ya dakika ya mwisho huwapa madereva walio nyuma yako muda zaidi wa kujibu. Kadiri unavyochukua hatua mapema, ndivyo mtu aliye nyuma yako anavyolazimika kujibu haraka gari lako. Kwa kutarajia mabadiliko ya uendeshaji, unaweza kuendesha kwa usalama zaidi, na hiyo huwasaidia madereva walio nyuma yako kuendesha kwa usalama zaidi pia. Hii pia huweka trafiki kusonga kwa kasi ya utulivu.

Angalia Pande

Kwa sababu magari, watembea kwa miguu au wanyama wanaweza kuvuka au kuingia kwenye njia yako wakati wowote, unapaswa kutafuta na kuchanganua kando ili kuhakikisha kuwa hakuna mtu anayekuja. Hii ni kweli hasa katika makutano na vivuko vya reli (ambapo unapaswa kutarajia treni kila wakati).

Makutano

Makutano ni mahali popote ambapo trafiki huunganisha au kuvuka. Ni pamoja na: barabara za makutano, barabara za kando, barabara kuu, na kituo cha ununuzi au viingilio vya maegesho. Kabla ya kuingia kwenye makutano, angalia kushoto na kulia kwa magari yanayokaribia na/au kuvuka watembea kwa miguu. Ikiwa imesimamishwa, angalia kushoto na kulia kabla tu ya kuanza kusonga. Tazama kwenye makutano kabla ya kuanza kusogea ili kuhakikisha kuwa njia iko wazi kupitia makutano.

Kabla ya kugeuka kushoto kwenye trafiki inayokuja, tafuta pengo salama katika trafiki inayokuja. Angalia mtaa unaoelekea ili kuhakikisha kuwa hakuna magari au watembea kwa miguu kwenye njia yako, na kukuacha ukiwa umekwama kwenye njia ya trafiki inayokuja. Angalia kwa mara nyingine uelekeo wa trafiki inayokuja kabla ya kugeuka. Isipokuwa ikiwa imepigwa marufuku, unaweza kugeuka kushoto kutoka kwa barabara ya njia moja hadi barabara nyingine ya njia moja.

Kabla ya kugeuka kulia, hakikisha kwamba hakuna trafiki inayokuja kutoka kushoto kwako na hakuna trafiki inayokuja inayogeuka kushoto kuelekea njia yako. Usianze zamu yako bila kuangalia watembea kwa miguu wanaovuka mahali utakapogeuka. Unaweza kuwasha nyekundu kulia isipokuwa ikiwa imepigwa marufuku.

Usitegemee ishara za trafiki au ishara ili kusimamisha msongamano wa magari mbele yako. Madereva wengine hawatii ishara au ishara za trafiki. Kwenye makutano, angalia kushoto na kulia hata ikiwa trafiki nyingine ina taa nyekundu au ishara ya kusimama. **Daima kuwa macho kwa wakimbiaji wa taa nyekundu.** Hii ni muhimu hasa baada ya mwanga wako kuwa kijani. Huu ndio wakati madereva kwenye barabara ya msalaba wana uwezekano mkubwa wa kuwasha taa nyekundu. Wengine ambao huenda wasisimame ni watu ambao wamekunywa pombe au madereva wengine wasiojali.

Hakikisha kuwa unaweza kuona vyema trafiki inayovuka kabla ya kuingia kwenye makutano. Iwapo ulisimamishwa na mtazamo wako wa barabara ya makutano umezuiwa, songa mbele polepole hadi uweze kuona. Kwa kusonga mbele polepole, madereva wanaovuka wanaweza kuona sehemu ya mbele ya gari lako kabla ya kuwaona. Hii inawapa fursa ya kupunguza kasi na kukuonya ikiwa inahitajika.

Wakati wowote kunapokuwa na shughuli nyingi kando ya barabara, kuna uwezekano mkubwa kwamba mtu atavuka au kuingia barabarani. Kwa hiyo, ni muhimu sana kutazama kando unapokuwa karibu na vituo vya ununuzi, maeneo ya maegesho, maeneo ya ujenzi, barabara za barabarani zenye shughuli nyingi, viwanja vya michezo, na yadi za shule.

Vivuko vya reli

Unapokaribia kivuko chochote cha reli, tazama juu na chini ya reli ili kuhakikisha kuwa treni haiji. Usifikirie kuwa treni haiji hata kama hujawahi kuona kwenye kivuko hicho hapo awali. Hiyo ni moja ya sababu kuu za vifo kwenye vivuko vya reli.

Katika vivuko vilivyo na zaidi ya njia moja, subiri hadi treni inayopita iwe chini ya njia kabla ya kuanza kuvuka. Treni nyingine inaweza kuwa inakuja - ambayo inaweza kuwa imefichwa na ile iliyopita hivi karibuni.

Angalia nyuma

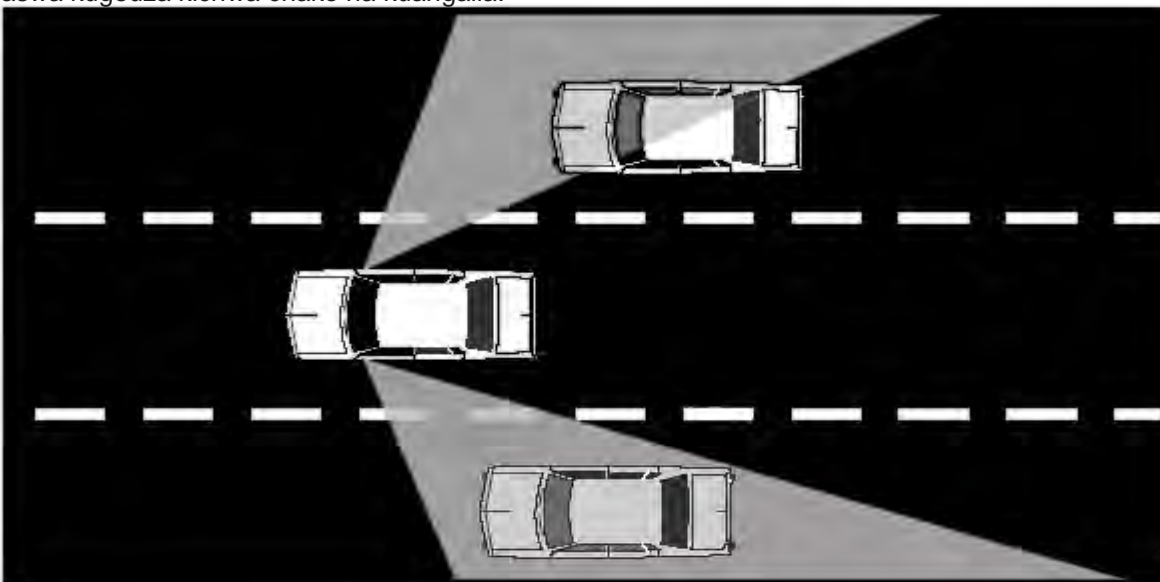
Kando na kutazama trafiki mbele yako, lazima uangalie trafiki nyuma yako. Unahitaji kuangalia mara nyingi zaidi wakati trafiki ni nzito. Hii ndiyo njia pekee unayoweza kujua ikiwa mtu anafuatilia kwa karibu sana au anakuja haraka sana na atakupa muda wa kufanya kitu kuhusu hilo. Ni muhimu sana kuangalia nyuma kwa magari unapobadilisha njia, kupunguza mwendo, kurudi nyuma, au unapoendesha gari chini ya mlima mrefu au mwinuko.

Wakati wa Kubadilisha Njia

Wakati wowote unapotaka kubadilisha njia, lazima uangalie kuwa hakuna magari kwenye njia unayotaka kuingia. Hii inamaanisha lazima uangalie trafiki upande na nyuma ya gari lako kabla ya kubadilisha njia. Kubadilisha njia ni pamoja na: kubadilisha kutoka kwa njia moja hadi nyingine, kuunganisha kwenye barabara kutoka kwa njia ya kuingilia, na kuingia kwenye barabara kutoka kwenye ukingo au bega.

Wakati wa kubadilisha njia, unapaswa:

- *Tumia ishara yako ya zamu kuashiria mabadiliko ya njia yako au kuunganisha.* Njia bora ya kuwatahadharisha madereva wengine kuhusu nia yako ya kubadilisha au kuunganisha vichochoro ni kwa kutumia mawimbi yako ya zamu ili kuashiria ni njia ipi utakayoingia.
- *Angalia nyuma yako na voo vya pembeni.* Hakikisha kuwa hakuna magari kwenye njia unayotaka kuingia. Hakikisha kwamba hakuna mtu karibu kukupita.
- *Angalia juu ya bega lakokatika mwelekeo unaopanga kuhamia.* Hakikisha hakuna mtu aliye karibu na pembe za nyuma za gari lako. Maeneo haya yanaitwa "madoa vipofu" kwa sababu huwezi kuyaona kupitia voo vyako. Unapaswa kugeuza kichwa chako na kuangalia.

Maeneo ya kijivu nyepesi kwenye kielelezo yanaonyesha

- *Angalia haraka.* Usiondoe macho yako kwenye barabara iliyo mbele kwa zaidi ya papo hapo. Trafiki iliyo mbele yako inaweza kusimama ghafla unapoangalia trafiki pande, nyuma au hata juu ya bega lako. Pia, tumia voo vyako kuangalia trafiki unapojiandaa kubadilisha njia, kuunganisha, au kuvuta kwenye barabara. Kwa njia hii unaweza kuweka macho kwenye magari yaliyo mbele yako kwa wakati mmoja. Angalia juu ya bega lako kabla tu ya kubadilisha njia kwa trafiki katika eneo lako la upofu. Angalia mara kadhaa ikiwa unahitaji ili usiangalie kwa muda mrefu sana kwa wakati mmoja. Lazima ufuatilie kile trafiki inafanya mbele yako na kwenye njia unayoingia.
- *Angalia njia ya mbali.* Hakikisha umeangalia njia ya mbali, ikiwa ipo, kwani mtu katika njia hiyo anaweza kuwa anapanga kuhamia kwenye njia ile ile unayotaka kuingia.
- *Angalia watumiaji wengine wa barabara.* Kumbuka kwamba kuna watumiaji wengine wa barabara kama vile pikipiki, baiskeli, na watembea kwa miguu ambayo ni vigumu kuonekana kuliko magari na lori. Unapaswa kuwa mwangalifu kila wakati unapopita baiskeli kwa sababu huenda mwendesha baiskeli akalazimika kukwepa msongamano wa magari ili kuepuka kitu barabarani. Kuwa mwangalifu haswa unapoingia kwenye barabara kutoka kwenye ukingo au barabara kuu.

Unapopunguza Kasi

Ni lazima uangalie nyuma ya gari lako kila unapopunguza mwendo. Hili ni muhimu sana unapopunguza mwendo haraka au katika maeneo ambayo dereva anayefuata hatarajii upunguze mwendo, kama vile njia za kibinafsi au nafasi za maegesho.

Wakati wa Kujiondoa kutoka kwa Mto

Ishara, angalia juu ya bega la kushoto na utoe nje wakati ni salama kufanya hivyo.

Unapohifadhi nakala

Ni vigumu kwako kuona nyuma ya gari lako. Jaribu kufanya nakala rudufu kidogo iwezekanavyo. Katika kituo cha ununuzi, jaribu kutafuta nafasi ya maegesho unaweza kuendesha gari ili uweze kuendesha gari mbele unapoondoka. Pale ambapo kuhifadhi ni muhimu, hapa kuna vidokezo ambavyo vitakusaidia kurejesha gari lako kwa usalama:

- Angalia nyuma ya gari lako kabla ya kuingia ndani. Watoto au vitu vidogo haviwezi kuonekana ukiwa kwenye kiti cha dereva.
- Weka mkono wako wa kulia nyuma ya kiti na ugeuke ili uweze kuangalia moja kwa moja kupitia dirisha la nyuma. Usitegemee mtazamo wako wa nyuma au vioo vya pembeni kwani huwezi kuona moja kwa moja nyuma ya gari lako.
- Rudi nyuma polepole; gari lako ni gumu zaidi kuliongoza wakati unaegemeza.
- Inapowezekana, tumia mtu aliye nje ya gari kukusaidia kuhifadhi nakala.

■ Kuendesha Usiku

90% ya maamuzi ya kuendesha gari yanatokana na kile tunachokiona. Kwa sababu uwezo wa kuona hupungua usiku, madereva hawawezi kuona vilevile usiku, kwa hiyo PUNGUZA. Kuendesha gari usiku kunahitaji kwamba uzingatie sio tu kikomo cha kasi, lakini hali ya barabara, gari, na hali ya hewa. Wakati wowote kuanzia nusu saa baada ya jua kutua na nusu saa kabla ya jua kuchomoza, au wakati wowote ambapo, kwa sababu ya hali duni ya mwanga, watu au magari hayaonekani kwa futi 500, utawasha taa zako.

Taa kwenye boriti ya juu (mwangavu) itafichua watu na magari kwa futi 350, na zikiwa kwenye boriti ya chini (dim) kwa futi 100. Wakati wa jioni au siku za mawingu, unapaswa kuwasha taa zako. Punguza taa zako ndani ya futi 1000 za kukutana na gari na ndani ya futi 500 unapofuata moja. KAMWE usiendeshe na taa zako za maegesho, kwani trafiki inayokuja inaweza kufikiria kuwa umesimamishwa. Mwangaza unaweza kutumika mradi tu unauzima unapokaribia gari.

Unapokutana na trafiki usiku, epuka kutazama moja kwa moja kwenye taa zinazokuja. Badala yake, tazama ukingo wa kulia wa barabara na ikiwa dereva anayekuja atakuelekezea taa zake, angalia ili uhakikishe kuwa umepunguza mwangaza wako. Sheria haihitaji tu kufifia kwa trafiki inayokaribia, lakini ni adabu na salama kufanya hivyo.

Ingawa miwani ya jua ni msaada mkubwa wakati wa mchana, inapunguza mwonekano wako kwa hatari wakati wa usiku. Hata lenzi zenye rangi nyeusi na baadhi ya lenzi za "kijivu" zinaweza kupunguza hadi 30% ya maono yako ya usiku. Watumiaji wote wa lenzi za rangi wanapaswa kuwa waangalifu.

Ikiwa una matatizo ya mitambo au kushindwa kwa tairi, hakikisha kupungua kwa upole. Usijaribu kuondoka barabarani hadi gari lako liwe chini ya udhibiti. Kisha, sogea kulia kwako, nje ya njia ya trafiki kwa usalama iwezekanavyo. Iwapo wakati wa usiku, hakikisha kuwa umeacha taa zako za kuegesha zikiwa zimewashwa na ikiwa taa zako za mbele zimewashwa, hakikisha kuwa zimezimwa.

Epuka kuendesha gari usiku kwa umbali mrefu. Unapokuwa umechoka, simama angalau kila baada ya saa mbili kwa mapumziko mafupi, fungua dirisha au tundu la hewa baridi ili kuruhusu hewa safi kuzunguka katika gari, kuimba au kucheza redio. Ukipata usingizi, ondoa barabarani na ulale, au bora zaidi, tafuta chumba cha kulala. Ni bora kufika unakoenda saa chache baadaye kuliko kutowahi kufika kabisa.

► **KUWASILIANA**

Mara nyingi ajali hutokea kwa sababu dereva mmoja haoni dereva mwingine, au dereva mmoja anapofanya kitu ambacho dereva mwingine hatarajii. Ni muhimu madereva kuwafahamisha watumiaji wengine wa barabara kuwa wako pale na wanachopanga kufanya.

■ **Kuwajulisha Wengine Wewe Upo**

Madereva wengine huwa hawazingatii kila wakati kinachoendelea karibu nao. Ni muhimu kwamba watumiaji wengine wa barabara wajue kuwa uko hapo.

Tumia Taa

Kando na kukusaidia kuona usiku, taa za mbele husaidia watu wengine kukuona. Ikihitajika, zungusha taa zako ili kuwatahadharisha watumiaji wengine wa barabara uliopo. Kumbuka kuwasha taa zako kila unapopata shida kuwaona wengine. Ukipata shida kuwaona, wanapata shida kukuona.

- Siku za mvua, theluji au ukungu, wakati mwingine ni vigumu kwa madereva wengine kuona gari lako. Katika hali hizi, taa za mbele hurahisisha kuona gari lako. Kumbuka, ikiwa unawasha wipers zako, washa taa zako.
- Geukakwenye taa zako inapoanza kuwa giza. Ukiwasha mapema kidogo, utasaidia madereva wengine kukuona.
- Wakati wowote kuendesha gari na taa ni muhimu, tumia taa zako za mbele. Taa za maegesho ni za magari yaliyoegeushwa pekee.
- Unapoendesha gari mbali na jua linalochomoza au linalotua, washa taa zako za mbele. Madereva wanaokuja kwako wanaweza kuwa na shida kuona gari lako. Taa zako za mbele zitawasaidia kukuona.

Tumia Pembe Yako

Watu hawawezi kukuona isipokuwa wanatafuta njia yako. Pembe yako inaweza kupata mawazo yao. Itumie wakati wowote itasaidia kuzuia ajali. Ikiwa hakuna hatari ya haraka, bomba nyepesi kwenye pembe inapaswa kuwa unayohitaji. Piga pembe yako kidogo:

- Wakati mtu kwa miguu au kwa baiskeli anaonekana kuwa anaingia kwenye njia yako ya usafiri.
- Unapompita dereva ambaye anaanza kugeuka kwenye njia yako.
- Wakati kuna dereva ambaye hajali au ambaye anaweza kuwa na shida kukuona.
- Unapofika mahali ambapo huwezi kuona kilicho mbele kama vile kilima chenye mwinuko, kona kali, au kutoka kwenye kichocho chembamba.

Ikiwa kuna hatari, usiogope kupiga MLIPUKO KALI kwenye pembe yako. Fanya hivi wakati:

- Mtoto au mtu mzima anakaribia kutembea, kukimbia au kupanda barabarani
- Gari jingine liko katika hatari ya kukugonga
- Weweumepoteza udhibiti wa gari lako na unaelekea kwa mtu

Wakati USITUMIE Pembe Yako

Kuna matukio kadhaa wakati haupaswi kutumia pembe yako. Wao ni:

- Kwakuhimiza mtu kuendesha gari kwa kasi au kutoka nje ya njia
- Kwakuwajulisha madereva wengine kuhusu hitilafu
- Kwasalimiana na rafiki
- Karibu na watembea kwa miguu wasioona

Tumia Ishara za Dharura

Ikiwa gari lako limeharibika kwenye barabara kuu, hakikisha kwamba madereva wengine wanaweza kuliona. Mara nyingi, ajali hutokea kwa sababu dereva hakuona gari lililosimama hadi ilipochelewa sana kusimama. Ikipatikana, tumia redio ya njia mbili au simu yako ya mkononi kuarifu mamlaka kuwa wewe au mtu mwingine ameharibu. Njia nyingi za barabarani zina ishara zinazokuambia chaneli ya CB au nambari ya simu kupiga simu wakati wa dharura. Ikiwa una matatizo ya gari na unahitaji kuacha:

- Ikiwezekana, ondoa gari lako barabarani na mbali na trafiki.
- Geukakwenye vimulika vyako vya dharura ili kuonyesha una matatizo.

Tumia Ishara Zako Kuwasiliana

Unapaswa kutumia mawimbi yako ya zamu kabla ya kubadilisha njia, kugeuka kulia au kushoto, kuunganisha kwenye trafiki, kupita kwenye barabara kuu au katikati ya maji, au kuegesha. Huwapa madereva wengine muda wa kuguswa na hatua zako.

Jijengee mazoea ya kuashiria kila unapobadilisha mwelekeo au njia. Ishara hata wakati huoni mtu mwingine karibu. Ni rahisi kukosa mtu anayehitaji kujua unachofanya.

Kushoto Inageuka- Kabla ya zamu yako, tafuta magari yoyote yafuatayo, toa ishara na usogee karibu na kituo.

- Ishara ya futi 100 (kizuizi cha jiji 1/3) au futi 300 (kwa maeneo ya vijijini) na anza kupunguza kasi
- Angalia na uchague njia sahihi ya trafiki inayokuja
- Unaposubiri kukamilisha zamu, weka magurudumu yako yakiwa yameelekezwa mbele - ikiwa utapigwa nyuma, hutalazimika kuingia kwenye trafiki inayokuja.
- Ingiza barabara upande wa kulia wa kituo - usikate kona
- Baada ya kukamilisha zamu, hatua kwa hatua songa katikati ya njia yako na uhakikishe kuwa ishara yako imeghairiwa

Kulia zamu- Zamu za kulia zinapaswa kufanywa karibu iwezekanavyo kwa ukingo wa kulia wa ukingo au barabara.

- Kabla ya zamu yako, ingia kwenye njia inayofaa
- Weka ishara zamu yako ya kulia kwa futi 100 (mitaa 1/3 ya jiji) au futi 300 (kwa maeneo ya vijijini) na upunguze mwendo.
- Weka karibu na upande wa kulia iwezekanavyo wakati wa kukamilisha zamu
- Usifanye zamu ya kufagia kwa upana au kuvuka kwenye njia ya kushoto

Kuwa mwangalifu usije ukatoa ishara mapema sana. Iwapo kuna mitaa, njia za kuendesha gari, au viingilio kati yako na unapotaka kugeukia, subiri hadi uvipitisha ili kuashiria.

Ikiwa gari lingine linakaribia kuingia barabarani kati yako na unapopanga kugeukia, subiri hadi ulipitisha ili kuashiria zamu yako. Ikiwa unaashiria mapema, dereva mwingine anaweza kufikiria unapanga kugeuka walipo na wanaweza kuvuta kwenye njia yako.

Baada ya kufanya mabadiliko ya zamu au njia, hakikisha kuwa mawimbi yako ya zamu imezimwa. Baada ya zamu ndogo, ishara haziwezi kuzima peke yao. Zima ikiwa haijajibofya yenyewe. Usipofanya hivyo, madereva wengine wanaweza kufikiria kuwa unapanga kurejea tena.

Ishara Unapopunguza Kasi

Taa zako za breki huwafahamisha watu kuwa unapunguza mwendo. Daima punguza kasi mapema kama ni salama kufanya hivyo. Ikiwa utasimama au kupunguza mwendo mahali ambapo dereva mwingine hatarajii, gusa kanyagio chako cha breki mara tatu au nne haraka ili kuwajulisha walio nyuma yako kwamba unakaribia kupunguza mwendo.

Ishara unapopunguza kasi hadi:

- zima barabara ambayo haina njia tofauti za kupinduka au za kutoka
- egesha au geuza kabla ya makutano (ufuatao wa trafiki unatarajia uendelee kupitia makutano)
- epuka kitu barabarani au kusimamisha au kupunguza trafiki ambayo dereva aliye nyuma yako hawezi kuona

Ingawa magari yana taa za zamu na breki, lazima ujue ishara za msingi za mkono pia.

Ishara za mkono zinaonyeshwa hapa

Kupinduka kushoto

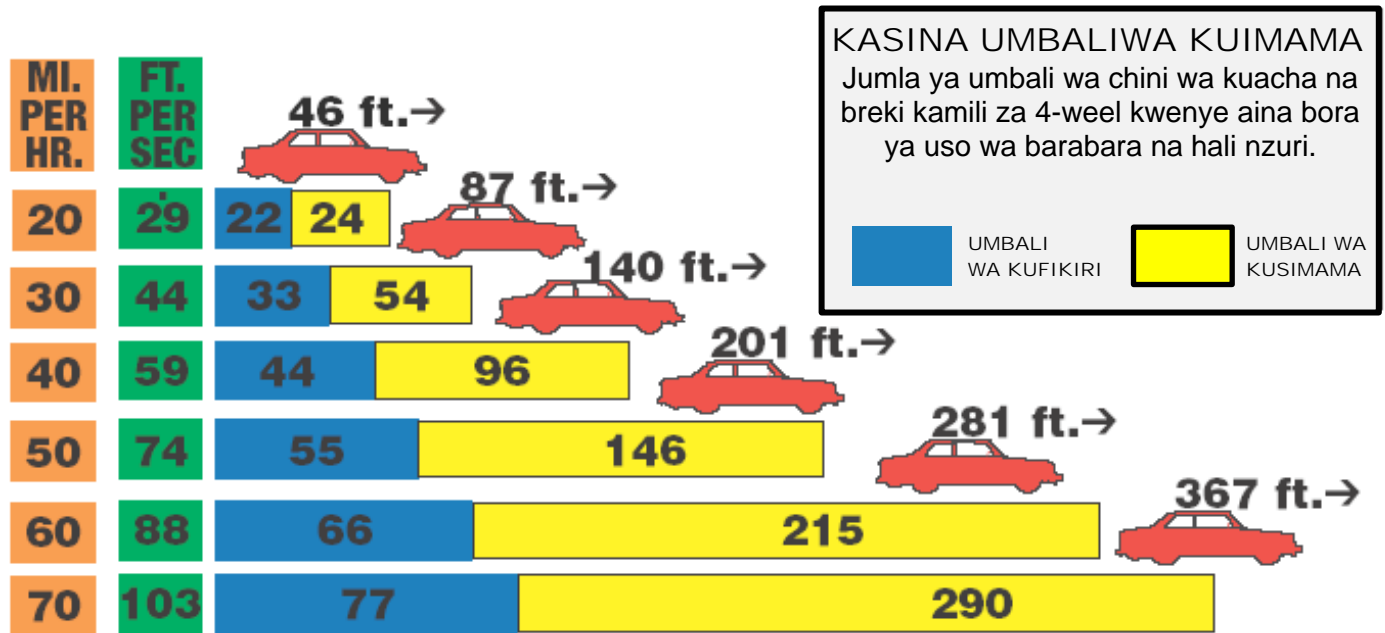
Kupinduka kushoto

Kupinduka kuume

► KUREKEBISHA KASI

Kadiri gari lako linavyoenda kasi, ndivyo itakavyochukua umbali zaidi kugeuka, polepole au kusimama. Kwa mfano, kusimama kwa 60 mph hakuchukui umbali mara mbili kwani inachukua 30 mph, lakini zaidi ya mara tatu ya umbali. Kuendesha gari kwa usalama kunamaanisha kurekebisha kasi yako kwa hali ya barabara na trafiki, jinsi unavyoweza kuona na kutii viwango vya kasi.

■ Kurekebisha kwa Masharti ya Barabara

Kuna hali mbalimbali za barabarani ambapo lazima upunguze mwendo ili uwe salama. Ni lazima upunguze mwendo kabla ya kona, wakati njia ya barabara inateleza, na wakati kuna maji yaliyosimama barabarani.

Mawasiliano pekee ambayo gari lako linayo na barabara ni kupitia matairi. Jinsi matairi yanavyoshikilia vizuri barabarani inategemea aina na hali ya matairi na barabara.

Madereva wengi hawana tahadhari ya kutosha kwa hali ya matairi yao au hali ya barabara. Ni muhimu kwamba matairi yawe katika hali nzuri na yawe na hewa ya kutosha ndani yake. Tazama mwongozo wa mmiliki wa gari kwa shinikizo sahihi la tairi.

Barabara za Vijijini

Huna mvutano mwingi kwenye barabara za changarawe na uchafu kama unavyofanya kwenye barabara za zege na lami. Wakati wa kuendesha gari kwenye changarawe au uchafu, lazima upunguze. Itakuchukua muda mrefu zaidi kuacha na ni rahisi zaidi kuteleza unapogeuka.

■ Kokoto

Kusimamisha au kuwasha changarawe iliyolegea ni ngumu zaidi ikilinganishwa na lami kwa sababu uvutaji wa tairi umepungua. Kuteleza kunaweza kutokea kadiri mvutano unavyopotea. Athari ya "ubao" inaweza kutokea kwenye barabara za changarawe. Huu ni mfululizo wa mashimo ambayo yanaweza kuathiri uendeshaji na udhibiti wa gari. Wakati wa kuendesha gari kwenye changarawe, lazima upunguze. Itakuchukua muda mrefu zaidi kuacha na ni rahisi zaidi kuteleza unapogeuka.

■ Vumbi

Wakati wa kiangazi cha mwaka, barabara za changarawe zinaweza kuwa na vumbi sana. Maono yanaweza kupunguzwa. Inapendekezwa kwamba madereva watumie taa zenye mwanga mdogo ili kufanya gari lionekane zaidi na wengine.

■ Madaraja na Barabara Nyembamba

Barabara za changarawe au za uchafu zinaweza kuwa nyembamba na hazina bega kidogo. Mifereji inaweza kuwa mwinuko sana na hatari.

Madereva wanapaswa kutafuta alama nyembamba za daraja na kuwa tayari kusimama kwa trafiki inayokuja.

Mikunjo

Gari linaweza kusafiri kwa kasi zaidi katika mstari ulionyooka kuliko linavyoweza katika kona. Ni rahisi kwenda haraka sana kwenye curve. Ikiwa unakwenda haraka sana, matairi hayataweza kushika barabara, na gari litaruka. Punguza mwendo kila wakati kabla ya kuingia kwenye mkunjo ili usilazimike kuvunja mkunjo. Kufunga breki kwenye kona kunaweza kusababisha gari kuteleza.

Barabara zenye utelezi

Punguza polepole unapoona ishara ya kwanza ya mvua, theluji au theluji. Haya yote yanafanya njia ya barabara kuteleza. Barabara inapokuwa na utelezi, tairi za gari hazishiki vizuri kama zinavyofanya kwenye barabara kavu. Unapaswa kwenda polepole kiasi gani? Kwenye barabara yenye mvua, punguza kasi yako kama 10 mph. Kwenye theluji iliyojaa, kata kasi yako katikati. Tumia matairi ya theluji au minyororo wakati barabara ina theluji juu yake. Kwenye barafu, lazima upunguze kutambaa. Ni hatari sana kuendesha gari kwenye barafu. Ukikwama katika dhoruba ya theluji, jambo bora zaidi kufanya ni kukaa ndani ya gari kwa sababu kuna uwezekano mkubwa wa kupatikana.

Ikiwezekana, usiendeshe gari wakati barabara zina barafu. Katika baadhi ya maeneo ambapo kuna hali ya hewa ya barafu nyingi, matairi maalum yaliyofungwa yanaruhusiwa. Kwa sababu matairi haya yanaweza kusababisha uharibifu wa barabara, hayaruhusiwi katika maeneo mengi au kwenye barabara fulani. Matairi yaliyowekwa ndani hayaruhusiwi kuanzia Juni 1 hadi Septemba 30.

Baadhi ya nyuso za barabarani huteleza wakati fulani au mahali fulani. Hapa kuna vidokezo vya kukusaidia kuona barabara zenye utelezi:

- Katika siku za baridi, za mvua, matangazo ya kivuli yanaweza kuwa ya barafu. Maeneo haya huganda kwanza na kukauka mwisho.
- Njia za juu na aina zingine za madaraja zinaweza kuwa na matangazo ya barafu. Lami kwenye madaraja inaweza kuwa na barafu hata wakati lami nyingine haina. Hii ni kwa sababu madaraja hayana ardhi chini yake ili kusaidia kuyahami dhidi ya baridi.
- Barafu inaweza kunyesha inapokuwa karibu na sehemu ya kuganda. Hii huifanya kuteleza zaidi kuliko kwenye halijoto iliyo chini ya barafu.
- Ikiwa mvua itaanza kunyesha siku ya joto, barabara inaweza kuteleza sana kwa dakika chache za kwanza. Joto husababisha mafuta ndani lami kuja juu. Inafanya barabara kuteleza zaidi hadi mafuta yameoshwa.

Maji kwenye Barabara

Wakati barabara ni mvua, matairi mengi yana mvutano mzuri hadi karibu 35 mph. Walakini, unapoenda kasi matairi yako yataanza kuelea kwenye filamu ya maji. Hii inaitwa hydroplaning. Katika mvua kubwa, matairi yako yanaweza kupoteza mvutano wote ukiwa na barabara kwa takriban 50 mph. Matairi ya upara au yaliyovaliwa vibaya yatapoteza traction kwa kasi ya chini sana. Njia bora ya kuzuia kupanda kwa maji ni kupunguza kasi ya mvua au wakati barabara ni mvua.

Ikiwa inahisi kama matairi yako yamepoteza mvutano na uso wa barabara, unapaswa:

- Rahisisha mguu wako kutoka kwa kanyagio cha gesi
- Weka usukani sawa; jaribu tu kugeuka ikiwa ni dharura; ikiwa ni lazima kugeuka, fanya polepole au utasababisha gari lako kuteleza.
- Usijaribu kusimama au kugeuka hadi matairi yako yanashika barabara tena

Udhibiti wa Skid - Angalia na Uelekeze Unapotaka Kwenda

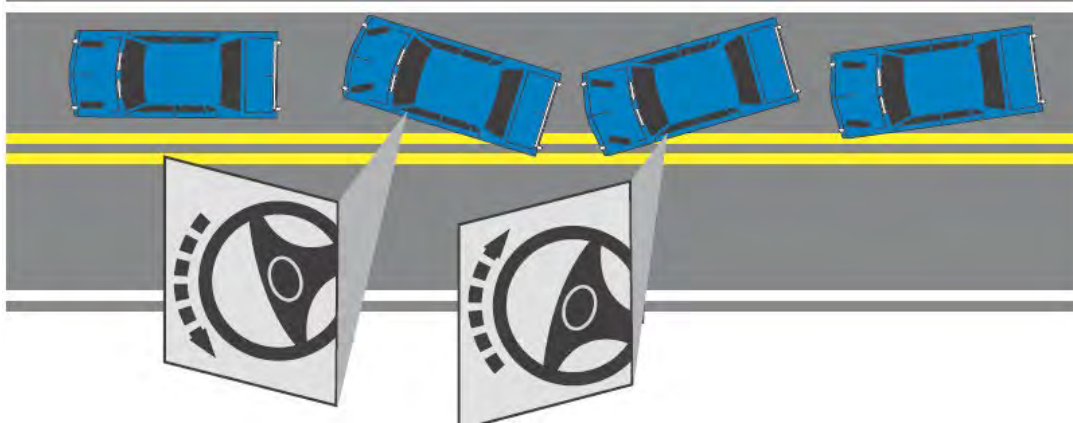
Barabara yoyote ambayo ni salama katika hali ya kawaida inaweza kuwa hatari wakati ni mvua, au ina theluji au barafu juu yake. Kasi ya juu chini ya hali ya kawaida pia huongeza uwezekano wa skid ikiwa ni lazima kugeuka au kuacha ghafla. Skids husababishwa wakati matairi hayawezi tena kushika barabara.

Udhibiti bora wa skid ni kuzuia. Kwa kutathmini hali ya hewa na hali ya barabara na kujua mahali ambapo kuteleza kunaweza kutokea, kama vile kwenye mikunjo au madaraja, kuteleza nyingi kunaweza kuepukwa. Katika idadi kubwa ya matukio, skids husababishwa na madereva kusafiri haraka sana kwa masharti.

Ikiwa gari lako litaanza kuteleza:

- Kaa nje ya breki - Hadi gari lipunguze, breki zako hazitafanya kazi na zinaweza kukufanya uteleze zaidi.
- Chukuamguu wako mbali na kichapuzi polepole na kuangalia unakotaka kwenda.
- Bad - Tumia usukani wa haraka wa kuelekeza mkono kugeuza gurudumu kuelekea upande unaotaka gari liende. Mara tu gari linapoanza kunyoosha, rudisha usukani upande mwingine. Usipofanya hivyo, gari lako linaweza kuzunguka upande mwingine na unaweza kuanza kuteleza upya.

- Endelea kuelekeza - Endelea kusahihisha uelekezaji wako, kushoto na kulia, hadi gari litakaposogea tena chini ya barabara chini ya udhibiti wako.

Wanyamapori na Wanyama Wengine

Wanyama ni sehemu nyingine hatari ya kuendesha gari. Madereva hawawezi kutabiri wakati au mahali ambapo mnyama anaweza kutokea ghafla barabarani. **Ajali zinazohusisha migongano ya moja kwa moja au kuteleza ili kuepusha mnyama zilisababisha takriban vifo 200 na majeruhi 26,000 kwa mwaka**, kulingana na Vituo vya Kudhibiti na Kuzuia Magonjwa. Wanyama wakubwa kama vile kulungu, dubu, paa, farasi, kulungu, na ng'ombe walihusika katika ajali hizi nyingi.

Jihadharini na utafute wanyama, haswa wakati wa mawio na machweo. Ukiona mnyama, punguza mwendo na uwe tayari kuacha. Ikiwa hakuna wakati wa kuacha au kuepuka mnyama, usigeuke kwa kasi. **Uwezekano wa dereva kupata madhara makubwa hupunguzwa ikiwa atampiga mnyama na kuepuka kugeuka kwenye trafiki inayokuja au kuviringisha gari kwenye shimoni.** Kulungu, kulungu, na wanyamapori kama hao husafiri kwa makundi, kwa hivyo kila wakati tafuta wanyama zaidi ukimuona mmoja.

■ Kurekebisha kwa Trafiki

Magari yanayotembea katika mwelekeo mmoja kwa kasi sawa hayawezi kugongana. Ajali zinazohusisha magari mawili au zaidi mara nyingi hutokea madereva wanapoenda kasi au polepole kuliko magari mengine barabarani.

Shika Kasi na Trafiki

Kila wakati unapopita mtu, kuna nafasi ya mgongano. Ikiwa unaenda kwa kasi zaidi kuliko trafiki, itabidi uendelee kuwapita wengine. Endesha na mtiririko wa trafiki, ukipita tu inavyohitajika. Gari unalopita linaweza kubadilisha njia ghafla; au, kwenye barabara ya njia mbili, gari linalokuja linaweza kuonekana ghafla. Punguza mwendo na uendelee na msongamano mwingine. Kasi haihifadhi zaidi ya dakika chache. Iwapo ni lazima upite kikomo cha mwendo kasi kupita gari lingine, hupaswi kupita hadi uweze kufanya hivyo kwa njia halali na kwa usalama.

Kwenda polepole zaidi kuliko magari mengine inaweza kuwa hatari kama vile mwendo kasi. Inaelekea kufanya magari kukutanisha nyuma yako na kusababisha trafiki nyingine kukupitia. Ikiwa magari yamerundikana nyuma yako, vuta upande na uwaache yapite wakati ni salama kufanya hivyo. Unapaswa kuendesha kikomo cha kasi au kufikiria kutumia barabara ya polepole.

Kuingia kwenye Trafiki

Unapounganisha na trafiki, jaribu kuingia kwa kasi sawa na ambayo trafiki inasonga. Onyesha nia yako ya kuunganisha, tumia kioo chako cha kutazama nyuma, NA utazame begani mwako. Barabara za mwendo kasi kwa ujumla huwa na njia panda ili kukupa muda wa kuongeza kasi. Tumia njia panda kufikia kasi ya magari mengine kabla ya kuingia barabarani. Usiendeshe hadi mwisho wa njia panda na usimamishe. Hii haitakuachia nafasi ya kutosha kufikia kasi ya trafiki. Pia, madereva walio nyuma yako hawatarajii usimame. Ikiwa wanatazama trafiki kwenye barabara kuu, unaweza kugongwa kutoka nyuma. Iwapo itabidi usubiri nafasi ili kuingia kwenye barabara, punguza mwendo kwenye ngazi ili uwe na nafasi ya kuongeza kasi kabla ya kuunganisha. Unaposafiri kwenye barabara kuu ya ufikiaji iliyodhibitiwa na ukiona dereva mwingine akiingia, unapaswa, inapowezekana,

Kuacha Trafiki

Endelea na kasi ya trafiki mradi tu uko kwenye barabara kuu. Iwapo barabara unayosafiri ina njia panda za kutoka, ashiria nia yako ya kutoka na usipunguze mwendo hadi uingie kwenye ngazi ya kutoka. Unapogeuka kutoka kwenye barabara ya mwendo wa kasi, yenye njia mbili, jaribu kutopunguza mwendo mapema sana ikiwa una trafiki inayokufuata. Gusa breki zako na upunguze kasi yako haraka, lakini kwa usalama.

Trafiki Inayosonga Polepole

Baadhi ya magari hayawezi kusafiri kwa kasi sana au kuwa na matatizo ya kuendana na kasi ya trafiki. Ukiona magari haya mapema, una muda wa kubadilisha njia au kupunguza mwendo kwa usalama. Kupunguza ghafla kunaweza kusababisha ajali.

- Tazamakwa lori kubwa na magari madogo yenye uwezo mdogo kwenye viwango vya juu au yanapoingia kwenye trafiki. Wanaweza kupoteza mwendo kwenye vilima virefu au miinuko na inachukua muda mrefu kwa magari haya kuongeza kasi yanapoingia kwenye trafiki.
- Matinga ya shamba, magari ya kukokotwa na wanyama, na magari ya matengenezo ya barabara kawaida huenda Maili 25 kwa saa au chini. Magari haya lazima yawe na alama ya gari linaloenda polepole nyuma (tazama ukurasa wa 16).
- Magari manne au zaidi yanapo punguzwa kasi, magari yaendayo polepole lazima yazime barabara wakati wowote nafasi ya kutosha kwa ajili ya kujitokeza kwa usalama.
- Magari yaendayo polepole lazima yaendeshe kwenye njia iliyokithiri ya kulia ya barabara.

Maeneo ya Shida

Popote ambapo watu au trafiki hukusanyika, chumba chako cha kuendesha ni chache. Unahitaji kupunguza kasi yako ili kuwa na wakati kuguswa katika nafasi iliyojaa watu. Hapa kuna baadhi ya maeneo ambapo unaweza kuhitaji kupunguza kasi:

- Vituo vya ununuzi, kura za maegesho, na maeneo ya katikati mwa jiji. Haya ni maeneo yenye shughuli nyingi na magari na watu wanaosimama na kuanza na kuelekea pande tofauti.
- Saa za kukimbilia. Saa za kukimbia mara nyingi huwa na msongamano mkubwa wa magari na madereva ambao huonekana kuwa na haraka kila wakati.
- Madaraja nyembamba na vichuguu. Magari yanayokaribiana yanakaribiana zaidi.
- Ushuruviwanja. Magari yanabadilisha njia na kujiandaa kusimama na kisha kuongeza kasi tena yanapotoka kwenye plaza. Idadi ya vichocho inaweza kubadilika kabla na baada ya plaza.
- Shule, viwanja vya michezo, na mitaa ya makazi. Maeneo haya mara nyingi huwa na watoto. Daima kuwa macho kwa watoto wanaovuka barabara, kukimbia, au kupanda barabarani bila kuangalia.

■ Kurekebisha Jinsi Gani Unavyoweza Kuona Vyema

Ikiwa kitu kiko kwenye njia yako, unahitaji kuiona kwa wakati ili uweze kuacha. Inachukua muda mrefu zaidi na zaidi kuacha kuliko watu wengi wanavyofikiri. Ikiwa una matairi mazuri na breki na barabara kavu:

- Kwa Maili 50 kwa saa, inaweza kuchukua kama futi 400 kuguswa na kitu unachokiona na kusimamisha gari lako. Hiyo ni karibu urefu wa block ya jiji.
- Kwa Maili 30 kwa saa, inaweza kuchukua kama futi 200 kusimama. Hiyo ni karibu nusu ya mtaa wa jiji.

Ikiwa huwezi kuona futi 400 mbele, inamaanisha kuwa unaweza usiendeshe kwa usalama kwa Maili 50 kwa saa. Ikiwa huwezi kuona futi 200 mbele, huenda usiendeshe kwa usalama kwa Maili 30 kwa saa. Kufikia wakati uliona kitu kwenye njia yako, inaweza kuwa imechelewa sana kuacha bila kukipiga. Ajali tisa kati ya kumi husababishwa na makosa katika hukumu ya kibinadamu. Yafuatayo ni baadhi ya vipengele vinavyozuia jinsi unavyoweza kuona vizuri, na vidokezo vya kuwa dereva salama zaidi.

Giza

Ni ngumu zaidi kuona usiku. Unahitaji kuwa karibu na kitu ili kukiona usiku kuliko mchana. Lazima uweze kusimama ndani ya umbali unaoweza kuona mbele kwa taa zako, ambazo ni kama futi 400. Unapaswa kuendesha kwa kasi inayokuruhusu kusimama ndani ya umbali huu, au kama Maili 50 kwa saa.

Mvua, Ukungu, au Theluji

Endesha ukiwa umewasha taa za mbele ili magari mengine yaweze kukuona. Katika mvua kubwa sana, dhoruba ya theluji, au ukungu mzito, unaweza usiweze kuona zaidi ya futi 200 mbele. Wakati huwezi kuona mbali zaidi ya hapo, huwezi kuendesha gari kwa kasi zaidi ya Maili 30 kwa saa. Katika mvua kubwa sana, unaweza usiweze kuona vya kutosha kuendesha gari. Ikiwa hii itatokea, jiweke kando na barabara mahali pa usalama na ungojee hadi hali ya hewa iwe wazi.

Milima na Curves

Huenda hujui ni nini kilicho upande wa pili wa kilima au karibu na kona, hata ikiwa umeendesha barabara mara mamia. Ikiwa gari limekwama barabarani, juu ya kilima au karibu na mkunjo, lazima uweze kusimama. Wakati wowote unapofika kwenye kilima au kona ambapo huwezi kuona juu au karibu, rekebisha kasi yako ili uweze kusimama inapohitajika.

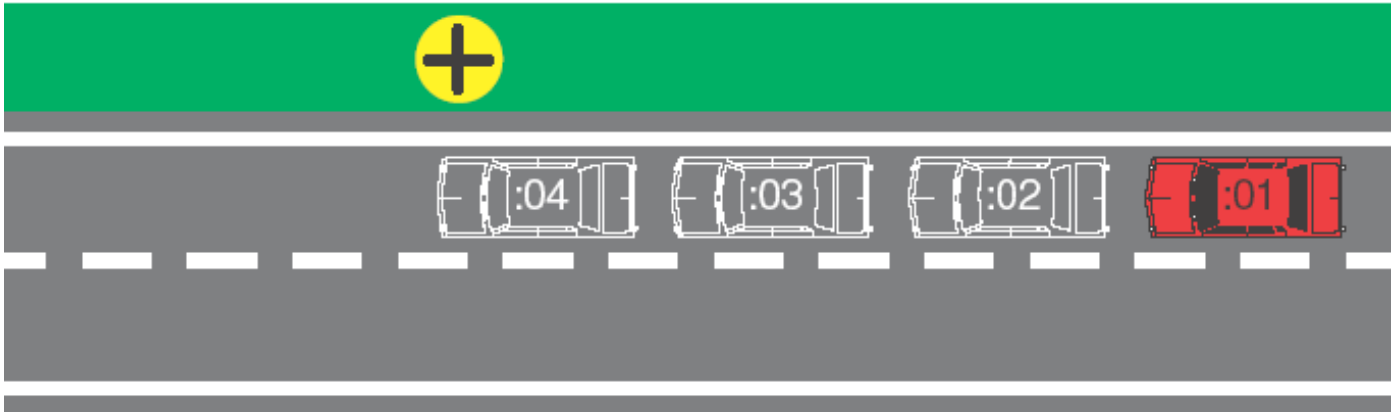
Magari Yaloegeshwa

Magari yaliyoegeshwa kando ya barabara yanaweza kuzuia mtazamo wako. Watu wanaweza kuwa tayari kushuka kwenye gari au kutoka kati ya magari yaloegeshwa. yape magari yaloegeshwa nafasi nyingi uwezavyo. Ajali nyingi kati ya magari ambayo yameegeshwa sambamba na magari yanayoendeshwa barabarani husababishwa na uzembe wa dereva kujiondoa kwenye ukingo.

Kanuni ya Umbali wa Maono

Endesha kwa kasi ambapo unaweza kusimama kwa usalama kila wakati. Ili kujua kama unaendesha gari kwa kasi sana kwa masharti, tumia "Kanuni ya Umbali wa Mara Nne." Chagua kitu kisichosimama mbele yako kadri unavyoweza kuona (kwa mfano, ishara au nguzo ya simu). Anza kuhesabu (kwa mfano; moja-elfu moja, mbili-elfu moja, tatu-elfu moja, nne-elfu moja.) Ukifikia kitu kabla ya kumaliza kusema "nne-elfu moja," unahitaji kupunguza kasi. Unalazimika usiendeshe kwa kasi Zaidi ya khatuwa unazoweza kuona. Ukifanya hivyo, hauko salama na unaweza kujidhuru au kujiua nafsi yako au wengine.

Sekunde 4 mbele umbali

Unaweza pia kutumia "Kanuni ya Sekunde Nne kutazama Umbali" wakati wa usiku ili kuhakikisha kuwa "huendesha gari kupita kiasi" taa zako za mbele.

Vikomo vya kasi

Lazima uzingatie vikomo vya kasi. Vinatokana na muundo wa barabara, aina ya magari yanayozitumia, na mahali zilipo. Wanazingatia mambo ambayo huwezi kuona, kama vile barabara za kando na njia za magari ambapo watu wanaweza kutoka kwa ghafla, na kiasi cha trafiki inayotumia barabara.

Kumbuka, viwango vya kasi huwekwa kwa hali bora. Ikiwa barabara ni mvua au barafu, ikiwa huoni vizuri, au ikiwa trafiki ni kubwa, basi lazima upunguze mwendo. Hata kama unaendesha gari chini ya kikomo cha kasi kilichowekwa, unaweza kupata tikiti ya kusafiri haraka sana chini ya masharti haya.

► KUSHIRIKI NAFASI

Daima lazima ushiriki barabara na wengine. Kadiri unavyoweza zaidi umbali kati yako na kila mtu mwingine, ndivyo unavyopata wakati zaidi kuwajibu juu yao. Nafasi hii ni kama mto wa usalama. Kadiri ulivyonayo ndivyo inavyoweza kuwa salama zaidi. Sehemu hii inaelezea jinsi ya kuhakikisha kuwa una nafasi ya kutosha karibu nawe unapoendesha gari.

■ Nafasi Mbele

Migongano ya nyuma ni ya kawaida sana. Husababishwa na madereva kufuata kwa karibu sana ili kusimama kabla ya kuligonga gari lililo mbele wakati gari hilo linasimama ghafla. Kuna njia rahisi ya kujua ikiwa unafuatilia kwa karibu sana. Inaitwa "Kanuni ya Sekunde Tatu," na inafanya kazi kwa kasi yoyote.

1. Tazama pindi sehemu ya nyuma ya gari mbele yako linapotoa ishara, nguzo au sehemu nyingine yoyote iliyo simama. Hesabu sekunde unazochukua kufikia sehemu hiyo.
2. Hesabu (moja-elfu moja, mbili-elfu moja, tatu-elfu moja).
3. Unafuatilia kwa karibu sana ukiwa utaipita alama kabla ya kumaliza kuhesabu.
4. Ikiwa hivyo, rudi nyuma kisha uhesabu tena katika sehemu nyingine ili kuangalia umbali mpya unaofuata. Rudia hadi usifuate zaidi ya sekunde tatu.

Kuna hali unapo hitaji nafasi zaidi mbele ya gari lako. Katika hali hizi, unaweza kuhitaji umbali wa sekunde nne ili kuwa salama.

- *Kwenye barabara zenye utelezi-* Kwa vile unahitaji umbali zaidi ili kusimamisha gari lako kwenye barabara zenye utelezi, lazima uache nafasi zaidi mbele yako. Ikiwa gari lililo mbele litasimama ghafla, utahitaji umbali wa ziada ili kusimama kwa usalama.
- *Wakati dereva nyuma yako anataka kupita-* Punguza mwendo ili kuruhusu nafasi mbele ya gari lako. Kupunguza kasi pia kutaruhusu kupita kukamilishwa mapema.
- *Wakati wa kufuata pikipiki-* Ikiwa pikipiki inapaswa kuanguka, unahitaji umbali wa ziada ili kumuepuka muendeshaji pikipiki. Uwezekano wa kuanguka ni mkubwa zaidi kwenye barabara zenye mvua au barafu, barabara za changarawe, au sehemu za chuma kama vile madaraja, viunzi, gari la barabarani au njia za reli.
- *Unapofuata madereva ambao hawawezi kukuona-* Madereva wa malori, mabasi, magari ya kubebea mizigo au magari yanayovuta kambi au trela huenda wasiweze kukuona ukiwa nyuma yao moja kwa moja. Wanaweza kusimama ghafla bila kujua uko nyuma yao. Kurudi nyuma hukuruhusu kupata nafasi zaidi ya kuona mbele.
- *Wakati una mzigo mzito au unavuta trela-* Uzito wa ziada huongeza umbali wako wa kusimama.
- *Wakati ni ngumu kwako kuona-* Wakati ni vigumu kwako kuona mbele kwa sababu ya giza au hali mbaya ya hewa, unahitaji kuongeza umbali wako unaofuata.
- *Wakati unafuatiliwa kwa karibu-* Ikiwa unafuatiliwa kwa karibu, unapaswa kupunguza mwendo, ukihimiza gari lililo nyuma yako kupita, au uondoke kwenye njia ya nje na uwaruhusu kupita.
- *Wakati wa kufuata magari ya dharura-* Magari ya polisi, ambulansi na magari ya zima moto yanahitaji nafasi zaidi ya kufanya kazi.
- *Unapokaribia vivuko vya reli-* Acha nafasi ya ziada kwa magari yanayohitajika kusimama kwenye vivuko vya reli, ikijumuisha mabasi ya kupita, mabasi ya shule, au magari yanayobeba vifaa hatari.
- *Wakati kusimamishwa juu ya kilima-* Acha nafasi ya ziada unaposimamishwa kwenye kilima. Gari lililo mbele linaweza kurudi nyuma linapowashwa.

■ Nafasi Nyuma

Si rahisi kila wakati kudumisha umbali salama nyuma ya gari lako. Hata hivyo, unaweza kusaidia kumweka dereva katika umbali salama kwa kuweka mwendo wa kiasi maalum, na kuashiria mapema unapolazimika kupunguza mwendo.

Kusimama ili kubeba au kuacha abiria- Jaribu kupata mahali salama nje ya trafiki ili usimame.

Maegesho ya sambamba- Ikiwa unataka kuegesha sambamba na kuna trafiki inakuja nyuma yako, basi weka ishara yako ya zamu, vuta karibu na nafasi, na uruhusu magari yakufuatayo kupita kabla ya kuegesha.

Kuendesha gari polepole- Inapobidi uendeshe taratibu kiasi kwamba unapunguza mwendo wa magari mengine, vuta kando ya barabara wakati ni salama kufanya hivyo na uwaache yapite. Kuna maeneo ya "waliojitokeza" kwenye baadhi ya barabara za njia mbili ambazo unaweza kutumia. Barabara zingine za njia mbili wakati mwingine huwa na "njia za kupita."

Kuwa mkia- Kila mara, unaweza kujikuta ukifuatwa kwa karibu au "kupigwa mkia" na dereva mwingine. Ikiwa unafuatwa kwa karibu sana na kuna njia ya kulia, nenda kulia. Ikiwa hakuna njia ya kulia, subiri hadi njia iwe wazi kisha punguza mwendo polepole. Hii itahimiza mpigamkia kuendesha karibu na wewe. Kamwe usipunguze mwendo haraka ili kukatisha tamaa ya mpiga mkia, kinachofanya ni kuongeza hatari yako ya kugongwa kutoka nyuma.

■ Nafasi ya Upande

Unahitaji nafasi pande zote mbioli za gari lako ili kuwa na nafasi ya kugeuza au kubadilisha njia.

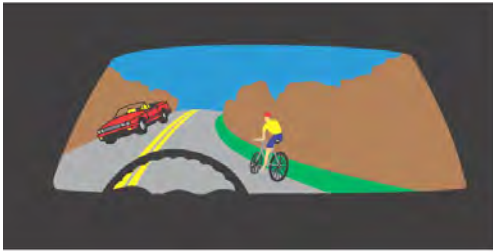
Epuka kuendesha gari karibu na magari mengine kwenye barabara za njia nyingi. Mtu anaweza kukusanyika kwenye njia yako au kujaribu kubadilisha njia na kuvuta ndani yako. Songa mbele au rudi nyuma ya gari lingine.

Weka nafasi nyingi uwezavyo kati yako na magari yanayokuja. Kwenye barabara ya njia mbili hii inamaanisha kutosonga mstari wa katikati. Kwa ujumla, ni salama zaidi kuendesha gari katikati ya njia yako.

Tengeneza nafasi kwa magari yanayoingia kwenye barabara ambayo ina njia mbili au zaidi. Ikiwa hakuna mtu karibu na wewe, nenda juu ya njia.

Weka nafasi ya ziada kati ya gari lako na magari yaliyoegeshwa. Mtu angeweza kutoka kwenye gari lililoegeshwa au kutoka katikati ya magari, au gari lililoegeshwa lingeweza kuondoka.

Wape nafasi watembea kwa miguu, haswa watoto. Wanaweza kuingia kwenye njia yako haraka na bila onyo. Usishiriki njia na mtembea kwa miguu au mwendesha baiskeli. Subiri hadi iwe salama kupita kwenye njia inayopakana.

"Gawanya Sheria ya Tofauti." Gawanya tofauti kati ya hatari mbili - kwa mfano, elekeza njia ya kati kati ya magari yanayokuja na yaliyoegeesha. Walakini, ikiwa moja ni hatari zaidi kuliko nyingine, acha nafasi kidogo kwenye upande wa hatari. Kwa mfano, ikiwa gari linalokuja ni tinga-trela, acha nafasi kidogo zaidi upande ambao lori litapita.

Inapowezekana, chukua hatari zinazoweza kutokea moja baada ya nyingine. Kwa mfano, ikiwa unapita baiskeli na gari linalokuja linakaribia, punguza kasi

na kuruhusu gari kupita kwanza ili uweze kutoa nafasi ya ziada kwa baiskeli.

■ Nafasi ya Kuunganisha

Unahitaji pengo la takriban sekunde nne wakati wowote unapotaka kuunganishwa na trafiki nyingine. Ukiingia katikati ya pengo la sekunde nne, wewe na gari ambalo sasa liko nyuma yako mna umbali wa kufuata wa sekunde mbili. Unahitaji pengo la sekunde nne wakati wowote unapo badilisha njia, kuingia kwenye barabara, au njia yako inapo unganishwa na njia nyingine ya kusafiri.

Usijaribu kuunganisha kwenye pengo ambalo ni dogo sana. Pengo dogo inaweza haraka kuwa ndogo hata zaidi. Weka pengo ambalo hukupa mto mkubwa wa nafasi ili uwe salama.

Ikiwa unataka kuvuka njia kadhaa, zichukue moja baada ya nyingine. Kama kupanda au kushuka ngazi hatua moja baada ya nyingine, ni salama na rahisi zaidi kuunganisha njia moja kwa wakati mmoja. Ni vigumu sana kuamua kwamba njia zote ni huru na salama kuvuka. Ukijaribu kungoja hadi njia zote ziwe wazi, unaweza kufunga trafiki na hata kusababisha ajali.

■ Nafasi ya Kuvuka au Kuingia

Unapovuka trafiki, unahitaji pengo kubwa la kutosha ili kuvuka barabara bila kusimama. Unapoingia kwenye trafiki, unahitaji nafasi ya kutosha ili kwanza ugeuke na kisha uongeze kasi.

Kusimamisha katikati ni salama tu wakati kuna kigawanyaji cha wastani kinachotosha kushikilia gari lako. Usisimame katika ya kigawanyiko ambapo sehemu ya gari lako linakwama kwenye trafiki.

Ikiwa unageuka kushoto, hakikisha kuwa hakuna magari au watembea kwa miguu wanaozuia njia yako. Hutaki kupatikana ukingoja njia ndio upite huku umekwama kwenye njia ambayo kuna gari linalokuja kukukabili.

Hata kama una mwanga wa kijani kibichi, usianze kuvuka makutano ikiwa kuna magari yanayokuzuia. Ikiwa utakamatwa kwenye makutano wakati mwanga unabadilika kuwa nyekundu, utazuia trafiki nyingine. Unaweza kupata tikiti ya kuzuia makutano.

Usidhani kamwe dereva mwingine atashiriki nafasi nawe au kukupa nafasi. Usigeuke kwa sababu tu gari linalokaribia lina ishara ya kuwasha. Dereva anaweza kupanga kugeuka zaidi yako, au amesahau kuzima ishara kutoka kwa zamu ya hapo awali. Hii ni kweli hasa kwa pikipiki; ishara zao mara nyingi hazighairi peke yao. Subiri hadi dereva mwingine aanze kugeuka kisha uende ikiwa ni salama kufanya hivyo.

■ Nafasi Ya Kupita

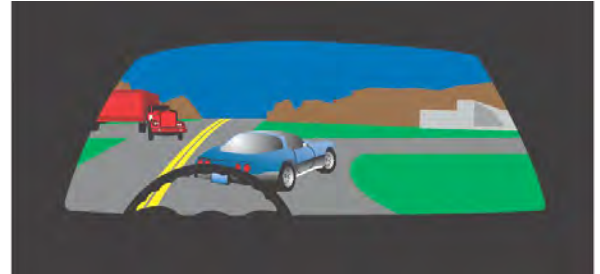
Wakati wowote ishara au alama za barabarani zinakuruhusu kupita, itabidi uamue ikiwa una nafasi ya kutosha kupita kwa usalama. Usitegemee kuwa na wakati wa kutosha kupita magari kadhaa mara moja. Kuwa salama. Kama kanuni ya jumla, pitisha gari moja tu kwa wakati mmoja. Kwa kasi ya Maili 55 kwa saa, unahitaji kama sekunde 10 kupita. Hiyo ina maana kwamba unahitaji pengo la sekunde 10 katika trafiki inayokuja na umbali wa kuona ili kupita. Lazima uhukumu ikiwa una nafasi ya kutosha kupita kwa usalama.

Kwa Maili 55 kwa saa utasafiri zaidi ya futi 800 kwa sekunde 10. Vivyo hivyo na gari linalokuja. Hiyo inamaanisha unahitaji zaidi ya futi 1600 au takriban theluthi moja ya maili ili kupita kwa usalama. Ni vigumu kuhukumu kasi ya magari yanayokuja kwa umbali huu.

Hazionekani kuja haraka kama zilivyo. Gari ambalo liko mbali vya kutosha kwa ujumla linaonekana limesimama tuli. Kwa kweli, ikiwa unaweza kuiona ikija karibu, inaweza kuwa karibu sana kwako kupita. Ikiwa huna uhakika, subiri kupita hadi uhakikishe kuwa kuna nafasi ya kutosha.

Milima na mikunjo- Inabidi uweze kuona angalau theluthi moja ya maili au kama sekunde 10 mbele. Wakati wowote mtazamo wako umezuiwa na mkunjo au kilima, unapaswa kudhani kuwa kuna gari linalokuja nje ya macho yako. Kwa hiyo, unapaswa kuufanyia mkunjo au kilima kama unavo lifanyia gari linalokuja. Hii inamaanisha kuwa haupaswi kuanza kupita ikiwa uko ndani ya theluthi moja ya maili ya kilima au mkunjo.

Makutano- Ni hatari kupita mahali ambapo gari linaweza kuingia au kuvuka barabara. Maeneo hayo yanakhusisha makutano, vivuko vya reli, na viingilio vya vituo vya ununuzi. Unapopita, gari unalolipita linaweza kuzuia mtazamo wako wa watu, magari au treni. Pia, madereva wanaogeuka kulia kwenye njia inayokaribia hawatarajii kukupata ukikaribia kwenye njia yao. Huenda hata wasiangalie upande wako kabla ya kugeuka.

Vizuizi vya njia- Kabla ya kupita, angalia mbele kwa hali ya barabara na trafiki ambayo inaweza kusababisha magari mengine kuhamia kwenye njia yako. Unaweza kupoteza nafasi yako kwa kupita kwa sababu ya:

- Watu au waendesha baiskeli karibu na barabara
- Daraja nyembamba au hali nyingine ambayo husababisha kupungua kwa upana wa njia
- Sehemu ya barafu, shimo, au kitu fulani barabarani

Nafasi ya kurudi- Usipite isipokuwa kama una nafasi ya kutosha ya kurudi kwenye njia ya kuendesha gari. Wala usitegemee madereva wengine kukutengenezea nafasi.

Kabla ya kurudi kwenye njia ya kuendesha gari, hakikisha kuwa umeacha nafasi ya kutosha kati yako na gari ambalo umelipita. Unapoweza kuona taa zote mbili za mbele za gari ambalo umelipita kwenye kioo cha nyuma, ni salama kurudi kwenye njia ya kuendesha.

■ Nafasi kwa Magari Yendayo Polepole na Wanyama

Magari yendayo Polepole

Nembo ya gari linalosonga polepole, pambetatu ya umeme au ya rangi ya chungwa inayoakisi, lazima ionyeshwe nyuma ya magari yanayotolewa na wanyama, na magari mengi ya shambani na vifaa vya ujenzi. Huduma ya Posta ya Marekani pia inahitaji pambetatu hizi za chungwa za usalama zionyeshwe kwenye magari yote ya vijijini ya kupeleka barua pepe. Kuwa mwangalifu unapokaribia gari la mwendo wa polepole na uhakikishe kuwa liko salama kabla ya kupita.

Mifugo na Wanyama Rasimu na Magari ya Kuvutwa na Farasi

Kila mara toa haki ya njia kwa mnyama ambaye mtu anamwongoza, anayempanda, au anaendesha gari. Wanyama wanaogopeshwa kwa urahisi na magari. Unapokaribia mnyama au gari la kukokotwa na farasi, kuwa mwangalifu na fanya yafuatayo:

- Punguza mwendo.
- Simama ikiwa mnyama au gari linakuja kwako au linavuka njia yako. Ruhusu mnyama kupita.
- Ikiwa mnyama au gari linasafiri kuelekea muelekeo sawa na wewe, ruhusu nafasi nyingi kupita kwa usalama. Endesha kwa kasi ya kuridhisha.
- Usipige honi au kutoa sauti kubwa.
- Ikiwa mnyama unayempita anaonekana kuwa na hofu, vuta gari lako kando na usimame.
- Endelea tu wakati ni salama.
- Simamisha ikiwa mpanda farasi au dereva atakuashiria ufanye hivyo.

Hii inatumika kwa farasi, ng'ombe, na wanyama wengine wowote.

Wapanda Farasi

Wapanda farasi wako chini ya, na kulindwa na, sheria za barabarani. Pia lazima zipande faili moja karibu na kulia ukingo au ukingo wa barabara, au kwenye bega la kulia linaloweza kutumika, njia, au njia.

Sheria inakuhitaji kuwa mwangalifu unapomkaribia farasi aliyepandwa au kuongozwa kando ya barabara. Lazima uendeshe kwa kasi inayofaa, na kwa umbali mzuri kutoka kwa farasi. Ni kinyume cha sheria kupiga pembe unapomkaribia au kumpita farasi.

■ Nafasi kwa Hali Maalum

Kuna madereva fulani na watumiaji wengine wa barabara unapaswa kuwapa nafasi ya ziada. Hapa kuna baadhi yao.

Wale ambao hawawezi kukuona

Mtu yeyote ambaye hawezi kukuona anaweza kuingia kwenye njia yako bila kujua kuwa uko huko. Wale ambao wanaweza kuwa na shida kukuona ni pamoja na:

- Madereva kwenye makutano, au njia za kuendesha gari, ambao mtazamo wao umezuiwa na majengo, miti au magari mengine
- Madereva wakirudi kwenye barabara, au kurudi nyuma au kutoka nje ya nafasi za maegesho
- Madereva ambao madirisha yao yamefunikwa na theluji au barafu au yana mvuke
- Watembea kwa miguu wakiwa na miavuli mbele ya nyuso zao au kofia zilo shushwa chini

Watu waliokengeushwa

Hata wakati wengine wanaweza kukuona, ruhusu nafasi ziada au uwe mwangalifu zaidi ikiwa unafikiri kuwa wanaweza kukengeushwa. Watu ambao wanaweza kukengeushwa ni pamoja na: watu wa kuwasilisha, wafanyakazi wa ujenzi, watoto, na madereva ambao hawazingatii uendeshaji wao, kwa mfano, kuzungumza au kutuma ujumbe mfupi kwenye simu zao za mkononi, kula, kujipodaa, kucheza muziki kwa sauti ya juu sana, n.k.

Watu ambao wanaweza kuchanganyikiwa

Watu waliochanganyikiwa wanaweza kusababisha hali isiyo salama. Watu ambao wanaweza kuchanganyikiwa ni pamoja na:

- Watalii, au wengineo, ambao hawaonekani kujua waendako
- Madereva wanaopunguza mwendo kwa kile kinachoonekana kuwa hakuna sababu
- Madereva wanaotafuta alama za barabarani au nambari za nyumba

Madereva katika shida

Ikiwa dereva mwingine atafanya makosa, usiifanye kuwa mbaya zaidi; kwa mfano, madereva wanaokupita wakati hawana nafasi ya kutosha. Punguza mwendo na waache warudi kwenye njia ya gari wakiwa salama. Ikiwa dereva mwingine anahitaji kubadilisha njia za ghafla, punguza kasi na uwaache kuunganisha. Ishara hizi zitafanya trafiki isogee vizuri na kwa usalama.

SURA5 SWALI

1. **Wakati wa jioni au siku za mawingu, unapaswa:**
  - A. Endesha ukiwa umewasha vimulika vyako vya njia nne.
  - B. Endesha gari ukiwasha taa zako za maegesho.
  - C. Usiwashe taa zozote za gari l.
  - D. Washa taa taa za gari lako.

2. **Unapaswa kuwa mwaangalifu wakati wa kupitisha baiskeli kwa sababu:**
  - A. Unaenda kasi kuliko baiskeli.
  - B. Baiskeli daima ina haki ya njia.
  - C. Trafiki inayokuja inaweza isikuone ukitoka ili kupita.
  - D. Mwendeshaji baiskeli huenda akalazimika kuingiamsongamano wa magari ili kukwepa kitu barabarani.

3. **Ili kuzuia kusimama kwa dakika za mwisho, au hitaji la kugeuka, unapaswa kuangalia chini ya barabara angalau:**
  - A. Sekunde 2 mbele ya gari lako.
  - B. Sekunde 4 mbele ya gari lako.
  - C. Sekunde 10 mbele ya gari lako.
  - D. Sekunde 15 mbele ya gari lako.

4. **Kuendesha gari usiku kunahitaji tahadhari zaidi kwa sababu:**
  - A. Trafiki ni kasi usiku.
  - B. Kuna kiasi kikubwa cha trafiki usiku.
  - C. Dereva hawezi kuona vizuri vile usiku.
  - D. Ajali hutokea mara nyingi zaidi usiku.

5. **Mbali na ishara zako za kugeuka, madereva wengine wakati mwingine wanaweza kuamua nia yako ya kugeuka kwa:**
  - A. Nafasi yako ya gari na mawasiliano ya macho.
  - B. Kugeuka kwa magurudumu yako.
  - C. Kupunguza kwako kasi kwenye kona.
  - D. Matendo ya gari nyuma yako.

6. **Sheria nzuri ya kukumbuka kwa kupita ni:**
  - A. Pitia upande wa kulia inapowezekana.
  - B. Endesha na mtiririko wa trafiki, ukipita tu inavyohitajika.
  - C. Jaribu kufika mbele ya mstari wowote wa trafiki inayosonga polepole ili uweze kuona vyema.
  - D. Washa taa zako kila wakati na upige honi yako ili kumtahadharisha dereva mwingine.

7. **"Mpango hewa" unaelezewa vyema kama:**
  - A. Matairi yako yanapitisha maji kutoka kwenye njia zake.
  - B. Matairi yako yanaolea kwenye mkanda wa maji.
  - C. Matairi yako yanasababisha tandiko za maji kumwagika kwenye magari yanayopita.
  - D. Matairi yako kurusha maji kwa nyuma kusababisha matatizo kwa magari yanayofuata.

8. **Ikiwa umekwama katika dhoruba ya theluji, jambo bora kufanya ni:**
  - A. Toka nje ya gari uende kutafuta usaidizi.
  - B. Jinyoshe kwenye gari na ulale.
  - C. Funga vioo vya madirisha vyote, ukiiacha gari injini ya gari ikinguruma
  - D. Baki kenye gari, kuwa na uwezekano wa kupatikana.

SURA YA 6 - MAHITAJI YA KIMWILI

Kuendesha gari kwa usalama sio rahisi kila wakati. Kwa kweli, ni mojawapo ya mambo magumu zaidi ambayo watu hufanya. Pia ni mojawapo ya mambo machache tunayofanya mara kwa mara ambayo yanaweza kutujeruhi na kutuua. Inafaa kujitahidi kuwa dereva makini.

Kuwa dereva salama kunahitaji ujuzi na uamuzi mwingi. Kazi hii ni ngumu zaidi wakati unajifunza tu kuendesha gari. Kuendesha gari kunaweza kuchukua kwa urahisi uwezo wote ulio nao. Uwezo wako wa kuwa dereva salama unategemea kuwa na uwezo wa kuona vizuri, kutochoka kupita kiasi, kutoendesha gari ukiwa unatumia dawa za kulevya, kuwa na afya njema kwa ujumla, na kufaa kihisia-moyo kuendesha; kwa maneno mengine, inamaanisha kuwa katika "umbo" ili kuendesha kwa usalama.

► MAONO, KUSIKIA, NA KUCHOKA

■ Maono

Maono mazuri ni lazima kwa uendeshaji salama. Unaendesha gari kulingana na kile unachokiona. Ikiwa huwezi kuona wazi, utakuwa na matatizo katika kutambua hali ya trafiki na barabara, kugundua matatizo yanayoweza kutokea, na kujibu kwa wakati ufaao.

Maono ni muhimu sana hivi kwamba Montana inahitaji uupite mtihani wa kuona kabla ya kupata leseni ya udereva. Mtihani huu hupima kuwa unaona angalau 20/40 katika angalau jicho moja, lenye lenzi za kurekebisha au bila.

Kwa sababu ni muhimu sana kwa uendeshaji salama kuona vizuri, unapaswa kukaguliwa macho yako kila mwaka au miwili na mtaalamu wa macho. Huenda usijue kuwa unaona vizuri isipokuwa macho yako yajaribiwe.

Ikiwa unahitaji kuvaa miwani au lenzi za mawasiliano kwa kuendesha gari, kumbuka:

- Vaa kila wakati unapoendesha gari, hata ikiwa ni kukimbia tu hadi kona. Iwapo leseni yako ya udereva inasema ni lazima uvae lenzi za kurekebisha na wewe sivyo na ikatokea umesimamishwa, unaweza kupata tikiti.
- Jaribukuweka miwani ya ziada kwenye gari lako. Kisha ikiwa glasi zako za kawaida zingevunjika au kupotea, unaweza kuendesha gari kwa usalama. Hii pia inaweza kusaidia ikiwa hutavaa miwani kila wakati. Ni rahisi kuziweka vibaya.
- Epuka kutumia miwani ya giza au lenzi za mguso zenye rangi nyeusi usiku, hata kama inasaidia katika kung'aa. Shida ni kwamba wanapunguza mwanga mwingi - mwanga ambao unahitaji ili kuona wazi.

Vipengele vingine muhimu vya maono ni:

• Maono ya Upande

Unahitaji kuona "nje ya kona ya jicho lako." Hii hukuruhusu kuona magari na matatizo mengine yanayoweza kutokea pande zote mbili zako unapotazama mbele. Kwa sababu huwezi kuzingatia mambo ya upande, lazima pia utumie vioo vyako vya pembeni na kutazama upande ikiwa ni lazima.

• Kuhukumu Umbali na Kasi

Hata kama unaweza kuona vizuri, bado unaweza usiweze kuhukumu umbali au kasi vizuri sana. Kwa kweli, hauko peke yako; watu wengi wana matatizo ya kuhukumu umbali na kasi. Inachukua mazoezi mengi kuweza kuhukumu zote mbili. Ni muhimu sana kujua jinsi ulivyo mbali na magari mengine na kuhukumu mapungufu salama wakati wa kuunganisha, na wakati wa kupita kwenye barabara mbili za njia.

• Maono ya Usiku

Watu wengi wanaoweza kuona vizuri mchana wana shida ya kuona usiku. Watu wote wana shida zaidi ya kuona usiku kuliko mchana. Madereva wengine wana matatizo ya kung'aa wakati wa kuendesha gari usiku, hasa kwa kung'aa kwa taa zinazokuja. Ikiwa una matatizo ya kuona usiku, usiendeshe zaidi kuliko inavyohitajika, na unapofanya hivyo, kuwa makini sana.

• Kusikia

Kusikia kunaweza kusaidia kuendesha gari kwa usalama. Mlio wa baragumu, king'ora, au matairi ya kulia yanaweza kukuonya kuhusu hatari. Shida za kusikia, kama kutoona vibaya, zinaweza kutokea polepole sana hivi kwamba hautambui. Madereva wanaojua kuwa ni viziwi au wana matatizo ya kusikia wanaweza kurekebisha na kuwa madereva salama. Wanajifunza kutegemea zaidi maono yao na kukaa macho. Uchunguzi umeonyesha kwamba rekodi za uendeshaji za madereva wenye ulemavu wa kusikia ni nzuri sawa na wale madereva wenye kusikia vizuri.

• Uchovu

Ukiwa umechoka, huwezi kuendesha gari kwa usalama kama vile umepumzika. Huoni pia na hauko macho kama unapokuwa umepumzika. Inakuchukua muda zaidi kufanya maamuzi na si mara zote unafanya maamuzi mazuri. Unaweza kuwa na hasira zaidi na unaweza kukasirika kwa urahisi zaidi. Mwishowe, wakati umechoka unaweza kulala nyuma ya gurudumu na kuanguka. Hapa kuna vidokezo vya kukusaidia kutoka kwa uchovu katika safari ndefu:

- Jaribu kupata usingizi wa kawaida wa usiku kabla ya kuondoka.
- Usiondoke kwenye safari ikiwa tayari umechoka. Panga safari zako ili uweze kuondoka ukiwa umepumzika.
- Kula kidogo. Usile chakula kikubwa kabla ya kuondoka. Watu wengine hupata usingizi baada ya kula chakula kikubwa.
- Chukua mapumziko. Acha kila masaa mawili au zaidi, au unapohitaji. Tembea, pata hewa safi, na unywe kahawa, soda au juisi. Dakika chache zinazotumiwa kwenye mapumziko zinaweza kuokoa maisha yako.
- Panga muda mwingi ili kukamilisha safari yako kwa usalama.
- Jaribu usiendeshe gari usiku sana wakati kawaida umelala. Mwili wako unafikiri ni wakati wa kwenda kulala na utajaribu kufanya hivyo.
- Usiendeshe kamwe ikiwa una usingizi. Ni afadhali kuacha na kulala kwa saa chache kuliko kuchukua nafasi utakaa macho. Ikiwezekana, badilishana na dereva mwingine na unaweza kulala wakati wanaendesha.

► KUNYWA NA KUENDESHA

Pombe huhusika katika takriban 40% ya ajali mbaya. Unywaji wa pombe, hata kiasi kidogo, huongeza uwezekano wako wa kuwa katika ajali.

Hakuna mtu anayeweza kunywa pombe na kuendesha gari kwa usalama, hata ikiwa umekuwa ukiendesha gari kwa miaka mingi. Madereva wapya huathirika zaidi na pombe kuliko madereva wenye uzoefu kwa sababu madereva wapya bado wanajifunza kuendesha.

Kwa sababu kunywa pombe na kisha kuendesha gari ni hatari, adhabu ni ngumu sana. Watu wanaoendesha gari baada ya kunywa Wana hatarisha kupata faini kubwa, viwango vya juu vya bima, kupoteza leseni, na hata vifungo vya jela.

■ Kwa nini Kunywa na Kuendesha gari ni Hatari Sana?

Pombe hupunguza ujuzi wote muhimu unaohitaji ili kuendesha kwa usalama. Pombe inaweza kufyonzwa kupitia kuta za tumbo, na inaweza kuathiri ubongo wako ndani ya dakika moja. Katika ubongo wako, pombe huathiri maeneo ambayo hudhibiti uamuzi na ujuzi. Hii ni sababu moja kwa nini kunywa pombe ni hatari sana - inaathiri uamuzi wako. Uamuzi mzuri ni muhimu katika kuendesha gari. Lakini katika kesi hii, hukumu inakusaidia kujua wakati wa kuacha kunywa. Kwa njia fulani, ni kama vile pombe huzuia uamuzi mzuri. Hujui ni lini umekuwa na pombe nyingi hadi umechelewa. Ni kidogo kama kuchomwa na jua: wakati unapohisi, tayari umechelewa.

Pombe hupunguza hisia zako na wakati wa majibu, hupunguza uwezo wako wa kuona vizuri, na kukufanya usiwe macho. Kiasi cha pombe katika mwili wako kinapo ongezekwa, uamuzi wako unazidi kuwa mbaya na ujuzi wako unapungua. Utakuwa na shida kuhukumu umbali, kasi, na harakati za magari mengine. Hatimaye, utakuwa na matatizo ya kudhibiti gari lako.

■ Ukiwa Unakunywa, Wakati gani unaweza Kuendesha Gari?

Jibu bora ni: **Ikiwa unakunywa pombe, usiendeshe gari. Hata kinywaji kimoja cha pombe kinaweza kuathiri uendeshaji wako.**

Sababu nyingi huchangia katika kuamua jinsi mtu atakavyokuwa dhaifu wakati wa kunywa pombe: kiasi kinachotumiwa; jinsi ya haraka inavyotumiwa; uzito wa mwili wa mtu; ulaji wa chakula; na, afya ya jumla ya mtu. Mwili wa mtu wa kawaida utasindikana kinywaji kimoja cha pombe ndani ya saa moja. **Pombe bado inaweza kujilimbikiza katika mwili wako hata kama unakunywa kwa kiwango cha kinywaji kimoja kwa saa.**

Kinywaji kimoja cha pombe ni: 1-1 / 2 ounces ya pombe 80-ushahidi (glasi moja ya risasi), moja kwa moja au kwa mchanganyiko; Wakia 12 za bia ya kibiashara (mkopo wa kawaida, chupa, kikombe au glasi); au glasi ya aunzi 5 ya divai. Bia ndogo na bia za ufundi mara nyingi huwa na pombe zaidi kuliko bia ya kibiashara ya wakia 12. Vinywaji maalum vinaweza kuwa na pombe zaidi ndani yao na ni sawa na kuwa na vinywaji kadhaa vya kawaida.

Kuna njia za kushughulika na hali za kijamii za unywaji pombe. Panga kwenda na watu wawili au zaidi na mkubaliane kwamba mmoja wenu hatakunywa pombe. Unaweza kuzunguka kati ya kikundi kuwa Dereva Aliyeteuliwa. Ikiwa inapatikana, unaweza kuchukua usafiri wa umma au teksu.

■ Pombe na Sheria

Huruhusiwi kununua au kutumia pombe isipokuwa una umri wa miaka 21 au zaidi.

Ukikamatwa kwa kunywa pombe na kuendesha gari, adhabu ni kali. Unaweza kukamatwa kwa kuendesha gari ukiwa na mkusanyiko wa pombe kwenye damu (BAC) ya 0.08% au zaidi, au unapoendesha gari ukiwa umeathiriwa. BAC ni asilimia ya pombe katika damu yako, na kwa kawaida huamuliwa na mthani wa pumzi, damu, au mkojo. BAC kwa dereva chini ya umri wa miaka 21 ni 0.02.

Ikiwa afisa wa polisi atakuuliza ufanye jaribio, lazima ufanye hivyo. Unaweza kupoteza leseni yako ya udereva ikiwa utakataa kufanya jaribio la BAC. Ikiwa utapatikana na hatia ya ukiukaji wa pombe na ni hukumu yako ya kwanza, utatozwa faini kutoka \$300 hadi \$1000, pamoja na mashtaka ya mahakama; unaweza kuhukumiwa siku 1 hadi 60 jela; na leseni yako itasitishwa kwa muda wa miezi sita.

Kwa hukumu ya pili na inayofuata, adhabu ni mbaya zaidi.

Vyombo Wazi

Sheria ya Montana pia inakataza kumiliki chombo cha wazi cha kinywaji kwa mtu aliye kwenye gari. Fungua vyombo vya vinywaji vyenye kileo, ikijumuisha chupa, makopo, mitungi au vyombo vingine vyenye kiasi chochote cha kinywaji kileo lazima vihifadhiwe:

- Katika sehemu ya glavu iliyofungwa au sehemu ya kuhifadhi;
- Katika shina, sehemu ya mizigo, kitanda cha lori au sehemu ya mizigo; au
- Nyuma ya kiti cha mwisho kilicho wima au ndani ya kontena lililofungwa lililowekwa katika eneo ambalo kwa kawaida halikaliwi na dereva au abiria wa gari lolote ambalo halina shina.

Kuna tofauti ndani ya sheria kwa:

- Vyombo vilivyo na muhuri usiovunjika na hakuna yaliyomo ya awali yaliyoondolewa;
- Fungua vyombo vilivyohifadhiwa ndani ya vyumba vya kuishi vya kambi, trela ya usafiri au nyumba ya magari; na
- Abiria wanaosafirishwa na dereva aliyeajiriwa ndani ya basi, teksi au limozin.

Lakini kumbuka, ni hatia kumiliki kontena la vinywaji vyenye kileo kinyume cha sheria ndani ya eneo la abiria la gari kwenye barabara kuu.

■ Mtangaze Dereva Mlevi

Mnamo Desemba 1981, Gavana, Mwanasheria Mkuu wa Serikali, na maafisa kutoka Kitengo cha Usalama Barabarani cha Montana, Kitengo cha Matumizi Mabaya ya Pombe na Madawa ya Kulevya na Kikosi cha Doria cha Barabara Kuu ya Montana walizindua barnamij ya "Mtangaze Dereva Mlevi". Kitaifa zaidi ya vifo 23,000 hutokea kila mwaka kama matokeo ya moja kwa moja ya dereva mlevi au mlevi. Huko Montana, 50% ya vifo vyote vya trafiki vinahusiana na pombe, na zaidi ya majeraha 2100 ni matokeo ya dereva mlevi au mlevi. Tatizo ni kubwa na mpango wa "Mtangaze Dereva Mlevi" umeteuliwa ili kusaidia kumuondoa muuaji wako WAKWANZA barabarani na barabara kuu.

Mpango huo ni rahisi sana. Inachohitaji ni wasiwasi wa kila mtu na simu. Raia wote wanaoshuku kuwa mtu anaendesha gari akiwa amelewa, wanaombwa kupiga simu kwa wakala wa sheria wa eneo lao au Doria ya Barabara kuu ya Montana na kutoa maelezo ya gari na mwelekeo ambao gari linaloshukiwa linasafiri. Sio lazima utoe jina lako. Wasimamizi wa sheria watajaribu kuwasiliana na gari linaloshukiwa, na ikiwa sababu inayowezekana inaweza kujulikana kusimamishwa na uwezekano wa kukamatwa kutafanywa.

Mpango huo unafanya kazi. Takwimu za sasa zinaonyesha kuwa maafisa wa kutekeleza sheria wanaweza kuwasiliana na 37% ya wale wanaoshukiwa kuendesha gari wakiwa wamekunywa, na kati ya wale waliowasiliana nao, 71% wanakamatwa kwa kuendesha gari wakiwa walevi. Madereva wawili wanaokunywa pombe wanakamatwa kila siku huko Montana kutokana na mpango huu. Ukiona mtu unayeshuku kuwa anaendesha gari akiwa amelewa, au unahitaji kuripoti ajali, unaweza kupiga simu bila malipo 1-800-525-5555.

MTANGAZE DEREVA ALIYELEWA
1-800-525-5555

► DAWA NYINGINE NA UENDESHAJI

Kando na pombe, kuna dawa nyingine nyingi zinazoweza kuathiri uwezo wa mtu wa kuendesha gari kwa usalama. Dawa hizi zinaweza kuwa na athari kama vile pombe, au mbaya zaidi. Hii ni kweli kwa dawa nyingi za dawa au hata dawa nyingi unazoweza kununua bila agizo la daktari. Dawa zinazotumiwa kwa ajili ya kuumwa na kichwa, mafua, homa ya nyasi au mizio mingine, au kutuliza mishipa ya fahamu zinaweza kumfanya mtu kusinzia na kuathiri uendeshaji wake. Vidonge vya Pep, "vidonge vya juu," na vidonge vya lishe vinaweza kumfanya dereva ajisikie macho zaidi kwa muda mfupi. Baadaye, hata hivyo, wanaweza kusababisha mtu kuwa na wasiwasi, kizunguzungu, na hawezi kuzingatia, na wanaweza kuathiri maono yako. Dawa zingine zinazoagizwa na daktari - ikiwa ni pamoja na bangi ya matibabu - zinaweza kuathiri hisia zako, uamuzi, maono, na tahadhari kwa njia sawa na pombe.

Ikiwa unaendesha gari, angalia lebo kwa maonyo kuhusu athari zake kabla ya kutumia dawa. Maonyo ya dawa za kulevya kuhusu kufanya kazi kwa mashine nzito inamaanisha **USIENDESHE GARI AU LORI LAKO**. Ikiwa huna uhakika kama ni salama kuchukua dawa na kuendesha gari, muulize daktari wako au mfamasia kuhusu madhara yoyote. Kamwe usinywe pombe wakati unachukua dawa zingine. Dawa hizo zinaweza kuzidisha athari za pombe au kuwa na athari zao za ziada. Athari hizi sio tu kupunguza uwezo wako wa kuwa dereva salama, lakini athari zinaweza kusababisha shida kubwa za kiafya, hata kifo.

Dawa haramu sio nzuri kwa afya yako na huathiri uwezo wako wa kuwa dereva salama. Kwa mfano, tafiti zimeonyesha kuwa watu wanaotumia bangi - hata kwa maagizo - hufanya makosa zaidi, wana reflexes ya polepole, wana shida zaidi ya kuzoea kuwaka, na kukamatwa kwa ukiukaji wa trafiki kuliko madereva wengine.

► AFYA

Shida nyingi za kiafya zinaweza kuathiri uendeshaji wako - homa mbaya, maambukizi, au virusi. Hata matatizo madogo kama shingo ngumu, kikohozi, au mguu wa kidonda yanaweza kuathiri uendeshaji wako. Ikiwa hujisikii vizuri na unahitaji kwenda mahali fulani, basi mtu mwingine aendeshe. Unapaswa kuamua kila wakati unapoendesha gari ikiwa unaweza kimwili au kiakili kuendesha kwa usalama.

■ Baadhi ya hali za afya zinaweza kuwa hatari sana

Kifafa

Mtu anayeugua kifafa anahitaji daktari athibitise kwa maandishi kwamba hali ya mtu huyo imetulia na hangeweza kutatiza uwezo wa mtu wa kuendesha gari kwa usalama.

Kisukari

Wagonjwa wa kisukari wanaotumia insulini hawapaswi kuendesha gari wakati kuna uwezekano wowote wa kupata mshtuko. Hali kama hiyo inaweza kutokana na kuruka mlo au vitafunio, au kuchukua kiasi kibaya cha insulini. Pia inaweza kuwa wazo zuri kuwa na mtu mwingine aendeshe gari wakati daktari wako anarekebisha kipimo chako cha insulini. Ikiwa una kisukari, unapaswa pia kukaguliwa macho yako mara kwa mara ili kuona uwezekano wa upofu wa usiku na matatizo mengine ya kuona.

Hali ya Moyo

Watu walio na magonjwa ya moyo, shinikizo la damu, au matatizo ya mzunguko wa damu wanaweza kuwa katika hatari ya kuzimia, kuzirai, au mshtuko wa moyo; na, ikiwa hali hiyo haijatihiwa, haipaswi kuendesha gari. Ikiwa daktari anakutibu ugonjwa wa moyo, uliza ikiwa hali hiyo inaweza kuathiri uendeshaji wako kwa usalama.

► HISIA

Mkazo unaweza kupunguza umakini wako kwenye kazi ya kuendesha gari na hisia zinaweza kuwa na athari kubwa kwenye uendeshaji wako kwa usalama. Huenda usiweze kuendesha gari vizuri ikiwa una wasiwasi kupita kiasi, msisimko, hofu, hasira, au uko chini tu.

Ikiwa una hasira au msisimko, jipe muda wa kujituliza. Ikiwa ni lazima, tembea kwa muda mfupi, lakini kaa nje ya barabara hadi utulie. Ikiwa una wasiwasi au chini juu ya jambo fulani, jaribu kuweka mawazo yako kwenye uendeshaji wako. Wengine wanaona kusikiliza radio husaidia. Ikiwa huna subira, jipe muda wa ziada kwa ajili ya safari yako ya kuendesha gari. Acha dakika chache mapema. Ikiwa una muda wa kutosha, huenda usiende kasi au kufanya mambo mengine ambayo yanaweza kukupatia tiketi ya trafiki au kusababisha ajali.

► **MADEREVA WAKUU/WAZEE**

Madereva wengi wakubwa hufurahia matumizi ya magari yao na wanayashughulikia kwa ustadi. Hakuna sababu kwa nini hawapaswi kuendelea kuendesha gari maadamu wako katika afya njema na wanaendelea kupata taarifa za sheria za trafiki.

Kwa bahati mbaya, miaka inayopita hutuletea matokeo mazuri na wakati mwingine wanafanya hivyo hatua kwa hatua ila hatujui mabadiliko.

Kuzorota kwa maono, kusikia, na muda unapita bila kutambua hadi tunajikuta tunakabiliwa na dharura ambayo hatuna vifaa tena vya kushughulikia. Matokeo yake ni ajali ambayo dereva angeweza kuikwepa kwa urahisi miaka michache, au hata miezi, mapema.

Hii ni moja ya sababu kwamba kiwango cha ajali kwaa madereva wa 65 na zaidi, kulingana na maili walosafiri, inazidi tu na kiwango cha madereva chini ya umri wa miaka 24. Hitilafu zinazoripotiwa mara kwa mara zinazofanywa na madereva wakubwa ni pamoja na kutokuwa makini, kushindwa kuendesha gari katika njia ifaayo, kushindwa kutoa ishara au kuona ishara na ishara za kusimama, na kuendesha polepole kupita kiasi kwenye barabara kuu zenye magari mengi.

■ **Mazingatio kwa Wazee**

Madereva walio na umri wa zaidi ya miaka 65 wanapaswa kutambua kwamba ni muhimu kuwa na uangalifu wa mara kwa mara ili kuhakikisha usalama wao na wa wengine kwenye mitaa na barabara zetu. Hali ya trafiki leo inahitaji zaidi ya kila dereva kuliko ilivyokuwa miaka kumi au ishirini iliyopita.

Haya ndiyo matatizo yanayomkabili dereva mzee katika msongamano wa magari ya leo:

- Kadiri umri unavyo ongezeko, kusikia na kuona kunapungua.
- Hukumu ni polepole. Inachukua muda mrefu kutambua hali za trafiki na kufanya maamuzi muhimu.
- Ustadi wa kimwili umedhoofika. Wazee hawana uwezo sawa wa kutenda kwa kasi na uamuzi katika dharura.
- Madereva wakubwa wanahusika zaidi na majeraha na kifo. Ajali ambayo ingekuwa ndogo miaka kadhaa iliyopita inaweza kumaanisha jeraha au kifo sasa.
- Dereva mzee ana uwezo wa kusahau kwamba kiasi cha trafiki kinaongezeka kila wakati na kwamba sheria na kanuni mpya zinaendelea kuletwa.

■ **Kuyashughulikia masuala haya yanayohusiana na umri, tafadhali zingatia nukta zifuatazo.**

Zote zimekusudiwa kufanya uendeshaji wako kuwa salama kwako na familia yako.

Pata ushauri wa daktari wako kuhusu kuendesha gari. Ikiwa daktari wako anakushauri kuepuka trafiki nzito au ya haraka au usiku kuendesha gari, fuata ushauri huo.

- Kuna fomu kwenye <https://mvdmt.gov/forms-driver-license/> ili kuwasaidia wataalamu wa matibabu kutathmini uwezo wako wa kimwili wa kuendesha gari kwa usalama. Tazama 32-1800 Pendekezo la Uchunguzi Upya; 20-1900 Tathmini ya Matibabu ya Dereva; na 22-1801 Ripoti ya Uchunguzi wa Macho.
- Jiweke sawa na vizuri; endesha gari pale tu unapojisikia.
- Usiendeshe gari baada ya kutumia dawa isipokuwa daktari wako anasema ni salama kufanya hivyo.
- Kuwa macho kwenye gurudumu. Jaribu kutarajia vitendo vyovyote vya ghafla au visivyo salama vinavyofanywa na madereva wengine, watembea kwa miguu au watoto.
- Endelea kupata habari kuhusu sheria za trafiki na sheria za uendeshaji salama.
- Panga kila safari—fupi au ndefu—kabla hujaanza safari. Epuka njia zinazosafiri sana au za mwendo wa kasi. Kaa mbali na njia au maeneo ambayo yanakusumbua.
- Usizuie msongamano wa magari unaosonga kwa kasi kwa kuendesha gari kwa polepole isivyostahili. Ikiwa unazuia trafiki nyuma yako, ondoka

barabara na kuruhusu kupita. Afadhali zaidi, chagua njia nyingine au wakati usio na shughuli nyingi wa siku au wiki.

- Weka gari lako na vifaa vyake katika hali salama. Ingiza gari lako kwa ukaguzi wa mara kwa mara.
- Weka kioo chako cha mbele, taa za mbele na miwani yako safi. Uchafu kwenye uso wowote kati ya hizi hutatiza uwezo wako wa kuona unapoendesha gari—hasa usiku.
- Vaa mkanda wako wa kiti kwenye kila gari.

Hapa kuna fursa ya kuangalia ujuzi wako wa kuendesha gari. Hizi ni sababu za kawaida za shida kati ya madereva wakubwa. Ikiwa pointi mbili au tatu zinatumiwa kwako, unapaswa kuchukua hatua zinazohitajika ili kuzirekebisha.

1. Je, unahitaji majaribio mawili au matatu wakati wa maegesho sambamba?
2. Je, umekuwa na ugumu wa kutofautisha kati ya vitu, kama vile bomba la maji na mtoto mdogo, unapoendesha gari usiku?
3. Je, mwanga unaotokana na taa za magari yanayokaribia husababisha usumbufu wa muda mrefu machoni mwaako usiku?
4. Je, unatatizika kudumisha mwendo wa magari mengine au yanaonekana kukupita kila wakati?
5. Je, inakuchukua muda mrefu kuanza tena baada ya mwanga kuwa kijani?
6. Je, unapata idadi inayo ongezeko ya mikwaruzo midogo (kama vile kutoka kwenye mlango wa karakana yako) na mipasuko kwenye gari lako?
7. Je, unazikosa ishara za kusimama, ishara muhimu za barabara kuu na viashirio vingine vya trafiki?
8. Je, unajikuta ukichanganyikiwa mambo usiyotarajia au usiyoyajua yanapotokea unapoendesha gari?
9. Je, unatatizika kutengeneza vitu vilivyo umbali wa futi chache na vile ambavyo viko yadi nyingi?
10. Wakati gari linapokukaribia barabarani, unapata shida kuhukumu ni umbali gani kwa wakati fulani?
11. Unapotazama mbele moja kwa moja kwenye kiti cha dereva, je, unapata shida kuona kando ya barabara?

Ni maswali mangapi kati ya haya unaweza kujibu kwa uaminifu kwa "hapana?" **Kwa ulinzi wako mwenyewe na wa wengine, tafadhali zingatia uwezo wako wa kuendesha gari ikiwa umekuwa na shida na yoyote kati yao.**

■ Kuacha Kuendesha

Kuchagua kuacha fursa yako ya kuendesha gari ni uamuzi mgumu. Kuna mambo mengi ya kuzingatia wakati wa kuamua ikiwa utaendelea kuendesha gari, kama vile kukosa kustarehesha usukani, kuhisi kwamba kuendesha gari kunakuwa hatari sana, wasiwasi kwamba afya yako au dawa zinaathiri vibaya uendeshaji wako, kuwa na simu ya karibu au ajali mbaya, na wasiwasi kuhusu kupotea. Uamuzi wako ni muhimu kwa sababu hauhusishi tu uhuru wako, lakini pia usalama wako na usalama wa wengine barabarani.

Madereva wanaofikiri kwamba hawawezi tena kuendesha kwa usalama wanaweza kubadilisha leseni zao kuwa kituo chochote cha mtihani wa udereva. Ukituma leseni yako kabla ya kustahiki kusajiliwa upya (zaidi ya miezi sita kabla ya muda wake kuisha), unaweza kupokea kadi ya utambulisho bila malipo. Ukiacha leseni yako katika kipindi cha ustahiki wa kusasisha (miezi sita kabla ya muda wake kuisha), ada ya kawaida ya kadi ya kitambulisho itatozwa.

Ikiwa una wasiwasi juu ya uwezo wa dereva kuendesha gari kwa usalama, tembelea tovuti ya Fomu <https://mvdmt.gov/forms-driver-license/> kwa Pendekezo la Kidato cha 32-1800 kwa Mtihani Upya.

SURA YA 6 SWALI

1. **Mwili wako huondoa:**
  - A. Vinywaji vitatu vya pombe kwa saa
  - B. Kinywaji kimoja cha pombe kwa saa
  - C. Vinywaji viwili vya pombe kwa saa
  - D. Hakuna kati ya zilizo hapo juu

2. **Kwa kusaidia kupunguza uchovu katika safari, ni wazo nzuri:**
  - A. Simama kupumzika kila masaa mawili
  - B. Fanya mazoezi ya mikono kila saa
  - C. Endesha ukiwa umefungua jicho moja kwa wakati.
  - D. Badilisha miguu kwenye kanyagio cha gesi

3. **Sababu kuu kwa nini kunywa pombe na kisha kuendesha gari ni hatari sana ni kwamba hukuathiri:**
  - A. Uratibu
  - B. Maono
  - C. Hukumu na ujuzi
  - D. Matekelezo

4. **Mkazo unaweza kuathiri uendeshaji wako kwa:**
  - A. Kupunguza umakini wako kwenye kazi ya kuendesha gari
  - B. Kupunguza uwezekano wako wa ajali
  - C. Kusababisha wewe kwenda kulala kwenye gurudumu
  - D. Kukufanya ufahamu zaidi wengine walio karibu nawe

5. **Je, muuaji namba moja kwenye barabara za Montana ni yupi?**
  - A. Barabara mbovu au zisoshughulikiwa
  - B. Hali mbaya ya hewa/uendeshaji gari
  - C. Madereva walevi
  - D. Kuzidi kwa kasi

SURA YA 7 DHARURA, MIGOGORO NA KUKOMESHA UTEKELEZAJI

Madereva wote wanajikuta katika hali ya dharura mapema au baadaye. Kwa jinsi ulivyo makini, kuna hali ambazo inaweza kukusababishia tatizo. Ikiwa umejitayarisha, unaweza kuzuia matokeo yoyote makubwa.

► DHARURA ZA GARI

Daima kuna nafasi ya shida ya gari wakati wa kuendesha. Unapaswa kufuata ratiba ya matengenezo iliyopendekezwa iliyo orodheshwa katika mwongozo wa mmiliki wa gari. Kufuatia hatua hizi za kuzuia hupunguza sana uwezekano wa gari lako kuwa na shida. Ifuatayo ni baadhi ya hitilafu za gari zinazowezekana na unachoweza kufanya ikiwa zitatokea.

■ **Kushindwa kwa Breki**

Ikiwa breki zako zitaacha kufanya kazi:

- Piga kanyagio cha kuvunja mara kadhaa. Hii mara nyingi hujenga shinikizo la kutosha la breki kukuwezesha kuacha.
- Ikiwa hiyo haifanyi kazi, tumia breki ya maegesho. Vuta kwenye kipini cha kuvunja maegesho polepole ili usifunge magurudumu ya nyuma na kusababisha mteleo. Kuwa tayari kutoa breki ikiwa gari litaanza kuteleza.
- Hilo lisipofaulu, anza kubadilishia gia za chini na utafute mahali salama pa kupunguza kasi ya kusimama. Hakikisha gari liko nje ya barabara. Usiendeshe gari bila breki.

■ **Mlipuko wa matairi**

Ikiwa tairi itapasuka ghafla:

- Shikilia usukani kwa nguvu na uweke gari likienda sawa.
- Punguza mwendo polepole. Ondoa mguu wako kwenye kanyagio cha gesi na utumie breki kidogo.
- Usisimame barabarani ikiwezekana. Ondoka barabarani mahali salama.

■ **Kushindwa kwa Nguvu**

Ikiwa injini itakufa wakati unaendesha:

- Weka nguvu thabiti kwenye usukani. Usukani unaweza kuwa mgumu kugeuka, lakini unaweza kuifanya.
- Ondoka kwenye barabara. Breki bado zitafanya kazi, lakini unaweza kulazimika kusukuma kwa nguvu sana kwenye kanyagio cha breki.

■ **Kushindwa kwa taa**

Ikiwa taa zako za mbele zitazimika ghafla:

- Kaa utulivu, iangalie barabara.
- Ondoa mguu wako kwenye kikanyagio cha kwenda kasi, anza kusimama.
- Ijaribu swichi ya taa za mbele mara chache na kuwasha mihimili ya juu.
- Ikiwa hiyo haifanyi kazi, washa vimulika vya dharura, washa ishara, au taa za ukungu ikiwa unayo.
- Ondoka barabarani haraka iwezekanavyo kwa usalama.

■ **Vijiti vya Kanyagio vya Gesi**

Ikiwa injini inaendelea kwenda haraka na haraka:

- Weka macho yako barabarani.
- Haraka kubadili kwa upande wowote.
- Weka shinikizo thabiti kwenye breki.
- Ondoka barabarani wakati ni salama kufanya hivyo.
- Izime injini.

■ Jiburute au Kimbia nje ya Barabarani

Ikiwa magurudumu ya kulia ya gari lako yanaondoka kwenye lami:

- Ondoa mguu wako kwenye kiongeza kasi na uelekeze sambamba na barabara.
- Ukipunguza mwendo, rudi kwa upolepole barabarani wakati ni salama. Weka mikono yote miwili kwenye usukani na uelekeze kwenye njia ya kulia ya barabara na zamu ndogo ya robo ya kushoto ya usukani.
- Breki ukiwa umerudi kwenye lami.
- Kaa kwenye njia. Madereva walio babaika huvuka barabara na kugonga uso kwa uso au kupinduka upande mwingine. Kuvaa mikanda kunaweza kuongeza nafasi zako za kuishi.

▶ KUEPUKA MIGONGANO

Inapo onekana kama mgongano unaweza kutokea, madereva wengi huogopa na kushindwa kuchukua hatua. Katika baadhi ya matukio wanatenda, lakini wanafanya jambo ambalo halisaidii kupunguza uwezekano wa mgongano. Karibu kila mara kuna kitu unaweza kufanya ili kuepuka ajali, au kupunguza matokeo ya ajali. Ili kuepuka mgongano, madereva wana chaguzi tatu: (1) kusimama, (2) kugeuka, na (3) kuongeza kasi.

■ Kusimama Haraka

Magari mengi mapya yana ABS (Anti-lock Braking System). Hakikisha umesoma mwongozo wa mwenye gari kuhusu jinsi ya kutumia ABS. Mfumo wa ABS utakuwezesha kusimama bila kuteleza. Kwa ujumla, ikiwa unahitaji kusimama haraka:

Ukiwa na ABS: Ikiwa una mfumo wa kuzuia kufunga breki na unahitaji kusimama haraka:

- Bonyeza kwenye kikanyagio cha breki kwa nguvu uwezavyo na uendeleo kukibonyeza.
- Unaweza kuhisi kikanyagio cha breki kinarudi nyuma wakati ABS inafanya kazi. Usiachilie kikanyagio cha breki. Mfumo wa ABS utafanya kazi tu kikanyagio cha breki kikilemezwa chini.

Bila ABS: Iwapo lazima usimame haraka na huna mfumo wa breki wa ABS:

- Unaweza kulisababisha gari kuingia kwenye mtelezo ikiwa utashika breki kwa nguvu sana.
- Funga breki kwa ugumu uwezavyo bila kuzifunga.
- Breki zikifungika, utahisi gari likianza kuteleza. Haraka achililia kikanyagio cha breki.
- Mara tu gari linapoacha kuteleza, sukuma chini kikanyagio cha breki tena. Endelea kufanya hivyo hadi gari litakapo simama.

■ Kugeuka Haraka

Katika hali nyingi, unaweza kugeuka gari haraka kuliko unavyoweza kulisimamisha. Unapaswa kuzingatia kugeuka ili kuzuia mgongano.

Hakikisha una mashiko mazuri kwa mikono yote miwili kwenye usukani. Ni bora kuwa na mikono yako kwenye saa 9 na saa 3 (saa 8 na saa 4 katika magari mapya yaliyo na mifuko ya hewa kwenye usukani). Mara tu unapogeuka au kubadilisha njia, lazima uwe tayari kuweka gari chini ya udhibiti. Madereva wengine huepuka mgongano mmoja na kuishia kwenye mwingine. Elekeza kila wakati upande unaotaka gari liende.

Na ABS -Kipengele kimoja cha kuwa na ABS na udhibiti wa uthabiti wa kielektroniki (ESC) ni kwamba unaweza kugeuka gari lako unapofunga breki bila kuteleza. Hii inasaidia sana ikiwa lazima ugeuke au usimame au upunguze mwendo.

Bila ABS -Ikiwa huna ABS, lazima utumie utaratibu tofauti ili kugeuka haraka. Pia unakanyaga kikanyagio cha breki, lakini kisha unainuka na kugeuka usukani. Kuweka breki kutapunguza kasi ya gari, na huweka uzito zaidi kwenye matairi ya mbele na hii inaruhusu kugeuka kwa haraka. Usifunge magurudumu ya mbele unapofunga breki au kugeuka kwa kasi sana hivi kwamba gari linaweza kulima mbele tu.

Jambo lingine la kuzingatia ni kwamba kwa ujumla ni bora kukimbia nje ya barabara kuliko kugonga gari lingine uso kwa uso.

■ Kuongeza kasi

Wakati mwingine ni bora au muhimu kuharakisha ili kuepuka mgongano. Hii inaweza kutokea wakati gari lingine linakaribia kukugonga kutoka nyuma au upande na kuna nafasi mbele yako ya kutoka kwenye hatari. Hakikisha kupunguza kasi baada ya hatari kupita.

► JILINDE KATIKA MIGONGANO

Wewe huenda si mara zote kuweza kuepuka mgongano. Jaribu kila uwezalo ili usipigwe. Ikiwa hakuna kitu kinachofanya kazi, jaribu kupunguza majeraha yoyote ambayo yanaweza kutokana na ajali. Jambo muhimu zaidi unaweza kufanya ni kutumia mikanda ya paja na bega. Zaidi ya mikanda yako ya usalama, kuna mambo kadhaa ambayo yanaweza kukusaidia kuzuia majeraha makubwa zaidi.

■ Piga kutoka nyuma

Ikiwa gari lako litagongwa kutoka nyuma, mwili wako utatupwa nyuma. Bonyeza mwenyewe nyuma ya kiti chako na uweke kichwa chako dhidi ya kizuizi cha kichwa. Uwe tayari kufunga breki zako ili usisukumwe kwenye gari lingine. Mikanda yako ya mapaja na ya bega itasaidia kupunguza uwezekano wako wa kuumia.

■ Piga kutoka upande

Ikiwa gari lako litagongwa kutoka upande, mwili wako utatupwa kuelekea upande ambao umegongwa. Mifuko ya hewa ya pembeni itasaidia katika hali hii, lakini bado unahitaji mikanda ya paja na bega ili kukusaidia kupunguza uwezekano wako wa kuumia. Mikanda yako ya paja na mabega inahitajika ili kukusaidia kukuweka nyuma ya gurudumu. Jitayarishe kuelekeza au kuvunja breki ili kuzuia gari lako kugonga kitu kingine.

■ Piga kutoka mbele

Ikiwa gari lako litagongwa kutoka mbele, jaribu kugeuza gari lako kwa njia ya kuepuka mgongano wa moja kwa moja. Hii inaweza kusaidia kupunguza uwezekano wa madhara na uharibifu wa mwili. Ikiwa gari lako lina mfuko wa upepo, litapuliza. Mkanda wako wa kiti unapaswa kusaidia kupunguza uwezekano wa kuumia.

► AJALI

Usisimame kwenye ajali isipokuwa kama umehusika au usaidizi wa dharura haujafika bado. Weka umakini wako kwenye uendeshaji wako na uendeleo kusonga, ukitazama watu ambao wanaweza kuwa ndani au karibu na barabara. Usiwahi kuendesha gari hadi eneo la ajali, moto, au maafu mengine ili kutazama tu. Unaweza kuwafungia njia polisi, wazima moto, magari ya kubebea wagonjwa, lori za kukokota na magari mengine ya uokoaji.

Haijalishi wewe ni dereva mzuri kiasi gani, kunaweza kuwa na wakati ambapo umehusika katika ajali.

- Ikiwa umehusika katika ajali lazima uache
- Ikiwa unahusika katika ajali na gari lililoegeshwa, lazima ujaribu kupata mmiliki
- Ikiwa mtu yeyote amejeruhiwa au kuuawa, polisi lazima wajulishwe
- Ni hatia kwako kuondoka eneo la ajali ambapo gari lako lilihusika ikiwa kuna jeraha au kifo kabla ya polisi kuzungumza nawe na kupata taarifa zote wanazohitaji kuhusu ajali hiyo.

Unapaswa kubeba kifaa cha kimsingi cha dharura ambacho kina miali na vifaa vya huduma ya kwanza kwenye gari lako.

■ Katika eneo la ajali

- Simamisha gari lako karibu na eneo la ajali. **Ikiwa gari lako linaweza kusonga, liondoe barabarani ili lisifanye kuzuia trafiki.**
- Usisimame au kutembea katika njia za trafiki. Unaweza kugongwa na gari lingine.
- Geuka kuzima moto wa magari yaliyoharibika. Usivute sigara karibu na magari yaliyoharibika. Mafuta yangeweza kumwagika na kuwaka moto ni hatari kweli.
- Ikiwa kuna waya za umeme chini, usiende karibu nao.
- Hakikisha kwamba trafiki nyingine haitahusika katika ajali. Tumia miale au vifaa vingine vya tahadhari ili kuonya trafiki ajali hiyo.

■ Ikiwa mtu amejeruhiwa

- Pata msaada. Hakikisha polisi na kikosi cha matibabu ya dharura au uokoaji wameitwa. Ikiwa kuna moto, sema polisi wanapoitwa.
- Usiwasogeze waliojeruhiwa, isipokuwa wakiwa kwenye gari linalowaka au katika hatari nyingine ya haraka. Kumsogeza mtu kunaweza kufanya majeraha yake kuwa mabaya zaidi.
- Kwanza, msaidie mtu yeyote ambaye hajatembea na kuzungumza. Angalia kupumua, kisha uangalie damu.
- Ikiwa kuna damu, weka shinikizo moja kwa moja kwenye jeraha kwa mkono wako au kwa kitambaa. Hata kutokwa na damu kali kunaweza kusimamishwa kila wakati au kupunguzwa kwa kutumia shinikizo kwenye jeraha.
- Usiwape watu waliojeruhiwa kitu cha kunywa, hata maji.
- Kusaidia kumzuia mtu aliyeruhiwa asipatwe na mshtuko, mfunike kwa blanketi au koti ili kuwapa joto.

■ Ripoti ajali

- Pata majina na anwani za watu wote waliohusika katika ajali na mashahidi wowote. Pia, hakikisha umepata majina na anwani za watu waliojeruhiwa.
- Badilisha maelezo na madereva wengine waliohusika katika ajali. Jina, anwani, nambari ya leseni ya udereva, maelezo ya gari (bao la leseni, tengeneza, modeli na mwaka wa gari), na kampuni ya bima na nambari ya sera.
- Rekodi uharibifu wowote kwa magari yaliyohusika katika ajali.
- Toa taarifa kwa polisi au maafisa wengine wa dharura ikiombwa.
- Ikiwa ajali itahusisha gari lililoegeshwa, jaribu kutafuta mmiliki. Ikiwa huwezi, acha barua mahali inapoweza kuonekana na taarifa ya jinsi mmiliki anaweza kukufikia na tarehe na saa ya ajali.
- Lazima utowe taarifa ya ajali mara moja kwa watekelezaji wa sheria ikiwa mtu yeyote amejeruhiwa au kuuawa, au uharibifu wa mali umetokea \$500 au zaidi. Ni lazima uripoti kwa Doria ya Barabara Kuu ikiwa kuna jeraha, kifo, au uharibifu wa mali wa \$1,000 au zaidi kwa mali ya mtu mmoja. Fomu za ajali ziko kwenye mashirika ya kutekeleza sheria au zinapatikana kutoka kwa mawakala wengi wa bima. Lazima uandikishe ripoti ndani ya siku 10 baada ya ajali. Ikiwa umejeruhiwa na huwezi kukamilisha ripoti, mtu anaweza kuwasilisha kwa ajili yako.

■ Majibu ya Dereva kwa magari ya dharura

Madereva wa magari mengine lazima watoe njia ya kulia na, inapowezekana na salama, wavute na kusimama kwenye ukingo wa kulia wa barabara wanapoona au kusikia gari la dharura linakuja kutoka upande wowote.

Hizi ni aina tofauti za ishara za dharura zinazotumiwa na vyombo vya sheria na magari ya dharura:

- Gari la polisi: king'ora na/au taa nyekundu au buluu zinazomulika au zinazozunguka, au taa za kaharabu zinazowaka au zinazozunguka.
- Gari la Dharura lilo idhinishwa: King'ora na/au kuwaka au kuzungusha taa nyekundu, au kuwaka au kuzungusha taa za kaharabu.

Sheria ya jimbo la Montana, kuhusiana na Kanuni ya Montana Zilofafanuliwa 61-8-346, inahitaji kwamba magari yote yasiyo ya dharura, mbele ya gari la dharura linalotumia mawimbi ya sauti na ya kuona, yatoe njia sahihi na yaendeshe mara moja. kwa nafasi sambamba na karibu iwezekanavyo kwa ukingo wa kulia au ukingo wa barabara.

Katika barabara kuu zilizo na kikomo cha kasi kilichowekwa cha Maili 50 kwa saa au zaidi, magari katika njia iliyo moja kwa moja karibu na kituo cha dharura au gari la Polisi iliyobainisha ishara za dharura **lazima zipunguze mwendo hadi mwendo wa angalau maili 20 chini ya kikomo cha kasi kilichowekwa**. Inapowezekana, magari yanapaswa kubadili kwenye njia iliyo mbali zaidi na njia ambayo gari la tuli liko.

► UTEKELEZAJI UNASIMAMA

Ikiwa afisa wa kutekeleza sheria atakuvuta kando:

- **Thibitisha uwepo wa afisa kwa kuwasha ishara yako ya kugeuka kulia.**
Kuwasha ishara yako kunampatia afisa wa kiume au wakike kujua kwamba unatambua uwepo wake. Afisa anaweza kuwa na wasiwasi ikiwa hutamtambua, na anaweza kutambua kwamba una sababu ya kuepuka kukubali au unaweza kuwa na udhaifu.
- **Sogeza gari lako kwenye bega la kulia la barabara.**
Afisa atakuongoza kwa kutumia gari la doria. Usiende kwenye wastani wa kati. Usisimame katikati ya wastani ya nchi au upande wa pili wa barabara ya njia mbili. Hii inaweka dereva na afisa katika hatari ya kugongwa na trafiki inayokuja.
Simama katika maeneo yenye mwanga wa kutosha inapowezekana. Vuta gari lako mbali na barabara iwezekanavyo. Kukiwa na giza, tafuta maeneo ambayo yana mwangaza zaidi kama vile maeneo yenye taa za barabarani, karibu na mikahawa, au vituo vya huduma.
- **Maliza mazungumzo yako ya simu ya mkononi na uzime redio yako.**
Afisa anahitaji umakini wako kamili ili kuwasiliana nawe kukamilisha kusitisha utekelezaji hata kidogo kiasi cha muda kinachohitajika.
- **Baki ndani ya gari lako isipokuwa kama umeelekezwa vinginevyo na afisa.**
Kamwe usitoke nje ya gari lako isipokuwa afisa akuelekeze kufanya hivyo. Wakati wa kusimama kwa utekelezaji, vipao mbele vya afisa ni usalama wako, usalama wa abiria wako, na usalama wa afisa mwenyewe. Katika hali nyingi, mahali salama kwako na abiria wako ni ndani ya gari lako. Kuondoka kwenye gari lako bila kwanza kuelekezwa na afisa kunaweza kuongeza hatari ya kugongwa na gari lililokuwa likipita na kuongeza kiwango cha afisa wa kuhisi tishio.
- **Dereva na abiria waweke mikono yao wazi; kwa mfano, kwenye usukani, juu ya paja lako, nk.**
Wakati wa kusimama kwa utekelezaji, kutokuwa na uwezo wa afisa kuona mikono ya dereva na wote walio ndani ya gari huongeza kiwango cha afisa wa kuhisi tishio. Vitendo vingi vya uhalifu wa kikatili dhidi ya afisa wa kutekeleza sheria hutokea kwa kutumia mikono ya mtu, kama vile bunduki, kitu chenye ncha kali n.k. Ikiwa madirisha yako yametiwa rangi, inashauriwa uyaviringishe chini baada ya kusimamisha chombo kwenye bega la kulia la barabara na kabla ya afisa hajawasiliana nawe.

SURA YA 7 SWALI

1. **Unapaswa kufanya nini ikiwa magurudumu ya kulia ya gari lako yanaondoka kwenye lami?**
  - A. Simama haraka
  - B. Toka kando ya njia yote na usubiri hadi iwe salama kurudi barabarani
  - C. Ongeza kasi na urudi barabarani haraka
  - D. Ondoa mguu wako kutoka kwa gesi na unapopungua, rudi barabarani kwa utaratibu wakati ni salama kufanya hivyo

2. **Unapaswa kufanya nini ikiwa kiongeza kasi chako kinashikamana wakati wa kuendesha gari?**
  - A. kifikie chini na ujaribu kukivuta juu
  - B. Hamisha kuegesha
  - C. Hamisha hadi upande wowote na weka shinikizo thabiti kwenye breki
  - D. Izime Injini

3. **Unapohusika katika ajali kama dereva:**
  - A. Usipeane maelezo na madereva wengine
  - B. Peana maelezo yote na madereva wengine
  - C. Kataa kuhusika na ajali
  - D. Muachie yule dereva mwingine atoe taarifa ya ajali

4. **Unapokaribia eneo la ajali, unapaswa:**
  - A. Weka mawazo yako kwenye uendeshaji wako
  - B. Endelea kusonga
  - C. Simama ukiwa unahusika au ikiwa usaidizi wa dharura haujafika
  - D. Yote katika haya ya juu

5. **Ikiwa amehusika katika ajali, dereva anapaswa:**
  - A. Kusimamisha gari lao karibu na eneo la tukio
  - B. Usisimame au kutembea katika njia za trafiki
  - C. Zima viwakilishi vyaa magari yaliyoharibika
  - D. Yote katika haya juu

SURA YA 8 – ADHABU NA KUMBUKUMBU ZA UENDESHAJI

► KUPOTEZA LESENI YAKO

Watu wengi huingia kwenye matatizo makubwa na leseni zao za udereva kwa sababu hawajifunzi au kuelewa wajibu wa kuwa na leseni. Leseni ni fursa na inaweza kusimamishwa, kufutwa, au kuondoshwa wakati dereva anavunja sheria.

Kuendesha gari vibaya, kuendesha gari ovyo, kuendesha gari ukiwa na leseni iliyosimamishwa au iliyofutwa, na kuwa mtoto mdogo anayemiliki ni mifano ya chaguzi ambazo zinaweza kukufanya upoteze leseni yako.

Kujifunza zaidi kuhusu adhabu, tembelea <https://mvdmt.gov/suspensions-revocations/> Maelezo ya ziada yako kwenye tovuti ya Idara ya Usafiri ya Montana www.mdt.mt.gov/safety; tafuta Taarifa za Usalama na Mipango ya Usalama wa Trafiki.

► REKODI YAKO YA UENDESHAJI

Rekodi yako ya udereva ina maelezo muhimu kuhusu: ombi lako la leseni ya udereva, mchakato wa mtihani, utoaji unaofuata, kunyimwa, ubatilishaji, kusimamishwa au kughairi leseni, utendakazi wa udereva, na hatua nyingine yoyote iliyochukuliwa kujibu utendakazi usio salama wa udereva au nyinginezo. mahitaji ya kisheria.

Rekodi ina habari katika kategoria kuu tano:

- Maelezo ya historia binafsi
- Maelezo ya leseni
- hatia / historia ya ajali
- vikwazo vya leseni ya udereva
- historia ya ajali za gari

Kwa maagizo ya jinsi ya kuomba rekodi yako ya kuendesha gari, tembelea <https://mvdmt.gov/driving-records/> au piga simu kwa Kituo cha Huduma kwa Wateja cha Kitengo cha Magari cha Montana kwa 1-406-444-1772.

SURA YA 9 - HUDUMA NYINGINE

► UANDIKISHAJI WA WAPIGA KURA

Unaweza kujiandikisha kupiga kura katika kituo chochote cha mtihani wa udereva Montana. Fomu ya usajili ya wapiga kura itatumwa kwa msimamizi wa uchaguzi anaefaa na kadi ya usajili ya wapiga kura itatumwa kwako. Ikiwa ulijiandikisha kupiga kura, lakini hukupiga kura katika uchaguzi uliopita wa urais, unapaswa kujaza kadi ya usajili wa wapiga kura ili kuhakikisha kuwa usajili wako unaendelea kuwa halali. Unaweza kutembelea Katibu wa Jimbo la Montana "Ukurasa Wangu wa Mpiga Kura" kwenye <https://app.mt.gov/voterinfo/> ili kuangalia kama umejiandikisha kupiga kura, angalia anwani yako ya usajili wa wapigakura, na kupata eneo na mwelekeo wako. mahali pa kupigia kura.

► HUDUMA TEULE

Vijana walio na angalau umri wa miaka 15 na wasiozidi miaka 26 wanatakiwa kujisajili na Huduma ya Uchaguzi kwa kutii Sheria ya shirikisho ya Huduma ya Uchaguzi ya Kijeshi, 50 App. USC 453. Ni lazima mtu binafsi aweze kutimiza mahitaji hayo ya usajili anapotuma maombi ya kibali cha maelekezo, leseni ya msingi ya udereva, CDL, au kadi ya kitambulisho cha Montana.

Ikiwa umri wa chini ya miaka 18 lakini angalau umri wa miaka 15, mtu binafsi lazima aweze kusajiliwa na mfumo maalum wa huduma anapofikisha miaka 18. Mtu binafsi atapata fursa ya kujiandikisha anapojaza ombi katika kituo cha mtihani cha leseni ya udereva Montana.

► MCHANGO WA VIUNGO NA TISU

Kuna sababu kadhaa za kuwa mchangishaji wa viungo na tishu, pamoja na:

- kuokoa maisha ya mwingine
- kuboresha maisha ya mtu
- kuchangia maendeleo ya sayansi ya matibabu

Unaweza kuwa msaidizi wa kiungo na tishu kwa:

- kuomba iwekwe alama kwenye leseni yako ya udereva
- kwenda kwenye tovuti ya wachangiaji ukitaka www.donatelifetoday.com
- kupiga simu, bila malipo, 1-877-275-5269

Hakikisha kujadili ushiriki wako na jamaa zako, daktari, na marafiki.

Ikiwa ungependa kufanya mabadiliko kwenye matakwa yako ya mchango au kuamua kuwa hutaki tena kuwa mchangiaji wa kiungo na tishu, tembelea tovuti kwa www.donatelifetoday.com au piga simu nambari isiyolipishwa kwa 1-877-275-5269 ili kusasisha au kuzima rekodi yako.

Mtoto ambaye ana angalau umri wa miaka 15 anaweza kuomba jina la mtoaji wa chombo kwenye leseni yake ya udereva. Uidhinishaji wa mzazi hauhitajiki.

► MAPENZI YA KUISHI

Ikiwa una umri wa miaka 18 au zaidi, unaweza kuchagua kuwa na leseni yako ya udereva ionyeshe kwamba una wosia hai.

MAJIBU YA MASUALI

Sura ya 1 - Leseni ya Udereva 1. C 2. D 3. B	Sura ya 5 - Jinsi ya Kuendesha kwa Usalama 1. D 5. A 2. D 6. B 3. C 7. B 4. C 8. D
Sura ya 2 - Vifaa vya Magari 1. D 2. C 3. C	Sura ya 6 - Mahitaji ya Kimwili 1. B 2. A 3. C 4. A 5. C
Sura ya 3 - Ishara, Ishara na Alama 1. B 5. D 2. D 6. C 3. C 7. D 4. D	Sura ya 7 - Dharura, Mivurugiko, & Vizuizi vya Utekelezaji 1. D 2. C 3. B 4. D 5. D
Sura ya 4 - Kanuni za Uendeshaji 1. C 5. D 2. B 6. A 3. B 4. D	

RASILIMALI ZA ZIADA

► KUENDESHA KUSINZIA

Kuendesha gari kwa kusinzia ni jambo la kawaida kwenye barabara za Marekani na ni tishio lililoenea sana kwa afya ya umma na usalama wa usafiri. Kuendesha gari ukiwa umesinzia kunaweza kuwa na matokeo sawa na kuendesha gari ukiwa umetumia dawa za kulevya au pombe. Usingizi unaweza kuharibu uwezo wa kuendesha gari kwa usalama, hata ikiwa dereva hajalala. Uendeshaji wa usingizi kwa kawaida hutokea kwa mwendo wa kasi na hivyo kufanya iwe vigumu kuepuka ajali. Utafiti wa hivi majuzi wa Wakfu wa AAA wa Usalama wa Trafiki ulionyesha asili mia 13 ya ajali ambapo mtu alilazwa hospitalini na asili mia 21 ya ajali ambazo mtu aliuawa zilihusisha dereva aliye na usingizi.

Baada ya kuwa macho kwa saa 18 moja kwa moja, ujuzi wa kuendesha gari ni sawa na mtu aliye chini ya ushawishi wa madawa ya kulevya au pombe. Kuendesha gari kwa kusinzia kunaweza kuongeza hatari yako ya ajali. Mara nyingi huwezi kujibu kwa wakati ili kufunga breki au kuelekeza mbali na ajali inayoweza kutokea. Mivurugo inayohusiana na kuendesha gari kwa kusinzia inaweza kuwa mbaya sana, na kusababisha kifo au majeraha mabaya. Ukiendesha gari ukiwa na usingizi, unaweza kuwa polepole kujibu hali ya barabarani na trafiki. Unaweza kutatizika kuchakata maelezo changamano yanayotoka sehemu mbalimbali mara moja. Huenda ukakosa uangalifu unapofanya maamuzi ya kuendesha gari, unatatizika kuwa makini, au ukapata usingizi unapoendesha gari.

Taarifa zaidi zinapatikana kwa www.aasmnet.org

► MFUMO WA TAARIFA ZA DHARURA (ENS) KWA BARABARA ZA RELI

Kulingana na tovuti ya Operesheni Lifesaver: "Hii ni ishara, iliyowekwa kwenye kivuko au karibu na kivuko, ambayo huorodhesha nambari ya simu pamoja na nambari ya US DOT. ENS hutumiwa kuarifu reli kuhusu hitilafu ya dharura au ya kifaa cha onyo."

Taarifa zaidi zinapatikana kwa oli.org/training/presentation-highway-rail-crossing-maswali-na-majibu

RIPOTI DHARURA
AU TATIZO
KUNAKO 1-800-555-5555
KUVUKA 836 597 H

► USALAMA WA MTOTO: KIHARUSI CHA JOTO

Kulingana na tovuti ya National Highway Traffic Safety Administration's (NHTSA): "Heatstroke ni mojawapo ya sababu kuu za vifo visivyohusiana na ajali miongoni mwa watoto. Joto la joto la gari hutokea wakati mtoto anapoachwa kwenye gari la moto, na kuruhusu joto la mtoto kuongezeka kwa njia ya haraka na ya mauti. Kiharusi cha joto huanza wakati joto la msingi la mwili linapofikia digrii 104 na mfumo wa udhibiti wa joto umezidiwa. Joto kuu la mwili la digrii 107 ni hatari. Kwa bahati mbaya, hata wazazi wakuu wanaweza kusahau mtoto kwenye kiti cha nyuma. Sababu zingine za hatari ni pamoja na walezi ambao hawajazoea kuendesha watoto, au ambao utaratibu wao hubadilika ghafla.

Maelezo zaidi yanapatikana katika nhtsa.gov/road-safety/child-safety

► MALORI DHIDI YA USAFIRISHAJI

Kulingana na tovuti ya The Truckers Against Trafficking's (TAT): "Waendesha Malori Dhidi ya Usafirishaji Haramu wanatambua kwamba wanachama wa sekta ya malori na madereva binafsi ni wa thamani sana katika mapambano dhidi ya uhalifu wa kutisha wa biashara haramu ya binadamu. Kama macho na masikio ya barabara kuu za taifa letu, madereva wa lori wako katika nafasi ya kipekee ya kuleta mabadiliko na kuziba mianya ya wasafirishaji wanaotaka kutumia mfumo wa usafiri wa Marekani kwa manufaa yao binafsi."

Habari zaidi inapatikana katika truckersagainsttrafficking.org

Hatua ya 1

Jina, Tarehe ya Kuzaliwa na Uwepo Ulioidhinishwa

- Weka MOJA**
- Cheti cha kuzaliwa cha US kilichoibitishwa
  - Ripoti ya kibalozi ya kuzaliwa nje ya nchi
  - Passipoti halali ya US
  - Cheti cha kubaliwa kama raia wa nchi
  - Cheti cha uraia
  - Tangu 1-551 (Mkaaji wa kudumu)

Je, huna mojawapo ya hati hizi?
Nenda kwa hatua ya 1A

Hatua ya 2

Nambari ya Usalama wa Jamii (lazima iwe na SSN kamili na jina)

- Weka MOJA**
- Kadi ya ihtadhi ya jamii (siyo na lamu)
  - W-2 formu
  - SSA-1099 formu
  - Non-SSA-1099 formu
  - Mshahara wa Sturb

Hatua ya 1A

Jina & Tarehe ya kuzaliwa

- Weka MOJA**
- Leseni halali ya udereva ya kitambulisho cha REAL ambacho haujajishia muda wake
  - Kadi ya utambulisho wa kitambulisho cha REAL ambacho muda wake haujafuwa muda wake
  - Hati ya uidhinishaji wa ajira ya Fomu 1-766 au Fomu 1-6888 ambayo muda wake haujajishia
  - Hati iliyotolewa na wakala wa shirikisho inayoonyesha hati iliyoidhinishwa
  - Pasipoti ya kigeni ambayo muda wake haujajishia na hati halali ya idhini ya ajira ya Marekani ambayo haujajishia muda wake, kiambatana na Fomu 1-94 au stempu 1-155.

Uwepo ulioidhinishwa

- Weka MBILI, huenda isiwé aina moja**
- Leseni halali ya udereva ya kitambulisho cha REAL ambacho haujajishia muda wake
  - Kadi ya utambulisho wa kitambulisho cha REAL ambacho muda wake haujafuwa muda wake
  - Hati ya uidhinishaji wa ajira ya Fomu 1-766 au Fomu 1-6888 ambayo muda wake haujajishia
  - Hati iliyotolewa na wakala wa shirikisho inayoonyesha hati iliyoidhinishwa
  - Pasipoti ya kigeni ambayo muda wake haujajishia na hati halali ya idhini ya ajira ya Marekani ambayo haujajishia muda wake, kiambatana na Fomu 1-94 au stempu 1-155.

Je, umemaliza Hatua ya 1A? Nenda kwa hatua ya 2.

Hatua ya 3

Makazi ya Montana (Nyaraka zote lazima ziwé na jina lako na anwani yako ya sasa na ziwé zimeisha muda wake au tarehe ndani ya mwaka mmoja baada ya kuisha)

- Weka MBILI, inaweza kuwa aina moja**
- Mkopo halali wa Montana
  - Kitambulisho cha mkopo kilichoisha cha Montana
  - Taarifa ya kadi ya mkopo
  - Hati ya rehani
  - Hati ya ushuru
  - Usajili wa wapiga kura
  - Kitambulisho cha kabila la Montana
  - Kitambulisho cha mkopo kilichoisha cha Montana
  - Muswada wa matumizi
  - Taarifa ya benki
  - Hati za korti zilizoaidhinishwa (kwa mfano, amri ya korti, hukumu, hati ya wito, hati)
  - Kwa watu ambao hawana makazi, taarifa iliyoandikwa kwenye barua kutoka kwa wakala wa huduma za kijamii wa Montana inayobitishwa hali ya watu wasio na makazi na anwani ya maelezo
- (Kwa maelezo zaidi kuhusu kuanzisha ukaaji wa mtoto mdogo, tembelea tovuti yetu <https://mvd.mt.gov/realid/>)

Hatua ya 4 *Huenda isitumike kwa wateja wote

Jina Badilisha Hati (jina lako la sasa la kisheria lisipolingana na hati unazowasilisha, ni lazima utibitishwe Mabadiliko yote ya jina la kisheria)

- Weka MOJA kwa kila mabadiliko ya jina**
- Leseni ya ndoa iliyoidhinishwa
  - cheti cha ndoa kilichoaidhinishwa
  - Tangazo la ndoa lililoidhinishwa
  - Usajili wa ushirika wa nyumbani ulioidhinishwa
  - Nyaraka sawa za ndoa au ushirikiano wa inayotoa kinumbani kutoka kwa mamala ya serikali
  - Cheti cha kubaliwa kama raia wa nchi
  - Cheti cha uraia
  - Amri ya mahakama ya kubadilisha jina
  - Kufutwa kwa ndoa iliyothibitishwa
  - Hati ya talaka iliyothibitishwa
  - Nyaraka sawa zakufutwa kutoka kwa mahakama yenye mamala

Muhimu: MVD haiwezi kukubali hati ya kiapo ya ndoa ya sheria ya kawaida Muhimu: MVD ikabali hati za kigeni inapotafsiriwa.

Kwa maelezo zaidi, tembelea tovuti yetu @ mtrrealid.gov Nyaraka zote lazima ziwé hazimifadhi. Nyingine lazima zithibitishwe na shirika linalozioa. MVD lazima ithibitishwe baadhi ya nyaraka.

Kiwa huwezi kutoa hati kutoka Hatua ya 1 & 2, unaweza kuomba "uchakataji wa viphairi" ili uidhinishwe MVD. Ni lazima ujazee formu, uwe na sababu nzuri ya kutolua sheria, na uote hati za ziada au mabadala.

▶ ORODHA YA KAKIKA YA KITAMBULISHO HALISI

Kwa orodha ya sasa ya hati zinazokubalika, tembelea <https://mvdmt.gov/real-id/>.

HISTORIAYA SAHANI YA LESENI YA MONTANA

Ni nini kingesababisha hitaji la nambari za leseni kilianza mnamo 1891 wakati Bunge la Pili la Sheria lilipitisha sheria ya kuweka ushuru kwa mali yote ya serikali (isipokuwa). Mnamo 1913, Bunge lilitambua magari kama mali na mnamo 1919 ilitoa uainishaji maalum wa magari, lori za magari, na magari mengine yanayoendeshwa kwa nguvu.

Ushurujuu ya magari ilianza kutumika mwaka wa 1913 kwa madhumuni ya kuongeza mapato kwa ajili ya ujenzi, matengenezo, na uboreshaji wa barabara kuu za umma. Ada ya leseni ya \$5 hadi \$20 ilitozwa kulingana na nguvu ya farasi ya gari.

Usajili wa magari, pamoja na sifa zote za utambuzi wa gari na jina na anwani ya mmiliki, pia ulianza kutumika mnamo 1913. Msajili wa Magari aliteuliwa na ikawa jukumu lake kugawa nambari tofauti kuonyeshwa mbele na nyuma ya kila gari. Nambari hizi zilitolewa kwa mlolongo wa nambari kadiri usajili ulivyopokelewa. Kwa kuwa serikali ilikuwa bado haijatao nambari ya simu, wamiliki wengi wa magari wangeandika nambari ya usajili kwenye kipande cha ngozi au bidhaa nyingine na kuiambatanisha na gari lao.

Montana ilianza kutoa nambari za leseni mnamo 1914. Sahani ya kwanza ilionyesha nambari ya sahani pekee. Bamba za 1915-1916 zilionyesha "MON," mwaka, na nambari ya bati. Nambari ya kiambishi awali ilitolewa mnamo 1926, ambayo ilitoa vituo vya idadi ya watu kama vilikuwepo mnamo 1914. Sahani za kwanza zilizotengenezwa gerezani zilitolewa mnamo 1928, na "MONTANA" iliandikwa; sahani kabla ya 1928 zilitengenezwa nje ya serikali. Takriban bati 127,215 zilitengenezwa mwaka wa 1928. Mnamo 1933, nambari ya kiambishi awali ilirekebisha ili kubainisha kaunti ambayo gari hilo lilisajiliwa. Maneno "GEREZANI MADE" yaliwekwa mhuri katika mabamba wakati wa miaka ya 1939-1957.

Ramani ya serikali, ambayo inaelezea toleo la kawaida la sahani ya leo, ilipatikana kwa mara ya kwanza kwenye sahani ya machungwa na maroon ya 1933, na fuvu la bison liliongezwa kwa mara ya kwanza kwa mwaka mmoja mwaka wa 1938.

Kauli mbiu ya "Jimbo la Hazina" ilitumiwa kwa mara ya kwanza mnamo 1950 na ikabadilishwa kuwa kauli mbiu maarufu ya "Big Sky Country" mnamo 1967. Hiyo ingetumika hadi 2010 wakati "Hazina ya Jimbo" ililetwa tena.

Wakati wa 1944, sahani za leseni zilitengenezwa kutoka kwa fiberboard ya soya iliyoshinikizwa kutokana na uhaba wa chuma uliosababishwa na vita. Inasemekana kwamba mbuzi, ng'ombe na panya walifurahia ladha ya sahani hizo, huku baadhi ya wamiliki wa magari wakipoteza sahani zao kwa vitafunio vya wanyama hao.

Chuma kilibadilishwa na alumini mwaka wa 1960. Rasilimali mpya zilianza mabadiliko mengine mwaka wa 1967 wakati nyenzo za kuakisi zilianzishwa. Hati za usajili wa wambiso zilitumika kwa mara ya kwanza mnamo 1968, na kuchukua nafasi ya vitambulisho vya chuma vya 1954.

Montana kwa sasa inatoa miundo mitano ya matoleo ya kawaida na zaidi ya sahani 190 maalum na za chuo kikuu.

Kwa historia kamili ya nambari za leseni huko Montana, tembelea <https://mvdmt.gov/license-plate-information/license-plates-history/>.

Kwa habari ya jumla ya nambari ya nambari ya simu, tembelea <https://mvdmt.gov/license-plate-information/>.

Ili kuona nambari za leseni maalum na za pamoja, tembelea <https://mvdmt.gov/license-plate-lookup/>.

Ili kuona orodha ya nambari ya nambari ya simu na jina na takwimu za usajili na ada zilizokusanywa, tembelea <https://mvdmt.gov/by-the-numbers/mvd-kwa-nambari/>.

Idara ya Haki ya Montana
Ofisi ya Kitengo cha Huduma za
Madereva wa Magari
302 North Roberts
PO Box 201430
Helena, MT 59620-1430

Kituo cha Huduma kwa Wateja cha MVD
1-866-450-8034
Jumatatu - Ijumaa 8:00
asubuhi - 5:00 jioni

Nenda mtandaoni to mvdmt.gov
kwa habari kamili na ya kisasa kuhusu:

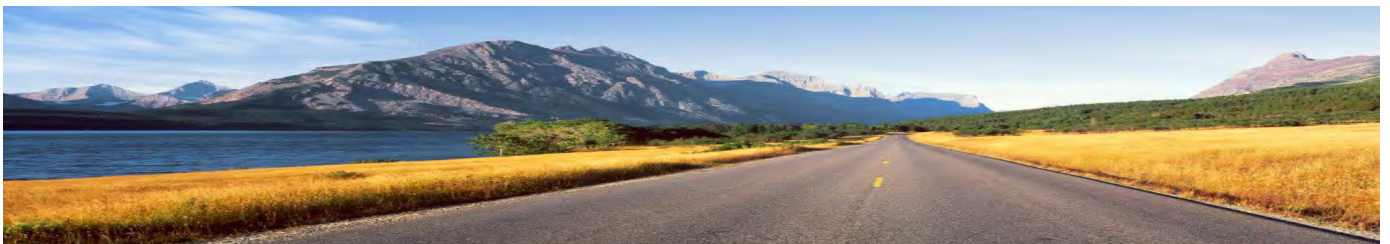
- **Ada**
- **Nyaraka zinazohitajika**
- **Mahitaji ya leseni ya udereva**
- **Saa za kituo cha mthani wa udereva na maeneo**
- **Maeneo ya ofisi ya Mweka Hazina wa Kaunti na nambari za simu**

Panga Uteuzi

Mtandaoni: www.cars.dojmt.gov/

Simu: 1-406-444-1772

MWONGOZO WA DEREVA WA MONTANA

Idara ya Haki ya Montana, Idara ya Magari inajaribu kutoa makao kwa ulemavu wowote unaojulikana ambao unaweza kuingilia kati mtu anayeshiriki katika huduma, programu, au shughuli yoyote ya hati hii na visaidizi vya usaidizi vitatolewa baada ya ombi. Kwa habari tafadhali wasiliana na Kitengo cha Magari kwa (866) 450-8034 au TTY (406) 444-1987.

Nakala 20,000 za waraka huu wa umma zilichapishwa kwa makadirio ya gharama ya \$0.21 kwa kila nakala, kwa gharama ya jumla ya \$4294.42 kwa uchapishaji na \$0.00 kwa usambazaji.

Iliyorekebishwa Oktoba 2018